

1-2



LETO XXXVIII

1 9 3 7

„Slovenski učitelj“ izhaja mesečno / Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14, „Stan in dom“ ob Tržaški cesti / Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6 / Naročnina letno 50 Din / Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo / Izdajatelj in lastnik je konzorcij „Slovenskega učitelja“ / Odgovorni urednik: Fortunat Lužar / Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč, Ljubljana //

SLOVENSKI UČITELJ

**PEDAGOŠKA REVIVA IN GLASILO
SLOMŠKOVE DRUŽBE V LJUBLJANI**

Vsebina št. 1.—2.: Vzgojitelj in samovzgoja. Fr. Čiček. — Po pedagoškem tečaju. V. Brumen. — Izdelane kateheze. I. Kramar. — Problem tipizacije šolstva. E. Deisinger. — O lenobi. Jandl Fran. — Kako naučimo podeželske pevske zборе petja po notah. J. Tavželj. — Nekaj statistike o protialkoholnem gibanju drugod in pri nas. Alf. Kopriva. — Več narodne in domovinske vzgoje! Vojteh Čuš. — Strukturna psihologija in pedagogika. Et. Bojc. — Odstavki iz psihologije. F. L. — Slomškova izdaja šolskih knjig. V. Brumen. — Kulturno-pedagoški pomen knjige »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«. — Prof. A. Klementina. — Slomšek-Pestalozzi. E. Deisinger. — Listek. — Dr. L. Sušnik. — † Fran Gabršek. — Esperanto. — Kronika mladinske glasbe. — Iz društva. Književne vesti. — Beležke. — Razglednik.

DEŠKA PREDPUBERTETNA DOBA

Spisala profesorica Ema Deisinger

Pisateljica te knjige se je odločila, da poda o malo raziskani deški predpubertetni dobi posebno znanstveno razjasnitev. Predstavila je sliko, kako je življenje dečka od 11.—14. leta podobno nekemu valovanju, ki nekaj išče, se pa zopet izgublja v sebi. Na izredno zajemljiv način in v prav lepem jeziku je pisateljica pokazala, kakšen naj bi bil pri taki mladini razgovor o postanku človeka. Posamezna poglavja se ozirajo na versko, estetsko in drugo čustvovanje. Izčrpna so poglavja o socialnem čustvovanju, o redu in pravičnosti. Veliko gradiva je pisateljica nabrala iz šole in iz prostih spisnih nalog dečkov. Knjiga je samostojno delo v našem slovstvu in ni kak prenos iz tujega. Take tvarine niti drugi narodi niso uredili. Za knjigo bi se morali posebno zanimati starši, da vedo prav ravnati z mladino in jo prav zaposliti. Priporočamo to delo v nakup šolskim učiteljskim in drugim knjižnicam. Dobiva se pri Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. Cena je Din 16.—.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 11.073.

Naročnina za list znaša 50 Din, člani »Slomškove družbe« plačajo letno s članarino vred samo 52 Din.

Franjo Čiček

Vzgojitelj in samovzgoja

Na prelomu

Težke čase preživlja sodobnost. Stojimo na prelomu dveh svetov. Dve sili si stojita nasproti in vsaka hoče osrečiti človeštvo, vsaka se bori zanj. Velika vojna je razgibala človeški duh kakor kamen, ki ga vržeš v mirno vodo, da zapljuska in vzvalovi. To valovanje, ta labilnost je zavzela vse, tako celoto kakor poedinca. Vse, kar je prej tlelo skrito in nepoznano ali podzavestno v naših dušah, je v vojni in povojni dobi izbruhnilo na dan.

Revolucionarni in reformni duh je švignil kakor električna iskra v naše življenje, v našo miselnost in naše hotenje. Besede so postajale dejanja, teorija je prehajala v prakso tako v gospodarskih, socialnih, kulturnih, prosvetnih, političnih in ostalih problemih. Vse staro je bilo naenkrat za nič, človeštvo je treba osrečiti z nečim novim in modernim. Odpraviti je treba vse sponse, vse vezi, vse ovire in zapreke. Dati mu je treba prostega razmaha in poleta.

Živci sodobnega človeka so rahli, zato ga je treba sprostiti. Vcepiti mu je treba novega duha in nove miselnosti. Prelomiti je treba s preteklostjo ter ga usmeriti v sedanost in bodočnost.

Vojni kaos, ki je zahteval milijone in milijone človeških žrtev, je revolucioniral ostale. Vtisnil jim je pečat svoje dobe, ko je šlo za biti ali ne biti, boj za življenje in kruh, borba za oblast. Svojevrsten in tipičen duh je zavel v srca preostalih in ta duh je prešinil tudi povojno generacijo. Trpljenje, pomanjkanje, umiranje na najgrozovitejše načine, bolezni, moralna propadlost itd., vse to je vrglo človeški razum in čustva iz tira ter ga napotilo v nove smernice in v novo vero, da prebrodi pot v boljšo bodočnost. Nova miselnost, nova ideja, ki je pognala svoje kali in početke že v prejšnjem stoletju, je v vojni in po vojni bruhnila na dan z vso vehemenco, da ubije starega človeka in ustvari novega.

Ta nova miselnost, ki prešinja v ogromni večini sodobnega človeka, se opira v prvi vrsti na materialne dobrine — za kruh in eksistenco človeka. Duševne vrline stopajo v ozadje, bije se boj za obstanek in oblast.

Na tem prelomu človeškega mišljenja in idej sta posegli v boj za dobrobit človeka dve sili: komunizem in fašizem.

K o m u n i z e m je ubral najradikalnejšo pot. Ubil je carizem, s silo in krvjo je »osvobodil« človeka vseh aristokratskih in meščanskih navad in predsodkov, zatrl je vero, ki jo smatra za strup in opij človeštva, razbil

je družinsko življenje in ustvaril na tem področju animalično izživljanje in atavizem najhujše vrste. S kolektivom uvaja srednjeveško suženjstvo, kolhozi ubijajo pristnost in tip samostojnega kmeta, ki ga je doslej držalo na površini veselje in prirojena ljubezen do domače grude. Namesto obljubljenе svobode, enakosti in bratstva se uvaja najhujše nasilje in diktatura, ki velja za maso: posameznik nič, celota vse! Sovjetski dumping je klasičen vzor za to celoto in človečansko skupnost. Solovke in Sibirija so jasen dokaz, kako je mišljena svoboda in enakopravnost. Razrvane družinske vezi in opuščena deca, ki jo vzgaja država za verne in zveste pristase, ki bodo v prihodnosti nositelji in avantgarda komunizma, so legla mladostnih zločinov, perverznosti in zablod, ki človeka upropaščajo in ga ustvarjajo za najhujšo zver na svetu. Fanatični komunist! Ali se ne vrnemo zopet na pot, kjer smo bili ponekod nekdanj? Fanatični vernik! Torej iz ekstrema v ekstrem! Komunizem taji Boga, komunizem propagira brezboštvo. Njemu je vera strup, ki omamlja človeka in ga drži v letargiji. Ali obenem oznanja novo religijo: božanstvo komunizma, češčenje Lenina itd. itd.

Niti komunizem nas ne more prepričati, da je človek animalično bitje, ki je zadovoljno le, če ima živež in stan. Človeški duh stremi više in največji brezbožnik se ne more otresti tega stremljenja. Ako pa mu je ta polet k Višjemu zaprt in prepovedan, se napoti tja, kjer ni zaprek, ne iz lastnega jaza, ne od vsiljenih in privzgojenih načel, to je v p r a z n o v e r j e in v r a ž e ali k r i v o v e r o.

To je v človeškem »jazu« bilo in bo, da »človek ne živi samo od kruha, ampak od vsake besede, ki izhaja iz božjih ust« (Matej 4). Ako pa so ta usta s silo zaprta bodisi po naši lastni krivdi ali po krivdi drugih in je tudi uho po vzgoji oglušeno za božji klic, potem si naš »jaz« išče izhodov, kjerkoli more, in točno najde izhod po dolgem iskanju in hrepenenju — v novi religiji. Ne gre več za to, ali je ta religija prava ali ne. Glavno je, da je religija in nič več. Nadaljnje spremembe bo prinesel duh časa in duševna energija, ki ni nikdar izčrpana in ki išče neprestano naprej.

Krivično bi bilo, ako bi obsojali komunizem kot plod človeškega napačnega in nadmoči, ki se je dvignil iz kaosa zato, da trešči človeka ob tla in ga potem povede v svoje kraljestvo ter svojo moč. Prej ko obsojamo komunizem, je treba, da sodimo vse tiste činitele in povzročitelje, ki so bili krivi, da se je komunistična ideja sploh rodila, pognala korenine in — vzknila. V sv. pismu stare zaveze najdemo dovolj mest, kjer je Bog udaril Izraelce s šibo, pregnanstvom, suženjstvom itd. samo zato, da najdejo zopet pot k Bogu in se pokore za svoje grehe. Tudi komunizem je takšna šiba, ki tepe človeštvo. Modra so pota božje previdnosti! Mi bi se vprašali: Zakaj trpe nedolžni, zakaj ne oni, ki so povzročili gorje in krivico? Odgovor se glasi: Za grehe staršev bodo trpeli otroci! Da, to je smisel trpljenja. Je bilo tako in bo tako. Nobena filozofija ne more tega odreči ali zanikati. Nismo mi sodniki in ne vemo, kaj in ko-

liko je kdo trpel. Vsak odgovarja zase. Vemo samo, da je trpljenje očičevanje lastnega »jaza« in prehod v pravo veselje in dostojanstvo človeka, ustvarjenega po božji podobi. Ali ni tudi božji fatum, da je šel komunizem predaleč? Kajti če bi šel samo do sredine, bi bil res idealen. Raj človeštva na zemlji! Zakaj ne bi imeli tega raja? Kako bi bilo človeštvo zadovoljno in srečno. Mislite? Saj bi imeli ta raj par decenijev ali niti ne, in potem? »Človek se preobje kruha« kakor Izraeli mane v puščavi. Zato bi bil komunistični raj, tudi če bi bil, trajno nemogoč.

»V potu svojega obraza boš jedel kruh,« je dejal Bog prvemu človeku. Ni mu rekel: »Raj boš imel na zemlji. Dobro se ti bo godilo!« In če bi mu bil rekel, že Adam bi postal drugič nezadovoljen in nevhvaležen. Saj je tudi po lastni krivdi izgubil prvotni raj. Človek v svojem napuhu ne pozna hvaležnosti. Zato mu je Bog dodelil stalnega spremljevalca — trpljenje in bol, ki ga naj stalno opominjata, da ni navadna žival, ampak krona stvarstva, in da mu naj bo življenjski cilj višji kakor zemeljske dobrine. Ta napuh je nekako v naši krvi, ker smo rojeni iz poželjivosti. Človeku ni mogoče ustreči, razen da trpi. To je smisel življenja! Nikakor pa ni s tem rečeno, da mora biti človek ovca, ki ponižno prenaša vse gorje proletariata in vse dobrine kapitalista.

Naš veliki Učitelj je dejal: »Lažje je priti velblodu skozi šivankino uho kakor bogatinu v nebeško kraljestvo.« (Matej 19.) Pa bo rekel kdo: Kaj me briga življenje na onem svetu, tukaj se mi godi krivica! Dobro. Prvi kristjani so bili najboljši komunisti, če jih lahko tako imenujemo. Že Kristus je rekel mladeniču: »Ako hočeš biti popoln, pojdi, prodaj, kar imaš, in daj ubogim in imel boš zaklad v nebesih; pa pridi in hodi za menoj!« (Matej 19.) »Vsi pa, ki so verovali, so bili skupaj in so imeli vse skupno. Posestva in premoženje so prodajali in jih razdeljevali med vse, kakor je vsakdo potreboval.« (Dejanja apostolov 2.) Takšni so bili prvi kristjani. Niso pa zametavali vere, nasprotno: Kristusova načela so jih privedla na pravo pot do svojega bližnjega in so imeli »vsi skupno« in so bili vsi enaki. Zakaj? V njih je bila živa vera v Boga in večno življenje. To je bil njihov fundament, na katerem je mogoča takšna skupnost in enakost.

Tega dandanes ni, zato je takšna skupnost nemogoča in neizvedljiva, ker je vedno kdo, ki hoče živeti na račun drugega. Tudi komunizem ima na eni strani takšne, ki trpe in delajo (in to v ogromni večini), na drugi strani pa takšne, ki uživajo. Le imena in naslovi so se spremenili. Prej so bili carji in njihove družine, sedaj pa komisarji in njihove družine. Drugod so imena spet drugačna. V koliko so torej na boljšem?

Toda ali se ne more ustvariti sožitja kapitalizma in proletariata tudi brez komunističnih idej? Ali je res treba zato krvoprelitja in rušenja? Ali je res treba čakati najhujšega, ko je vendar dana možnost vodilnim krogom, da nadzorujejo dobičkanost kapitalizma in s tem sorazmerno podpro proletariat, ki s svojimi žulji kopiči bogastvo in od katerega naj ima tudi svoj delež? Ali je res treba iz ekstrema v ekstrem? Kaj nam

manjka vsem skupaj, da tega ni? P r a v e v e r e i n p r a v e l j u b e z n i ! Roko na srce in bodimo ljudje! Kristus nas uči: »Ljubi svojega bližnjega...« (Marko 12.) Ljubezen pa ne pozna krivice, ne zatiranja. Država ni prvo, ampak človek; kajti iz njega in sovrstnikov sestoji država. Komunizem ne bo rešil človeštva v današnji obliki, ampak pahnil ga bo in ga je že še v večjo zablodo in kaos. Kdor meče Boga, vrže samega sebe! Hinkel pravi: »Der Mensch ist ohne Religion und Kunst das furchtbarste Raubtier der Erde.« (»Neue Erziehung« 1931, str. 786.)

Druga sila sodobnosti, ki tudi hoče »osrečiti« človeštvo in ki se nekako postavlja v boj proti komunizmu — je f a š i z e m ali po italijanskem vzorcu posneto pretirano narodnostno čustvovanje, ki ima v različnih državah različna imena. Narod in država sta bog in prvo, vse drugo pride šele potem in mora služiti prvemu. Tudi fašizem je nasilje, ekstrem, ki se je rodil kot reakcija proti komunizmu, dasi sta si v pojmovanju poedinca kakor celote precej identična. Komunizem hoče biti mednaroden, hoče svetovno revolucijo, hoče pogaziti svet in na njegovih ruševinah ustvariti komunistični raj. Fašizem gradi svojo moč v lastnem narodu in lastni državi. Zanj je »nacija« prvo in vse, vse ostalo so barbari, ki jim je treba napovedati neizprosni boj, jih iztrebiti ali podjarmiti in asimilirati.

Fašizem ne propagira brezboštva v komunističnem smislu, vendar meče dosedanje konfesije med staro šaro, ki v sodobnosti nimajo več pomena, ne veljave in so samo ovira nacionalnemu pokretu. Njegova religija je o b o ž e v a n j e r a s e , pretirano samoljubje, torej v verskem smislu isto kakor oboževanje komunizma in njegovih ustanoviteljev.

V evgeniki je nacionalizem ali fašizem uvedel radikalno čiščenje — sterilizacijo. Postavil si je cilj, do skrajnega iztrebiti vse, kar ni čisto-krvnega in rasnega. Fašizem hoče nacionalno vero, nacionalnega boga, čigar kult naj izvira iz nacionalne mitologije. S tem je posegel fašizem za tisočletja nazaj in iz starega poganstva ustvarja novo, moderno. Ali naj bo to napredek kulture in civilizacije? Ali pa smo v kulturi in znanosti res že tako daleč, da je treba padca in da začnemo iznova?

Kakor komunizem, tako tudi fašizem opira svojo moč na nasilje, nupuh in potencirano domišljavost. Oborožena moč naj ščiti in širi te ideje. Zato milijardni izdatki za vojsko in orožje. Vendar še to niso gotova sredstva. Vsak pokret, vsaka ideja, ki se hoče uveljaviti s silo, ne računa nazaj, ampak naprej.

Zato sta se vrgla tudi komunizem kakor fašizem na vzgojo mladine in naraščaja. V mladih srcih je treba vsejati seme teh idej! Tam so prava in ugodna tla. Iz mladine bo zrastel fanatičen rod, ki šele bo širil te ideje s pravim elanom in podvojeno energijo. Zato so z radikalno in najbolj bržobzirno reformo ustvarili novo šolo, novo vzgojo, ki ima edino in samo ta cilj — prekvasiti in prepajati gojenca s komunističnimi ali fašističnimi nazori. Kulturnega in etično vzgojenega človeka je kar strah, kam bo privedla takšna vzgoja in pouk sedanjo generacijo. Ali ni to hujši zločin nad človekom, kakor je bila svetovna vojna? Kje je tu govor o

kakšni srčni kulturi in ljubezni do bližnjega? Ali se ne bodo tudi nad sedanjim človekom uresničile proroške besede našega Učitelja: »Jeruzalem, Jeruzalem, ki moriš preroke in kamnaš tiste, ki so k tebi poslani, kolikokrat sem hotel zbrati tvoje otroke, kakor zbira koklja svoja piščeta pod peroti, pa niste hoteli. Glejte, zapuščena vam bo vaša hiša.« (Mat 23, 37—38.)

(Dalje.)

Vinko Brumen

Po pedagoškem tečaju . . . *

Udeležba

Morda so bili prireditelji sami nekoliko malodušni. Bali so se, da bi njihov trud ne ostal povsem brez uspeha. Udeležba je pokazala, da je bila vsaka malodušnost docela neupravičena. Vsakemu udeležencu, zlasti pa prirediteljem, se je moralo vzradostiti oko in srce, ko so videli prihajajočo množico učiteljic in učiteljev, ki je več ko zgovorno pokazala in dokazala, da so taki in podobni tečaji zelo potrebni.

Ob pogledu na množico udeležencev pač ni le meni neka bojazen segla v srce. Vsi smo se trudili, da bi dali iz sebe čim največ čim najboljšega, kar se je ob razmišljanju, študiju in delu morda že dolgo snovalo in zorelo v nas. Toda ko smo zrl v obraze, ki so nam bili po večini neznani, in motrili ljudi, ki so pač prišli, da jim posvetimo v delo in trud in jim pomagamo, da bodo našli pravo pot, komu izmed nas tedaj ni postalo tesno pri srcu? Kdo izmed nas, ki smo pripravili predavanja, ni bil doma še »kondor, soncu brat«, kdo ni visoko dvignil svoje plamenice, ko je šel zdoma? Toda komu ni v bojazni vztrepetalo srce, ko je pogledal v obraze, ki so vsi izražali globoko željo po pravi luči; kdo se ni zbal, da bo njegova goreča trska premalo svetila in bo pokazala le grozeče sence, temnejše, kakor je bil mrak pred njim? Kdo izmed nas se ni zbal, da bo lačnemu ponudil namesto kruha kamen in da bo žejnemu namesto žive vode natočil le plehke sirotke?

Predavanja so se začela. Vsa pestra množica je prisluhnila, zapisovala si je nekatere misli za poznejši razgovor ali tudi za to, da bi jih nesla s seboj. Globoko občutena potreba je silila k temu, tista potreba, ki je bila najbolj glasna daleč na vasi, v hribih in pod njimi, ko je bilo najmanj prilike za tako gostijo duha, »knežji obed duše« (Ozvald).

Predavanjem je sledil razgovor. Spočetka je bil še nekoliko plašen; vsak se je čutil nekakega tujca med tujci, nekako sram ga je bilo, da bi razodeval svoje potrebe in boli, še bolj težko je bilo dati iz sebe lastno bogastvo duše, lastne izsledke in izkušnje. Toda polagoma so padale stene med nami. Čim dalje več smo govorili, razkrivali in dajali smo se drug dru-

* . . . ki ga je priredilo za učitelje narodnih šol Pedagoško društvo v Ljubljani v dneh 17.—22. avgusta 1936 (gl. »Slov. učit.« 1936, 256 sl.).

gemu, vsi skupaj pa smo iskali pravo resnico; vsi skupaj, tudi tisti, ki smo prišli na tečaj le kot predavatelji. Če že nismo bili prej, smo tam postali le iščoči tovariši ob iščočih tovariših. Ta misel se ni oblekla v besedo, a vsi smo jo pač čutili. Najbrž tudi tedaj, ko smo odhajali z družabnega sestanka nekoliko razočarani, ker nismo našli pravega stika.

Tudi tovarišice so iskale z nami. To smo videli na njihovih obrazih, to smo čutili ob njih. Oglašale pa so se manj. Med predavatelji so bile tri, to je ena četrtnina, med udeleženci pač več ko tri četrtnine vseh, med tistimi, ki so se oglašali v razgovoru, pa ... Škoda, da nismo slišali njihovega mnenja; marsikako lepo misel so nam razkrile v nevezanih razgovorih izven predavalnice. Morda jih je motil način in ton razgovora, ki je pač bil izrazito moški.

Lepo število udeležencev je bilo merilo kulture našega učiteljstva. Prav nazorno je pokazalo, da učiteljstvo močno čuti potrebo po nadaljnji izobrazbi in da zares željno pričakuje drobtin s pedagoške mize, tudi z zelene (pač teoretske) pedagoške mize. Ali smo tej potrebi tudi vsaj malo zadostili? Smo se li medsebojno, ob skupnem trudu in iskanju vsaj toliko obogatili, da bomo laže iskali pravo pot in da bomo še čutili potrebo po medsebojnem stiku in razgovoru, da se bomo še udeleževali podobnih tečajev?

In še nekaj. Komu, ki je zares občutil smisel tega pedagoškega tedna, ki je vsaj malo začutil hlasten trud vseh in vsakega, da vendar nekaj odnese od pedagoške mize v življenje zunaj, komu se ni vzbudil čut odgovornosti za vsako besedo, ki jo je izpregovoril v predavanju ali v razgovoru? In kdo izmed nas se ne zaveda odgovornosti za vsako besedo, ki je ni izpregovoril?

Iz te odgovornosti hočem zapisati nekaj misli, ki so me spremile s tečaja domov, ali se mi bude, ko se oziram nazaj na tečaj. Nekaterih vprašanj se nameravam dotakniti, ki smo jih srečali tamkaj. Ne mislim pa ničesar soditi, niti ocenjevati. Dodatek naj bo to, ne kritika!

Teorija in praksa

Srečali smo se teoretiki in praktiki in malo smo se tudi udarili. Vendar sem bil samo teoretik menda edini. Toda i drugi so mogli nastopiti le kot teoretiki, kar se je lepo pokazalo tudi takrat, kadar so si izbrali predavanje, ki je zvenelo praksi bolj prijazno. Kajti tudi če si praktik, postaneš takoj teoretik, ko začneš o svoji praksi in o svojem delu ali tudi o delu svojega tovariša — razmišljati, govoriti, predavati, razpravljati. Zato nikakor ni nujno in ne prav, če se teorija in praksa pisano gledata.

Človek je do sveta in življenja lahko v dvojnem razmerju: ali v svet in življenje p o s e g a ali pa g a l e m o t r i. V prvem primeru ga oblikuje, uravnava, usmerja, se v njem uveljavlja s svojo prakso; v drugem primeru pa o njem razglablja in razmišlja, ob njem ustvarja svojo teorijo. V obeh primerih pa je isti njegov osebni »jaz«, ki se udejstvuje. In ta »jaz« ni le mehanični vršilec take in take dejavnosti, praktičnega poseganja ali teoret-

skega motrenja, temveč je avtonomni ustvarjalec, ki vse, kar stori, ustvarja, to se pravi, daje in rodi iz sebe.

Kar človek ustvari, to lahko tudi premotri. Ne trdim, da isti posameznik ali njegov ustvarjalni »jaz«, ki je neko kulturno dobrino ustvaril, to tudi vedno sam skuša premotriti. Vem, da marsikak genij ustvarja v umetnosti, verstvu, politiki, socialnem življenju, gospodarstvu... povsem nezavestno; ne ozira se na plodove svojega dela, ampak jih prepušča drugim. Ti pa mu sledijo ter motrijo njegovo delo in stvaritve, iščejo bistva in zakonitosti obojega. Tako nastajajo: umetnostne teorije, verska filozofija, politična in socialna veda, gospodarski nauki..., skratka znanost o ustvarjanju in stvaritvah človeškega duha, to je kulturoslovje (v najširšem pomenu besede).

S tem pa, da marsikak genij ustvarja ne glede na teorijo, še nikakor ni rečeno, da je vsaka teorija zanj brez pomena. Kajti vsaka njegova stvaritev in naj bo na videz še tako samo praktična in še tako enostranska (zgolj umetniška, politična...), vsaka njegova stvaritev je vendar delen izraz cellega njegovega jaza. Kar ta jaz je in zmore, to se po svoje v njej izraža. Zato mu tudi ne smemo staviti ciljev, niti ga ne smemo vklepati v take in take delovne metode in oblike; pustiti mu moramo polno svobodo, da ustvarja, kar mu prišepetava njegov genij sam. Le slabotnim duhom so potrebne bergle, ki jim pomagajo do nekih storitev, a še tem delom se takoj pozna, da so jih izvršili hromci.

Stvariteljski »jaz« želi sam po sebi terja avtonomijo za svoje delo in jo tudi ima, ker mu je nihče vzeti ne more. Zunanja sila lahko prepove širjenje znanstvenih spoznatkov, umetnostnih tvorb, verskih idej..., stvaritve teh ne more zabraniti. Ne more pa tudi zapovedati »jazu«, naj ustvari tako in tako kulturno vrednoto: znanstveno spozna, umetniško upodobi, socialno, politično, versko... doživi to in ono.

Prav isto velja za delovne načine in oblike. Resnica je, da lahko človeka naučimo tega in onega, da potem zna to napraviti. Toda za take storitve ni treba, da jih je ustvaril stvariteljski »jaz« v človeku in da so kulturno pomembne. Lahko so le izdelek njegovih rok. Pomislimo samo na Jakoba Jarebičarja v Cankarjevi »Volji in moči«. Pri očetu se je učil kamnoseštva in se ga je tudi popolnoma izučil. V ilu je upodobil svojega očeta tako spretno, da so ga občudovali sorodniki, botri in znanci. Na Dunaj se je šel izpopolnjevati k znanemu mojstru in ta ga je neprestano hvalil zaradi njegovih izdelkov. Tako točno in spretno so bili izvršeni. Toda bili so le rokodelski izdelki ne pa umetnine. Z lepo primero je povedal Cankar: bili so »kakor hotéli, razkošno in okusno zgrajeni; vse je (bilo) dobro, dovršeno v najneznatnejši neznatnosti; hotél pa vendarle ostane hotél, dom nikočar in vseh; človek gre hladan mimo!«

Le enkrat samkrat je ustvaril umetnino, ko je spal njegov pusti razum in je bdela le njegova duša. Pa še to edino svojo umetnino je razbil, ker je bila tehnično nedovršena in ker je bila spaka, slika njega samega, nemočnega, ki mu je manjkala stvariteljska sila in ni bil umetnik, ampak le rokodelc v žametnem jopiču, obrtnik s sijajno delovno tehniko.

Cankar nam je v tem članku veliko povedal, kar bi se splačalo dvigniti. Toda sedaj prisluhnimo le nečemu! Ves čas nam pripoveduje, da se pravi umetnik rodi, ni ga pa mogoče narediti, kar ve že tudi stara modrost. Kaj je Jarebičarju pomagala vsa praksa, v kateri je živel od najmlajših dni in kjer je iskal najboljših mojstrov, ko pa mu je od vsega početka manjkalo prave stvariteljske, prave »moči«!

Pravi umetnik se r o d i, svoj stvariteljski dar prinese s seboj na svet. Toda ta mu je dan kot n a l o g a, ki jo je treba izvršiti. Treba ga je spraviti do izraza. Čim večji ali jačji je, tem hitreje se bo sam prebudil, tem hitreje si bo našel pravo torišče in tem hitreje si bo ustvaril lastne delovne oblike. Seveda pa ga lahko pri tem močno podpirajo ali ovirajo zunanje okoliščine. Morda ga lahko v skrajnem primeru celo zadušijo ali ubijejo, ustvariti ga same nikoli ne morejo.

Naloga človekove okolice je, da mladi talent g o j i, to se pravi, da ga s primernimi ukrepi in vrednotami budi, oploja in zori, pomaga, da čimbolj najde samega sebe in sebi najprimernejše delovno torišče. Seveda genij najbolj raste ob lastnem delu in se najbolj krepi v premagovanju ovir, toda te so lahko takšne, da se — zlasti spočetka — lahko ob njih ohromi ali celo ubije. Zaradi tega mu moramo pomagati. Napačno pa mu pomagamo, kadar gremo od zunaj navznoter, to se pravi, kadar mu najprej vsilimo neko delovno področje, ob njem hočemo, da bi se zavedel svoje naloge in šele po tem ga skušamo buditi in krepiti. Kajti zelo verjetno je, da smo ga zapregli v jarem, da smo mu vsilili področje in naloge, ki mu niso najbolj prikladne. Še bolj smo ga »polomili«, če smo mu hoteli vsiliti tudi način in metodo tega dela.

Prava vzgoja genija — in vsak človek je v nekem smislu to, namreč stvariteljsko bitje — je ona, ki začenja z iskanjem n j e g o v e g a pravega jaza, s sproščevanjem in bujenjem n j e g o v e stvariteljske in se šele nato trudi, da se sproščeni genij zave svoje naloge in si najde čim prikladnejše delovno torišče in čim primernejšo delovno obliko. Prava vzgoja in pravo izobraževanje vodi torej od »spečega« jaza do nekega višjega, »prebujenega«, sproščenegega, razvitegega jaza, do lastnega lika v najvišji obliki (»das eigene Hochbild« — Spranger) in je v tem smislu le p o t d u š e k s a m i s e b i (Simmel).

Kako pa moremo to storiti? Tako da nudimo zadosti vsega, kar more pravi jaz oploditi v njegovi rasti in zorenju, sprostiti vso njegovo stvariteljsko in vse sposobnosti, pomagati vsem do čim višjega razvitka in razmaha. To pa store kulturne vrednote.

Če hočemo, da bo jablana rastla, cvela in rodila, moramo skrbeti, da bo imela zadosti hrane (gnoj), zraka, sonca. Smejali bi se tistemu, kdor bi ji prinašal jabolka, da bi čim hitreje rastla, čim prej rodila in to morda prav taka jabolka. Saj jabolka lahko pomorejo jablani v njeni rasti, a le toliko, kolikor zgrijejo in se izpremene v gnoj ter šele tako postanejo primerno hranivo za jablano. Šele tedaj dado jablani življenjske sokove.

(Dalje.)

Izdelane kateheze za prvo šolsko leto

49. Jezus uči moliti

(Dalje.)

Kdor hoče v nebesa priti, mora zapovedi spolnjevati. Ali pa je mogoče zapovedi spolnjevati? Mogoče je, pa ne z lastno močjo. Zgled to pojasni. Tenko desko vsak izmed vas lahko sam nese. Hloda pa ne, je pretežak. Pomagati morajo še drugi. Tudi božjih zapovedi ne moremo z lastno močjo spolnjevati, pretežke so. Pomagati nam mora Bog. Pomoč božja nam je torej potrebna, da spolnjujemo zapovedi ter se zveličamo. Pomoč božjo pa imenujemo milost. To je dar, ki ga nam Bog zastonj daje. Le prositi moramo Boga za milost. Zato je Jezus tudi prositi ali moliti učil. Moliti se pravi z Bogom govoriti. Jezus je pogostoma molil in se tako pogovarjal s svojim nebeškim Očetom. Zato so ga učenci prosili, naj tudi nje uči moliti. Jezus je rekel: »Takole molite: Oče naš, kateri si v nebesih, — posvečeno bodi tvoje ime, — pridi k nam tvoje kraljestvo, — zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji, — daj nam danes naš vsakdanji kruh, — in odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpustimo svojim dolžnikom, — in ne vpelji nas v skušnjavo, — temveč reši nas hudega. — Amen.« Ta molitev se imenuje »Oče naš«, ker se s temi besedami začenja. Imenuje se tudi »Gospodova« molitev, ker jo je učil sam Sin božji Jezus Kristus, ki so mu apostoli rekli »Gospod«. Oče naš ima dva glavna dela: nagovor in sedem prošenj Razlaga prihodnjič.

»Oče naš, kateri si v nebesih«, oziralni zaimek »kateri« se stavi za neznan osebo, krajša oblika »ki« pa za znano osebo. Bog je znana oseba, vendar molimo »kateri«, ker je stara tradicija. Ponekod se sliši: »kakor v nebesih, tako je na zemlji«; pa v nebesih ni nikoli tako, kakor na zemlji. Predikat je »zgodi se«. Predikatov se ne sme zamenjati. V nekaterih šolah molijo: »odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpustajmo«. Ne pravimo: pišite, kakor mi pišajmo, ampak kakor mi pišemo. Primerjalni stavki so prislovni stavki načina kot pojasnilo predikatovo, po vsebini pa pripovedovalni, ne pa velelni ali želelni.

50. Razlaga očenaša

Očenaš ima nagovor in sedem prošenj. Nagovor je: »Oče naš, kateri si v nebesih!« V šoli bi rad pisal, pa nimaš peresa. Součenca pokličeš z imenom ter ga prosiš peresa. Boga tudi prosimo. Preden ga pa prosimo, ga po imenu pokličemo, to je, ga nagovorimo: »Oče naš!« Bog je naš oče, ker nas je ustvaril po svoji podobi, pa ne samo nas, ampak vse ljudi. Bog je povsod. Gledati se pa daje le v nebesih.

Prva prošnja: »Posvečeno bodi tvoje ime!« Svetih podob in svetih posod bi si ne upali pomazati, ker jih imamo v časti. Kolikor bolj moramo imeti v časti Boga, ki je neskončno svet. Zato, otroci, molite, da bi vsi ljudje Boga častili, kakor ga časte angeli in svetniki v nebesih.

Druga prošnja: »Pridi k nam tvoje kraljestvo!« Vsi smo ustvarjeni za nebesa. Prosite Boga, da bi vas vzel v nebesa, pa ne samo vas, ampak tudi vaše starše, brate, sestre in vse ljudi.

Tretja prošnja: »Zgodi se tvoja volja, kakor v nebesih, tako na zemlji!« V nebesa bi vsi radi prišli. Kdo pa pride v nebesa? Kdor spolnjuje voljo božjo. Ali pa vemo za voljo božjo? Vemo. Bog nam je povedal. Kdaj pa? Ko je na gori Sinaj dal zapovedi. Koliko? Deset. To veste vsi. Kdor spolnjuje božje zapovedi, spolnjuje voljo božjo. Otroci, prav iz srca prosite Boga, da bi ga tako radi ubogali, kakor ga ubogajo angeli in svetniki v nebesih.

Četrta prošnja: »Daj nam danes naš vsakdanji kruh!« Za telo prosimo hrane, obleke in stanovanja. Za dušo pa milosti. Le tako moremo živeti in se zveličati. Vse to pa nam daje Bog, če ga prosimo.

Peta prošnja: »Odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom!« Grehi so naši dolgovi pri Bogu. Odpustil nam jih bo, ako tudi mi odpustimo tem, ki so nas razžalili. Otroci, odpustite!

Šesta prošnja: »Ne vpelji nas v skušnjavo!« Otroci, bežite pred slabo tovarišijo. Spomnite se Boga, ki je povsod doma!

Sedma prošnja: »Reši nas hudega!« Prosite Boga, da bi vas varoval raznih nadlog, posebno pa greha! Amen pomeni: Tako bodi! Če pobožno molimo, nam Bog da vse, kar ga prosimo, zlasti milost, da prav živimo ter se zveličamo.

51. Sedem svetih zakramentov

Dragi otroci! Do sedaj ste se v šoli učili že več molitev, kakor: K angelu varuhu, Zdrava Marija, Angelovo pozdravljenje ali angelovo češčenje, veseli del sv. rožnega venca, Oče naš. Tudi doma vas posebno mama uči raznih molitvic. Le radi jih molite zjutraj, ko vstanete, zvečer, preden ležete, da se Bogu priporočite in zahvalite za varstvo ponoči in podnevi. Molite pred jedjo in po jedi. Vse imamo od Boga. Zato se spodobi, da ga prosimo dušnih in telesnih dobrot in da se mu zahvalimo za dobrote. Tudi Jezus je molil, preden je nasitil pet tisoč ljudi s peterimi kruhi in dvema ribama. Ko je na veliki četrtek z apostoli jedel velikonočno jagnje, zapel je žnjimi po večerji zahvalno pesem. Kdor ne moli pred jedjo in po jedi, je podoben neumni živini, ki tudi nič ne moli. Ali molite pred jedjo in po jedi? Torej vsi molite. Kaj pa molite? Oče naš in Zdrava Marija. Z molitvijo si izprosimo od Boga posebno milost, da moremo božje zapovedi spolnjevati in v nebesa priti!

Milost pa nam daje Bog zlasti po svetih zakramentih. Jezus je postavil sedem svetih zakramentov. Ti so: 1. sveti krst, 2. sveta birma, 3. sveto Rešnje Telo, 4. sveta pokora, 5. sveto maziljenje, 6. sveto mašniško posvečenje, 7. sveti zakon. Sveti krst ste že prejeli. Krščeni ste vsi. Kdor ni krščen, ne more priti v nebesa. Zakaj ne? Zato ne, ker ima podedovani ali izvirni greh. S tem grehom pa ne more nobeden priti v nebesa. Pri sv. krstu ste prejeli ime svetnika. Ta svetnik je vaš patron, varuh in vzglednik. Vaš patron še posebno Boga prosi za vas. Krstni patron naj bo vaš vzglednik. V čitanki imate nekatere črke posebno lepe, da pri

pisanju nanje gledate. Kdor jih zna tako pisati, kakor so v berilu, piše prav lepo in gospod učitelj ga pohvali. Glejte tudi na svojega krstnega patrona ter ga posnemajte! Posnema ga tisti, ki si prizadeva tako živeti, kakor je on živel. (Dalje.)

Ema Deisinger

Problem tipizacije šolstva

(Nekaj misli k temu problemu.)

Pravkar je v šolstvu še prevladovalo naziranje, da bodi šolstvo pri nas v čim večji meri tipizirano, tako da bi mladina lahko že zgodaj vraščala v različne poklicne panoge ter že v šoli dobivala te temelje predizobrazbe. Tako se je šolstvo pri nas razbilo na razne tipe in celo ti tipi na razne podtipe, kar dokazuje najbolje sedanja meščanska šola z gospodarsko, trgovsko, industrijsko, obrtniško in kmetiško smerjo. — Mesto da bi si mladina pridobila kolikor mogoče splošno in zaokroženo enotno vzgojo in izobrazbo, je ta mladina zaradi uvedenih tipizacij šolstva postala le lahke vrste eksport za proletariat. Mesto da bi šola dajala mladini zlasti na nižji stopnji srednje šole zaokroženo celoto znanja z vsebino žive človečnosti ter izobrazbene dobrine podredila pravcu etično-moralne vzgoje ter kvaliteti нравnih miselnih in kulturnih principov, je s tem močnim poudarkom tipizacije pripravila mladino, ki je na tej starostni stopnji še nedozorela, nedograjena ter nezmožna, da bi prišla že tedaj do spoznanja, dali ta ali oni obrtniški, industrijski i. dr. poklic res najbolj ustreza njenemu nagnenju in zmožnostim, kateremu cilju služi načrtana tipizacija, preveč enostrano na življenje. Morali bi biti slepi, ako bi ne videli, da je življenje samo tisti činitelj, ki stavi danes na človeka pač druge zahteve znanja in pogoje trdne moralne dograjenosti, kakor pa jih nudi taka tipizirana šolska oblika s premnogimi površinsko nakopičenimi predmeti.

To prenapeto tipiziranje šolstva je vodilo — kakor vidimo že v drugih državah — do krize; marsikatera država je morala ustanavljati razne prešolevalne tečaje za brezposelno mladino, ki je že leta in leta čakala po dovršeni šoli na kako nameščenje v gospodarski, trgovski ali obrtniški panogi. Mladina, ki se je šolala v industrijskem pravcu tipizirane šole, je po končanih študijah doživela isto kakor mladina iz drugih področij tipiziranega šolstva: zanjo ni bilo nikjer mesta, nadprodukcija v vseh poklicih. Čas jo je prehitel, šolanje je zahtevalo več let, a medtem so se razmere bistveno izpremenile. Temu ali onemu se je ponudila služba, a kakor se v življenju prerado zgodi, popolnoma na drugem področju, kakor pa ga je predvidevala njegova stanovska izobrazba. Nihče danes ne vé, kam ga vrže življenje, v katero smer. Problem namestitve in zaposlitve je danes kritičnejši ko kdajkoli prej, in mladi absolvent stori najpametnejše, ako poprime za vsako delo ne glede na njegovo enostrano poklicno predizobrazbo. Prav pri tej mnogoličnosti življenja in vsakdanji nestalnosti zaslužka in službe je popolnoma pogořešeno to tipiziranje

šolstva, je greh zoper raznoliko življenje samo, kateri greh se najtrje maščuje na mladini ter ji življenjski boj še bolj otežkoči. Tipizacija šolstva je psihološko in pedagoško v kvar mladini na stopnji nižje srednje ali meščanske šole, kajti mladino pahne tak šolski sistem na eni strani v materialistično miselnost, ji nehote vcepi, da se dobrote kulture ravnajo le po merilu snovne svrhe, uspeh v življenju po stopnji civilizatoričnih dobrin, kateremu namenu služi tudi človekov življenjski poklic in njegova služba; na drugi strani pa ji ne nudi nobene etične vzgoje, nobenega etičnega oporišča za življenjski boj, za zapreke, ki jo čakajo, preden pride ta mladina do nameščenja in službe, tako da je mladina, ki je zaradi svoje enostrane predizobrazbe predolgo čakala na kako primerno nameščenje, postala delomrzna, nezanesljiva, zagrenjena, energija ji je splahnela, idealizem ugasnil ter tako postala nezrela in nedovzetna za kake višje ideale, kakor so časno ugodje in materialni položaj.

Usoden je ta preokret v mladini, ki ji šola na to življenjsko pot ni dala potrebne dediščine dobre humane vzgoje, ampak le nekaj osnovnih potez nakopičenih predmetov, s katerimi mladina v življenjski borbi ne ve ničesar početi, nič nima, kar bi jo moglo vzdrževati notranje v urah bridkosti in bede, v urah trpljenja in omahovanja, kajti — kakor se prečesto zgodi — šola je mladini celo vzela vero, se ni brigala niti za versko vzgojo, posamezni predmetni učitelji so često hladnokrvno podrli, kar je z muko sezidal in zgradil v duši te mladine veroučitelj. Mladina, vzgojena po tem načrtanem in namišljenem pravcu poklicne predpriprave, često ne dobi druge norme za svoje bodoče življenjsko delovanje ko zavest, da je služba človeku cilj, mesto da bi mu bila le sredstvo.

Šola bi morala biti sinteza življenja ter bi morala nuditi mladini najširšo splošno obliko enotne izobrazbe in temeljito ter solidno moralno-etično vzgojo, da bi se mladina lahko uveljavila na poljubnih poljih ter pogumno kljubovala vsem življenjskim viharjem in zaprekam. S to splošno izobrazbo bi bila mladini dana večja možnost, da najde v kaki poljubni panogi zaposlitev. Šolstvo se mora prikrojiti splošnemu življenjskemu stilu našega naroda in države, ne pa se razbijati na razne tipe in mladino vklepati v preozko šolsko smer. Tipizacijo si morejo privoščiti le veliki narodi z ogromnimi industrijskimi, trgovskimi in drugimi centri, ne pa naš mali narod. A še pri velikih narodih se ta tipizacija ni obnesla, ker je življenje preveč diferencirano ter hiti nevzdržno naprej; poklic, ki je še pravkar obetal stalnost zaslužka in ni bil prenapolnjen, je prihodnji dan lahko zaradi naglega napredka tehnike že izžreban in zavržen, njegovi izvrševalci pa na cesti. Prešolevalni tečaji v Nemčiji, Avstriji in Češkoslovaški nam o tem najjasneje govoré.

Tipizacija šolstva, zlasti na nižji stopnji srednje ali meščanske šole, je škodljiva naši mladini in narodu, ustvarja najhujšo diskrepanco med mnogostranim življenjem in šolo, pogrešena pa je tudi v psihološkem in pedagoškem oziru.

O lenobi

Med nehotnimi človeškimi gibanji imamo posebno skupino, ki izražajo zgolj preobilico človeške energije, imenujemo jih *impulzivna gibanja*. V otrokem življenju se kažejo v obliki *igralnega gona*. Navidezno brez reda in smotra so v resnici sprostitve prekipevajoče otrokove energije in se včlenjajo v ekonomijo življenjskih čustev. Njih tendenca je vpostaviti ravnotežje med delavnostjo in mirom, vzdrževati življenjski proces v normalnem teku in biti regulator v potrebah. Ti elementarni doživljaji tvorijo fiziološko osnovo vsega dela. Delo izvira torej iz notranjosti. K fiziološkim osnovam pristopi kmalu psihični moment. Bistveno za nadaljnji razvoj je, da preide težišče radosti iz subjektivne delavnosti (pri otroku) na dosego objektivnih smotrov. A smoter se da doseči le z naporom. Proti teži temu naporu je čustvo sproščenosti in veselja. In to je življenjska radost dela. Najintenzivnejši napon je v pozornosti. Čim bolj so cilji v dalji in čim večje so težkoče, tem več vztrajnosti in vzdržnosti kaže delavnost in tem večja je življenjska radost. Nekje sem čital: Postavi človeka pred veliko in odgovorno nalogo in vzgojil boš resnega delavca. Čim bolj se pa psihično delo diferencira, tem bolj stopa naravni regulator v ozadje. Na mesto sožitja stopa gospodovalnost, častihlepje in dobičkoželjnost, škodoželjnost in konkurenca. Življenjska radost ni več v delu, temveč v brezdelju. Ti človeški goni prevržejo naravni red. Medtem, ko se smoter postavlja od zunaj in njegovo dosego izsili tuja sila, izgubi čustvo radosti svojo izvirno moč. Delo ni več vir veselja in zadovoljstva, delo postane muka.

V naravi stvari je, da so mir in brezdelje in odpočitek le ritmična antiteza porabljenih delovnih sil. Trajni počitek je baš tako nenaraven, kakor nepretrgano delo. Ko postane zabava in užitek cilj vsega dela, postane to delo trda, a neizogibna usoda. Želja po časti, moči in bogastvu žene slednjč ljudi zopet na delo. A delo ni več smoter, le sredstvo do cilja. Vse se žene za brezdeljem in v tem hlastanju po tem brezdelju delajo s podvihanimi rokavi. Med delom in užitkom zija prepad. Čim bolj z delom in naporom zvezana čustva radosti izginjajo, tem večja je možnost, da stremi človek le za užitkom izven dela.

Vzroki lenobe so različni.

1. *Domača vzgoja*. Vzgoja, ki razvaja otroke in jim s strahom odstranjuje na njihovi življenjski poti vse ovire, vzgaja mehkužne žene. To so prvi kandidati za lenobo. Slično je z vihravimi naturami, ki sprejmejo vsak vtis, a nobenega ne obdrže. Ti hočejo vedno nekaj novega in vedno popuščajo, mali virtuozii razztresenosti. Njih je težko prisiliti k pozornosti. Tretjič otroci siromakov, slabo hranjeni, zanemarjeni, trpeč od počasnega zakrknjenja življenjskih nagonov. Iz teh izhajajo brezbrizniki in flegmatiki. In končno je zdrava mladina, katera iz notranjosti izvirajoče ovire vedno lažje in uspešnejše premaguje in samega sebe v trudu oblikuje.

2. Šola. a) Prvič so živahni otroci, ki odklanjajo srednjo stopnjo golega učenja in težijo direktno v življenje. Hočejo si v resničnem življenju pridobiti znanja in razviti zmožnosti. Ti otroci sledijo v šoli le resnično življenjskemu pouku. Če šola ni taka, ga iščejo izven nje. V tem slučaju so pri pouku pasivni. Snovi za svoje oblikovanje ne iščejo v šoli, temveč v življenju. Povsod so in vse iztaknejo in vse vedo. A v šoli so z mislimi izven sten, na drevesu, ki raste pred oknom, pri ptičku, ki skače po veji itd.

b) Odločno nasprotje tem je skupina častilakomnih, po priznanju stremečih. Prilagodljivi in preračunljivi jim je cilj vedno pred očmi. Iz njih se rekrutirajo dobri učenci, »stremuhi« nazvani. Pa tudi ti »dobri« učenci postanejo lahko leni — še bolj indiferentni za pouk kot prva skupina — in to takrat, če za svoje odlično znanje in trud ne dobijo dovolj pohvale od učiteljev. Njim ni cilj znanje, temveč z znanjem zvezana pohvala. Na pohvalo so lakomni. Hočejo biti vedno prvi in vedno postavljeni za zgled drugim. Če niso pohvaljeni, tedaj pričnejo zanemarjati pouk vedno bolj in bolj. Čim bolj je učenec častihlepen in čim manj odmeva najde pri učitelju, tem bolj len in indiferenten postane za šolo.

c) Njim sorodni so lahkomi selni, živahni, pripravljeni vedno ustreči. V tej lahkomiselnosti pozabijo vedno zopet, kar so si vzeli za cilj. Zaradi te pozabljivosti in površnosti slišijo mnogo graje od učiteljev. Pričenjajo vedno znova, a izgubijo veselje in postanejo malosrčni. Zaradi pogoste graje postajajo sovražni šoli in jo mrzijo. Če jih šola ne zna zaposliti, postanejo lenuhi.

č) Sledi skupina »netalentiranih«, ki pojmiyo počasi, zato zaostajajo. Hočejo sicer naprej, a ne vidijo nobenega uspeha. Zaradi tega čutijo neodoljiv odpor do duševnega dela. Če imajo uvidevnega učitelja, ki je zadovoljen z manjšim znanjem in jih za najmanjši uspeh vzpodbuja, se v trudu »pregrizejo« preko vseh težkoč. Iz teh se razvijejo ljudje, ki potem v življenju nekaj vzdržijo. Toda takih učiteljev je malo. Baš ta skupina tvori v razredu glavno jedro lenuhov, nad katero obupujejo učitelji. Morajo postati lenuhi takrat, če jim učitelj ne nudi dovolj poguma za majhen napredek. Običajno hočejo imeti učitelji učence, ki enako dobro odgovarjajo, enako pojejo, enako vedo vse predmete, se enako obnašajo, enako, enako ad infinitum.¹ Vse hočejo znivelirati, vse prikrojiti po istem »vzorcu«. Tej manji enakosti seveda ne morejo zadovoljiti »netalentirani«, kakor jih imenujemo. Zato jih učitelji pustijo vnemar in se ne menijo zanje. Ker ne morejo zadovoljiti učiteljevim zahtevam, postanejo zanikerni in ko so še grajani — postanejo za pouk nebrižni in leni. Po krivdi neuidevnega učitelja, prežetega od manije »enakosti«.¹

d) Zadnjo skupino tvorijo »srednji« učenci. Brez notranje globine se dajo voditi. Čustvo veselja, ki ga rodi v težkočah storjeno delo, jim iztuje. Znajo vse, a vsakega le malo. Iz njih postane malo lenuhov.

Kakšen vpliv ima šola na učence in kdaj podpira lenobo? Uspeh je v veliki meri odvisen od tega, ako zadene podajanje interesno sfero

¹ Glej moj članek »Samomori mladine« Sl. Učitelj, 1935. št. 1—2.

učencev. V naših učnih načrtih prevladuje znanje. Ti učni načrti so zaverovani v teorije o formalni izobrazbi, o enakosti učne snovi za življenjsko prakso in o možnosti, da lahko šola zainteresira normalnega otroka o »svem in svačem«. Ni čuda, da je tako. Učenec se ne more vedno znova pečati le z besednimi formacijami. Kam naj se zateče njegov življenjski interes? Marljivost in pozornost ne izvirata iz notranje življenjske soudeležbe pri snovi, temveč iz čustva dolžnosti. Povelje, pritisk in kazen! Četudi ta sredstva ne odpovedo, je posledica vendarle neljubljeno in prisiljeno delo, ki neha, ko odpade pritisk. Zakaj vržejo učenci po izstopu knjige v kot in se nikoli več ne zmenijo zanje? Šola jim ni dala one delovne snovi in onega zavestnega, resnično-tvornega dela, ki rodi notranje veselje in interes. V osnovi je to kultura lenobe. — Nič manj nista pomembni način in tendenca pouka. Merilo je znanje. Važen je edino cilj, poti so brezpomembne. Nepokvarjena mladina je v splošnem delaželjna. Hoče svoje moči rabiti in sledi rada resničnemu pouku, hoče čutili, da bogati in raste. To so močna čustva, iz katerih zajemlje moč mladostna življenjska radost. A šola? Temelji marljivosti so verbalizem, deklamiranje, znanje. Pristopijo še teorije o spominu, češ, tudi nerazumljeno se da naučiti na pamet, življenje in usoda bosta naknadno poskrbela za umevanje. Šola, ki mora roditi lenuhe. Spomin pomeni našim šolam še vedno duhovni kapital, katerega nabiranje je naloga izobrazbe. Iz tega vidika je vse stvar spomina. Če je temu tako, tedaj je vse znanje zbir datumov, notic in stavkov. Mehanizem par excellence. Res je, da je za prostost tvornega duševnega dela in življenja potrebno znanje, ki ga more človek uporabljati mehanično brez zavesti. Posebno poglavje takega učenja na pamet tvorijo jezikovni proizvodi. Tako se memorirajo pesmice, vzorni komadi, svetopisemske zgodbe, a ne toliko iz ekonomskih vidikov, kolikor zgolj iz interesov okusa, respekta in pietete. Ni treba poudarjati, da sliči tudi to mehanizmu. V naših knjigah zgoščeno zgodovinsko in zemljepisno znanje si spominsko prisvojiti, jezikovna pravila memorirati, dogodke naravnega pouka si dobesedno vtisniti — je mehanizem in preobkladanje. To »drdranje« in preobkladanje postane muka, toliko bolj, kolikor manj je pouk zmožen nuditi veselje resničnega znanja. Mehanično delo veseli le kot sredstvo k smotru (Učenje čitanja!), k resničnemu znanju. Čim bolj se oboje oddaljuje, tem bolj postane nerazumljivo ponavljanje in vaja muka in zlo.

Ni čuda, da daje mladina, s katero ravnamo na ta način, vsaj pasiven odpor, če se dolgočasi in sledi pouku brez soudeležbe in veselja. Če prištejemo k temu še tiranstvo učne knjige in despotizem učitelja, se lenobi učencev ne smemo čuditi. Umetnost pouka je, v učencih si pridobivati tovariše in povsod apelirati na njih pomoč. Vse naloge in rešitve morajo biti take, da budijo čustvo razsodnosti in čustvo radosti lastne moči.

Šola je produkt preteklosti, ki posreduje izročitev vrednot kulture in prihajajočo generacijo usposablja za receptivno kakor produktivno soude-

ležbo pri isti. Današnja slika kulturnega razvoja se stalno menja, ker je tempo nagel, preokreti in izpremembe sledijo druga drugi. Tako se lahko zgodi, da šola prezre te izpremembe ali se zanje ne briga ter izgubi potrební odnos do kulture in njene dinamičnosti. Taka šola uči potem neživljensko snov, ne najde poti v resnično življenje. V njej je preteklost še vedno močnejša od sedanjosti. Zato je mladini, pravi, k resničnemu delu stremeči mladini, tuja, v njej ne najde dovolj močne soudeležbe in razbremenitve, in iz tvornega, veselega dela izvirajoče delovne sreče, ki je jedro življenjske zadovoljnosti. Ni pravega odnosa med delom in počitkom, delo ni vir sreče, temveč muka in sredstvo do zadovoljstva izven dela. Današnja šola — osnovna, srednja in višja — da celo čutiti, da stvar, o kateri se govori, ni vredna truda. Šola in učenci živijo neko dvojno življenje. V najboljšem primeru delajo brez notranje soudeležbe, stanje torej, ki sliči neki stopnji lenobe. Na drugi strani najde mladina protiutež duhamornemu šolskemu delu v zabavi, raztresenosti in ljubimkanju. Za šolo ostane tipična označba: samo da prilezem skozi.

Krivda pade v veliki meri tudi na starše. Že v uvodu sem omenil, kako kvarno vpliva na značaj premehkužna vzgoja. Posebno velja to za starše meščanskih družin. Nekaj trdot in življenjske ostrosti mora biti v družinski vzgoji. Otroci, razvajeni otroci, dajo najboljše kandidate »večnih študentov«, mi jih bomo imenovali večni lenuhi. Študirajo radi veselja izven šole. V življenju, kjer je odličnost prva čednost, ki je izpolnjeno od samih norosti, v tem življenju ni mesta za tvorno delo. Če posečajo šolo, jim je šolsko delo sekundarne važnosti. To so lahkomiselni postopači, salonski levi — patentirani lenuhi. Učiti se pričnejo šele pred izpitom. V naglici nekaj »pregledajo«, da »zlezejo skozi«. In ti ljudje stojijo na najvišji družabni lestvici, ljudje brezdelja in površnosti. Delajo vendarle. Kje je vzrok? Iskati ga je v lenobi. Paradokсна trditev! Delajo brez soudeležbe, mrmrajoč, brez volje. V srcu sovražijo delo, hrepenijo po brezdelnem eldoradu življenja, ki ga bo prineslo sedanje delo. Delajo, da bi ne bilo treba delati. Resnični odnos do dela se je izgubil docela. Delo mora biti življenjska radost. Delu mora slediti odpočitek. Oboje se šele izpolnjuje kot plima in oseka. Naše delo ni tako. Duševno delo je mehanično, duševni delavec opravlja delo brez prisotnosti zavesti in brez volje, opravlja ga iz navade. To je misleča kategorija lenuhov. Njim nasproti so prostoški lenuhi, katerim izpolnjuje življenje jed in pijača in spolno življenje. Tretja vrsta so tisti, ki pričenjajo vse, a ne dokončajo ničesar, ki skačejo iz predmeta na predmet, iz poklica v poklic, v delu niso soudeleženi, ne najdejo notranjega veselja in radosti. To je kategorija delovnih (delajo vedno, ne napravijo nič!) lenuhov. Četrta skupina sliči tej, to so ljudje, ki se bavijo z ljubimkanjem in športom, neke vrste sramežljivi lenuhi. Zadnjo vrsto tvorijo organizacijski lenuhi. To je lenoba mase, ki si je iz lenosti izvolila odbornike, da mislijo zanjo. Zato se obrača, kakor jo kdo nastroji. Ves svet prav za prav smrdi od lenobe, začetnice vsega zla na zemlji.

Človeštvo mora najti zopet resničen odnos do dela, v njem mora najti resnično srečo in zadovoljstvo, šele potem bo bolje na zemlji. In šola mora biti avantgarda novega pokreta.

Literatura: Dr. A. Andree: Über die Faulheit.

Jože Tavželj, šol. upr., Fram

Kako naučimo podeželske pevske zборе petja po notah

Leto za letom prirejamo tekme pevskih zborov. Vsakokrat so najbolje ocenjeni mestni pevski zbori, in to glede na izvajanje tudi po pravici. Toda neprimerno več težav in naporov morajo premagati za tak nastop pevci iz podeželja kakor njih tovariši iz mest. Zaposlenost in odaljenost podeželskih pevcev do svojega društvenega prostora so dejstva, ki občutno ovirajo napredek. Ali temu bi se dalo še odpomoči. Poglavitna ovira je vendarle v predpripravi podeželskega pevca za pevski zbor. Primeren glas, malo dobre volje in veselja do petja, to so predpogoji za vstop v podeželski pevski zbor, ki večinoma zadovoljujejo podeželske pevovodje.

Nato pa na delo z vajami. Pozimi dve večerni vaji tedensko, poleti pa ena, je že nekako udomačena navada. Pevovodja razdeli pevcem note, ki jih potrebujejo le zaradi besedila, kajti brez not bi dosegli popolnoma enak uspeh. Toda to že mora biti tako, vsak pevec mora imeti svoje note v rokah, pa četudi nima niti pojma o njih. Saj vadimo vse pesmi takole na posluš. Po treh ali štirih vajah moramo eno pesem že znati, če v tem času ne gre, tudi pozneje ne bo šlo. Oh, kolikokrat smo že marsikatero lepo pesmico po tretji vaji razočarani odložili. Nekaj takih razočaranj in konec je pevskih vaj, društvo samo pa tone v pozabljenje. Le vztrajnejši in v izbiri previdnejši pevovodje zmorejo nadaljevati z delom. Njih napor in žrtve pa niso v nikaki primeri s končnim učinkom. Podeželski zbor spoznaš že po načinu predvajanja takoj iz enostavnega razloga, ker je nivo splošne naobrazbe meščana dokaj višji od podeželjana.

Pravi pevec zavestno poje. On se dobro zaveda, kdaj poje visoke, kdaj nizke tone, ima vsaj osnovne pojme o harmoniji, o disonancah in tudi točno razume tekst. Note mu ne služijo samo kot znak za približno višino tona, pozna in obvlada tudi višaje in nižaje. Le tako je mogoče zmagovati današnje težje, modernejšie pesmi, ki se gibljejo v hromatičnih postopih, izrabljajo vso lepoto in barvitost akordov, a zahtevajo zato ne samo dobrega pevca v glasovnem pogledu, temveč še skrbno pripravljenege v pevski teoriji.

Razširjevatelj kulture na deželi je naša narodna šola. Če bi že naši predniki vzgojitelji uvajali mladino v skrivnosti notnega kraljestva, bi bilo tudi petje v podeželju na višji stopnji. Vemo, da tega ni storila večina naših prednikov in ne vrši tudi večina izmed nas dandanes, ki najbrže tudi še

dolgo vrsto let ne bo. Ostane nam zato samo še ena možnost, ki ji zado-
stimo le z razrešitvijo vprašanja »Kako naučimo podeželske pevske zборе
petja po notah«.

Nimam namena razpravljati o pomenu, o splošnih kulturnih in estet-
skih vrednotah petja, ker se je o tem doslej že dovolj razpravljalo po vseh
mogočih revijah in je zato tozadevno vsaka beseda odveč. Za vsak pouk
in tembolj še za poučevanje petja po notah si moramo najprej izbrati
odnosno si ustvariti ono metodo poučevanja, s katero si obetamo gotov
in hiter uspeh. K razjasnitvi te zadeve nam precej pripomore ugotovitev,
da ni petje ničesar drugega kot posebno izrazita, v glasovnem in čustven-
nem pogledu močno podčrtana deklamacija umetniško izpiljenega teksta.
Za pripravo opazujemo človeško govorico. Ona se poslužuje poleg jakosti,
čustvenosti in niansiranja tudi višine tona. Kako dolgočasna bi bila naša
govorica, če bi se posluževala samo enega tona, to občuti samo oni, ki
namenoma in nalašč skuša spregovoriti samo nekaj stavkov z enakim tonom.
Tudi podežljana začnemo že zgodaj navajati na opazovanja govorice. Ta
opazovanja izvršimo kolektivno; spreten pevovodja in metodik opravi to
neopaženo, morda v kratkem oddihu med pevsko vajo. Izrabi lahko prvo
priliko, ko pozove pevec svojega tovariša s klicem »Tone!«.

Klic »Tone«, obstoječ iz ene same besede, ponazorimo na tabli s črto:

Tone

Nato besedo »Tone« zlogujemo in že nastaneta dve krajši črtici:

To - ne!

K temu dodamo še izsledek glede višine izgovorjenih posameznih zlo-
gov ter dobimo sledečo sliko:

To - ne!

Zlog »ne« je izgovorjen odnosno zaklican z nižjim glasom od zloga
»To«. Predočimo si slučaj, da se mu tovariš iz kateregakoli razloga ni
takoj odzval in je on primoran isti klic večkrat ponoviti takole:

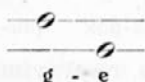
To - ne! To - ne! To - ne!

Če pri risanju odgovarjajočih črt nismo posebno natančni, se nam
lahko pripeti, da se nam posamezni zlogi v grafični ponazoritvi zmešajo in
sliko docela izmaličijo. Zato je prav, če sklenemo dogovor, da bomo vse
gornje ležeče zloge ponazoriti z eno daljšo črto, nižje ležeče pa zopet z
drugo nižje ležečo črto. Zaradi jasnejšega pregleda posameznih zlogov nari-
šemo za vsak zlog obliko odprtih ust na odgovarjajočo črto, in sicer:

—○—○—○—
To - ne! To - ne! To - ne!

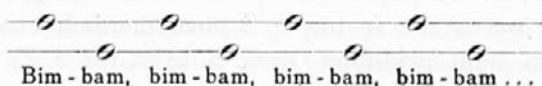
Beležiti se pravi s tujo besedo notirati, zato se tudi vsaka taka beležka
imenuje s tujo besedo nota. Kakor ima vsaka stvar, tako ima tudi nota

svoje ime. Nota na drugi črti je nota za glas odnosno ton g, na prvi črti pa nota za glas ali ton e. Črte, na katere pišemo note, se imenujejo notno črtovje. Odslej si zapomnimo noti g in e.



Pevci sami naj poiščejo še druge primerne klice ali pa tudi zvoke, ki se skladajo s tema dvema tonoma, kakor Marko, Majda, Jože ...

Ali pa zvonova zvonita:

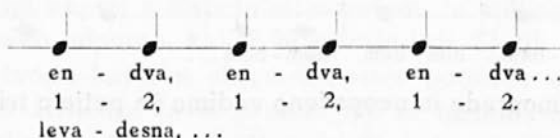


Nekaj takih vaj in mala terca g — e, pridobljena iz klica krstnega imena, bo tako utrjena, da bo vsak pevec z lahkoto zapel ton e, čim mu bo pevovodja z glasbilom podal višino tona g. S to vajo smo pridobili dvoje: 1. grafično znamenje za ton, to je nota, in 2. označbo za razliko v višini med tema tonoma v notnih črtah. Za nadaljnje delo nam še manjka merilo za označbo različne dolžine tona, torej notna dolžina. Pri naslednji pevski vaji bom zato navajal pevce na opazovanje ritma, n. pr.:

Vojaki, gasilci in telovadci korakajo:

en — dva, en — dva, en — dva ... (leva — desna ...).

Resnost našega dela ne bo nič prizadeta, če skušamo korakanje pojasniti še z grafično predstavo s tem, da si izposodimo notno črto za cesto, posamezne stopinje pa narišemo s posnetkom spodnjega dela noge takole:



Leva in desna noga izvršujeta pri korakanju gibe dosledno in zaporedno, vedno najprej leva, nato desna. Pevci bodo kmalu opazili, da je korakanje, če ga dojemamo samo s sluhom, določen niz skupin iz dveh udarcev. Te skupine zato tudi pregradimo z navpičnimi črtami; za vsako tako črto sledi udarec — stopinja leve noge, ki je pri telovadnem korakanju vedno nekoliko glasnejši od udarca stopinje desne noge.

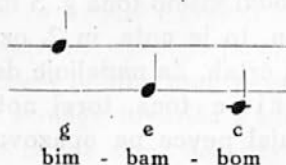


Številka 2 pred prvo pregrado pove, koliko udarcev je v vsaki skupini. Pevci sami bodo opazili, da so tudi taka znamenja, s katerimi smo risali stopinje, že velikokrat videli natiskana na notah. Pevovodja samo pojasni, da so tudi to note in takoj sestavi vajo, ki bo hkrati ritmična in tonska. Na primer: dva mlatiča mlatita:

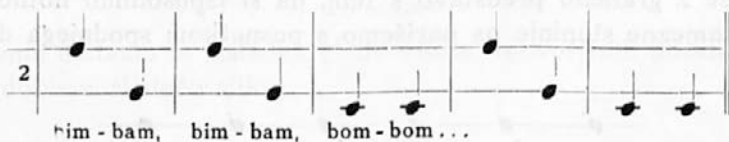


Ko mlatiča končata z delom, napravimo dve navpični črti pregradi || , kar je končaj.

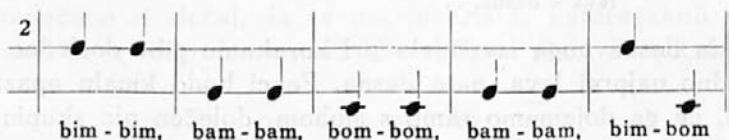
Večina slovenskih narodnih pesmi je pisana v dur tonskih načinih. V dur trizvokih so uglaseni tudi cerkveni zvonovi. Predpostavimo, da imamo tri farne zvonove, od teh poje najmanjši zvon na tonu g, srednji na tonu e, a za veliki zvon preostane še ton c. S posnemanjem zvonjenja vseh treh zvonov: bim, bam, bom, pridobimo novo noto za ton c. Za noto c bi morali napraviti še eno novo niže ležečo črto; ker pa visoka glasa, kakor sopran in tenor, to noto le redkokdaj pojeta v pesmi, napravimo le tako dolgo črto, kolikor je potrebno samo za eno c noto.



S to. pridobitvijo se nam polje za vaje že precej razširi. Vaje sestavljamo sproti in jih dobro upojemo in uvadimo tonalno in ritmično. Take vaje bi bile:



Z vajami mimogrede in neopaženo vadimo še petje c trizvoka navzgor:



Med tem delom razvijemo še pojem takta, ki je samo lepše ime za prostor med dvema pregradama. Ker sta v vsakem taktu po dva udarca, glasnejši in tišji, je to dvodelni takt. Pregrade pa so taktove črte ali takt-nice.

(Dalje.)

Mišljenje

Človek ima potrebo, da misli, da svobodno misli. Nesvobodno misliti se pravi: ne misliti. Doslednost je značaj pravega mišljenja.

A. W. Diesterweg.

Nekaj statistike o protialkoholnem gibanju drugod in pri nas

Ne bo odveč, če k lansnemu članku »Teorija in praksa protialkoholnega gibanja v narodni šoli« pogledamo, kako raziskujejo drugod alkoholno vprašanje. Posnemam nekaj podatkov iz knjige Otto Rühle »Das proletarische Kind« (izšla l. 1922 v založbi Albert Langen, München) iz poglavja »Dämon Alkohol«.

Avtor citira uvodoma Darwina, ki pravi: »Po lastnih dolgih izkustvih ter po izkušnjah svojega očeta in deda, katera obsegajo več ko eno stoletje, sem se prepričal, da ničesar ne povzroči toliko boleznim, nesreč in revščine kakor uživanje alkoholnih pijač. Le preglejmo armado njegovih pogubnih posledic: že v materinem telesu napravi otroka bolnega, živčno slabotnega, razdražljivega, za življenje nesposobnega, mu povzroča motnje v prebavilih, mu ovira delovanje čutil, ga ovira v rasti in v razvoju, mu oslabi dihalne organe, živce in možgane. Iz tega se razvijajo topost in duševna lenoba, otrok postane nezmožen za naglo doumevanje, mu oslabi spomin, pojavijo se pozneje nervoznost, glavoboli, migrena, histerija, krči in epilepsija, slede različne napake v značaju, zablode spolnega nagona in nagibi k zločinom. Nešteti so izrodki, ki jih poraja alkohol, nešteta so zla in ogromna je škoda, s katero se maščuje zlorabljen narava nad nespametjo in brezvestnostjo ljudi. Grehi staršev se maščujejo do tretjega in četrtega kolena. Dejstva namreč govore preveč prepričevalno.«

»K desetisočem, ki jih umore,« pravi H. Spencer, »štejemo še stotisoče, ki životarijo naprej s slabotnim zdravjem, in milijone, ki zrastejo s telesom, ki ni tako odporno, kakor bi moralo biti. Slutili bomo tedaj, kaj je ono prokletstvo, s katerim obremene svoje potomce oni starši, ki ne poznajo zakonov življenja. In to prokletstvo se imenuje alkoholizem, nezmožnost za življenje, stotero uboštvo, ki ga kot najtežje in najgrenkeše občuti proletarski otrok.«

Profesor Pollman (Nemčija) je zasledoval življenjsko pot 719 potomcev neke, začetkom 18. stoletja umrle pijanke Jukes. Ugotovil je med njimi 181 prostitutk, 142 beračev in potepuhov, 76 zločincev (med njimi 7 morilcev), 64 norcev itd., ki so v 75 letih stali državo več ko 5 milijonov R. M. (mark).

Profesor Goddard iz New-Jerseya v USA je z velikanskim trudom prišel do sledečih zanimivih in poučnih zaključkov: Mlad mož, Kallikak, iz zdrave družine, je imel kot vojak z nekim slaboumnim dekletom, hčerko notoričnega alkoholika, nezakonskega sina. Od tega dečka je izviralo 480 potomcev, od katerih je bilo:

- 143 (29.8%) slaboumnih,
- 46 (9.6%) normalnih,
- 36 (7.5%) nezakonskih,

- 33 (6.9%) nemoralnih, prostitutk,
- 24 (5 %) alkoholikov,
- 3 (0.6%) epileptikov,
- 3 (0.6%) kriminalnih tipov,
- 82 (16.7%) je zgodaj umrlih,
- 8 (1.7%) lastnikov bordela.

Ti ljudje so se poročili v druge družine približno istih tipov.

Kallikak se je pa pozneje poročil z zdravim dekletom iz neoporečne družine. Od 496 potomcev so bili le:

- 3 degenerirani moški,
- 2 alkoholika,
- 15 otrok (3%) umrlo v zgodnji mladosti.

Francoski zdravnik Bourneville je pri 1000 idiotih dokazal v 470 slučajih vzrok v alkoholičnem očetu, v 84 slučajih v alkoholični materi, v 65 slučajih kot oba starša alkoholična. 57 slučajem je z gotovostjo dognal pijanost pri otrokovem spočetju. Od 2554 slaboumnih, idiotskih in histeričnih otrok je bilo 933 takih, katerih oče je bil vdan opojnim pijačam, 80 takih, kjer je bila mati pijanka, 40 pa takih, kjer sta oba pijačevala.

Demme (Bonn, Nemčija) je dognal, da je od 57 otrok iz 10 družin, vdanih alkoholizmu, le 10 (17.5%) normalno razvitih, od 61 otrok iz 10 zmernih družin pa 50 otrok (82%) normalno razvitih.

Ko je na Norveškem bila l. 1816 dovoljena žganjekuha, je naraslo število idiotov na 150%; ko je pozneje konsum žganja zopet pojemal, je padlo tudi število idiotov na 16%, kljub temu, da je število prebivalstva naraslo za 14%.

Uživanje alkohola je vzrok raznim boleznim. Neka curiška statistika dokazuje, da je bilo od 369 epileptičnih otrok spočetih od staršev pijancev dokazano 46%.

Na tuberkulozi je obolelih od 149 slučajev 8.7% otrok vzdržnih staršev,
od 169 slučajev 10.7% otrok zmernih staršev,
od 67 slučajev 16.4% otrok nezmer. staršev;
od 60 slučajev 21.7% otrok pijancev,

(Dalje.)

Vojteh Čuš

Več narodne in domovinske vzgoje!

I.

V »Slovenu« od 18. avgusta 1936 je bilo čitati jako zanimiv in aktualen uvodnik, v katerem se pisec pritožuje, da je med Slovenci premalo narodne zavednosti in narodnega ponosa, preveč pa narodne mlačnosti,

malodušnosti, plašljivosti, klečeplaznosti, preveč hlapčevskega in suženjskega duha.

Pomanjkanje narodne zavednosti in narodnega ponosa ni ponižnost. Ponižnost je čednost, ena izmed najbolj prikupnih čednosti, če pa se kdo noče ali ne upa priznavati k svojemu narodu, pa je to znak neznačajnosti, pomanjkanja srčnosti in v gotovih slučajih tudi znak napuha. Nemški jezuit dr. M. Gatterer, zdaj vseučiliški profesor v Inomostu, je rekel некоč na javnem zborovanju v Beljaku: »Tudi jaz sem Nемеc in ljubim svoj narod!« In če Slovenec reče: Tudi jaz sem Slovenec in ljubim svoj narod, vidimo na prvi pogled, da tako veselo in možato priznavanje k lastnemu narodu ni nikak napuh, marveč je samo spoznavanje resnice.

Motil pa bi se, kdor bi mislil, da za narodno zavednost ni treba v g o j e. Nasprotno, še prav zelo je je treba. Vsi narodno zavedni narodi vzgajajo svojo mladino k narodni zavednosti. Slovencem je te vzgoje v preteklosti zelo manjkalo. Zato opažamo žalostno dejstvo, da se Slovenec v tujini tako hitro izneveri svoji narodnosti, da v tolikih slučajih zavrže svoj jezik in svojo narodnost in da svoje otroke vzgaja v tujem jeziku. Jasno je, da mu narodnost ni bila nobena srčna potreba, marveč samo suknja, ki jo je menjal in zavržel, ko je našel novo suknjo, ki se mu je zdela primernejša.

Narodnost je in nam mora biti zadeva srca, zadeva najnotranjnjega prepričanja, ki ga nikdar in v nobenem slučaju ne smemo zatajiti in zavreči. Priznavanje k lastni narodnosti je stvar in zadeva z n a č a j a in z n a č a j n o s t i. Brez škode za svoj značaj ne moremo zatajiti in zavreči svoje narodnosti. Zato je Slomšek rekel, da izkušnja izpričuje, da tudi na svoji veri škodo trpi, kdor svojo narodnost zavrže in taji.

Treba je torej mladino vzgajati k narodni zavednosti. V s a k s l o v e n s k i o t r o k m o r a p o m n i t i i n v e d e t i, d a j e S l o v e n e c i n S l o v a n i n d a m o r a s v o j i s l o v e n s k i n a r o d n o s t i o h r a n i t i z v e s t o b o i n d a m o r a n e k o č t u d i s v o j e o t r o k e v z g a j a t i v s l o v e n s k e m d u h u i n j e z i k u. Kako žalostni so slučaji, kakršen je naslednji: Slovenka se je poročila z Nemcem in odšla sta v nemške kraje. Precej otrok ima, a vsi so trdi Nemci! Nekoč sem ji rekel, naj vendar otroke nauči tudi slovenski. Pa mi je rekla: »Saj ne bodo potrebovali!« Pa so tako strašno potrebovali, da s starši svoje matere niso mogli govoriti, ti pa z njimi ne, kadar so prišli na obisk. In ko so prišli некоč ti otroci v trdo slovenski kraj, od koder so bili doma njihovi stari starši (v središču Slovenije), so se ondi strašno dolgočasili in so tiščali nazaj v nemški kraj, ker nikogar niso razumeli, njih pa tudi nihče ne! Čisto nič slovenskega ni bilo več na njih!

Slovensko mladino je torej treba vzgajati k narodni zavednosti. Ne k narodnemu napuhu, ne k oboževanju in precenjevanju lastnega naroda in tudi ne k zaničevanju in preziru drugih narodov — to bi bilo

ostudno farizejstvo! — marveč k veselemu in pogumnemu priznavanju k lastnemu narodu in k zvestobi do lastne narodnosti in jezika. Slovensko mladino je treba vzgajati v Slomškovem duhu, ki je tako poudarjal, da je za Slovence moralna dolžnost, da ohrani zvestobo slovenski narodnosti in slovenskemu jeziku. Slovence, ki zavrže svoj jezik, je primerjal zmedenemu pijancu, ki zlato v prah potepta.

Ne mislimo, da bo dober Slovan, kdor ni dober Slovenec. Od slovenstva do slovanstva! Samo tisti bo dober Slovan, ki je dober Slovenec. Kajti zakaj ljubim svoj narod? Zato ker mi je po naravi bližji nego drugi narodi. Zato sem mu dolžan posebno ljubezen. »Svojim sonarodnjakom sem po božjem redu bližji nego drugim bratom na svetu. Dolžan sem jim posebno ljubezen. Najprej pride moj narod in potem drugi mnogi, najprej moja domovina, potem svet,« pravi jezuit o. Jurij Saški v »Schönere Zukunft« od 11. jun. 1933. — In profesor Franc Spirago pravi v svojem Kat. ljudskem katekizmu, ki je izšel v nemščini že v 60.000 izvodih in v desetih izdajah ter je preveden na 12 jezikov, med temi na 5 slovanskih (češki, slovaški, poljski, hrvaški, ukrajinski): »Kristjan sme in more svoj narod bolj ljubiti nego tujega.« In razlog? Enostavno ta, ker mu je lastni narod po naravi bližji nego drugi narodi; ker je narod »velika družina, veliko krvno sorodstvo«.

Če pa smo lastnemu narodu dolžni posebno ljubezen, zato ker nam je lastni narod po naravi bližji nego drugi narodi, smo tudi drugim narodom, ki so nam po naravi bližji, dolžni večjo ljubezen. Ker so nam slovanski narodi po naravi bližji, zato smo jim dolžni večjo ljubezen nego neslovanskim narodom!

Torej od slovenstva do slovanstva! Kdor bo dober Slovenec, bo tudi dober Slovan. Mlačen Slovenec pa bo tudi mlačen Slovan. Če pa se n. pr. Slovenec prelevi v Nemca, ne bo preziral, mrzil in zaničeval le lastni slovenski narod, marveč bo v enaki meri preziral, zaničeval in mrzil tudi ostale slovanske narode. To izpričuje mnogoletna izkušnja. — Od naroda — do narodne države.

Kaj je narodna država? Narodna država je više organiziran narod. Narodna država pomeni svoboden in združen narod. Narodna država je za narod velika dobrina, velika narodna dobrina. Smisel za narodno državo pa more imeti samo narodno zaveden narod. Samo tak narod bo ljubil svojo narodno državo in bo pripravljen doprinesti zanjo tudi največje žrtve. Čim bolj bo narod narodno zaveden, tem bolj bo ljubil svojo narodno državo. Narodna država pomeni za pripadnike kakega naroda: Na svoji zemlji sami gospodarji! Zato vidimo, kako veliki kulturni narodi ljubijo svoje narodne države. Oni ljubijo svojo narodno svobodo.

Če naj torej mladina ljubi svojo narodno državo, jo je treba vzgojiti k narodni zavednosti. Samo narodno zavedna mladina bo ljubila svojo narodno državo! (Dalje.)

Iz dušeslovja in modroslovja

Etbin Boje

Strukturna psihologija in pedagogika

Predgovor

Že naslov sam, ob katerem si je že ta ali oni skušal ustvariti svojo zamisel, je morda koga navdal z bojznijo, da bo to spet nekaj, kar je bolj teoretično morda kot praktično in pri tem še specialistično, tako torej, da ne nudi mnogo za veliko potrebo in zadrego našega učiteljstva, v katero ga peha praktično delo v časovno in prostorno vezanem in določenem okolju. Morda pa si je kdo, ko je premislil temo, ustvaril ob njej neko svoje gledanje na problem, kakor ga je hipno po svoje dojel in razbral iz nje na temelju svoje izobrazbe. Tistim, ki temo tega predavanja smatrajo za teoretično in načelno, moram dati seveda prav s stališča vsebine, kakor jo pod njim sam razumevam, vendarle pa je i to predavanje usmerjeno tudi za prakso, o čemer govori že oblika teme, sicer bi namreč prej spadalo pred filozofski ali psihološki forum kot pred forum pedagogov, učiteljev. Sam sem mnenja, da tako zamišljene teme na vsak način s p a d a j o pred ta forum, četudi izhajajo iz teorije, vendar iz tiste, ki se v svojem raziskovanju naslanja na konkretne primerke iz praktičnega sveta, torej na izkustvo.

Kdor zasleduje znanstveno tudi pedagoško-teoretično raziskovanje, ta ve, da so dane i tu kot vsepovsod t i s t e t r i smeri, ki stvarjajo in predstajajo razvoj in napredek v našem človeškem spoznavanju in ki so zmožne v svoji strukturi celoti premoščati prepade in vrzeli, kakor se kažejo n. pr. med prakso in teorijo, med prirodoslovno-izkustveno smerjo na eni strani ter duhoslovno-normativno (intuitivno!) na drugi, med materialističnim pa med idealističnim svetovnim nazorom, med dvema antitezama kjerkoli, tudi med »staro« in »novo šolo«. Te tri smeri so: teza, antiteza in sinteza. Tezi mehaničnega eksperimenta odgovarja na drugi strani a n t i t e z a spekulativne teorije; te dve spaja v strukturno enoto in polnost pa večno živa in večno dejavna posestrima s i n t e z a, v katere razdalji in zrelosti šele moremo pravilno soditi o pojavih in jim prihajati do resničnega, objektivnega jedra. Tako nas rado bega, da imamo med seboj zastopnike ene kakor druge skrajnosti, ki nas vsakdo hoče prepričati o svojem pravu in ploskamo preradi i enemu i drugemu v njih prepričljivi razvnehi, pri tem pa se le za silo ali pa dostikrat sploh ne približamo sintezni resničnosti in veljavnosti, ki počiva v tisti zlati, a organično, strukturno zrasli in pojmovani sredini, ki stvarja vsako življenjsko kulturno spojnico. Na eni strani imamo razvnete in notranje nazorno strukturno nastrojene zastopnike te ali one življenjske č a s o v n e smeri (kakršna je danes vprav s o c i a l n a, odnosno n a r o d n o s t n a svetovnozorna smer), na drugi strani pa imamo tudi klasično in skladno ubrane zastopnike n o r m a t i v n e pedagoške smeri, ki se v svoji notranji duhovni usovernosti krčevito

branijo mnenja prvih in drugih, ki se iz časovnih in prostornih vezi ne morejo povzpeti do totalnostnega gledanja na svet in življenje in so za njega kulturno harmonijo in strukturno celoto dostikrat slepi in gluhi, neuglašeni, amuzični.

Po notranji, duševni kongenialnosti se nekateri pridružujejo prvim, drugi pa drugim, ker odgovarja to njih notranji duševni in duhovni kulturi, njih subjektivni kulturi, njih »svetovnemu« o s e b n e m u naziranju. Prav je, da vsak krčevito brani v mejah svojega osebnega spoznanja tisto svoje kulturno gledanje, ki si ga je in č e s i ga je priboril v krčih, v upu in strahu svojega spoznanja po tisti notranji vesti, ki temelji na živo začuteni odgovornosti pred življenjem po zavesti vse tam od desetih let njegovega življenja in po vsej svoji telesno-duševni nagnjenosti, oslanjajoč se pri tem na katero od tistih kulturnih panog, ki jih pozna znana kulturna lestvica vrednot in ki so vse — vsaka zase — močno avtonomne. Če danes vsi doživljamo gospodarsko krizo in stopa socialna kultura njej nasproti kot zdravnica in rešiteljica, je to časovna kultura in je socialno naziranje le časovno naziranje, ki je sicer po svoji osnovi na avtonomni socialni plasti kulture opravičeno in naravnost morda potrebno tudi z objektivnih vidikov. Zastopnikom te časovne antitezne kulture, če so notranje res pravilno struktuirani in resnično prepričani o svojih idejnih smereh, gre vse spoštovanje.

A drugače izgleda to vprašanje, če postavimo, da so zastopniki te oddeljene in izolirane kulturne smeri vzgojniki in učitelji. Tu mislim, da ne bi smeli sovrednotiti d e l n i h k u l t u r n i h, sicer zase avtonomno struktuiranih, s m e r i s t i s t i m e d i n o v s e o b s e g a j o č i m p e d a g o š k i m g l e d a n j e m, katerega nosilec je in mora biti pedagoška osebnost, ako naj res zagrabi in vodi otroka v njegovi telesni, duševni in duhovni osebnostni celoti. To pedagoško naziranje, osnovano na vedno istih, a vedno bolj spoznavanih psiholoških zakonih človeka, pa je v tem, da se vzgojniku, učiteljski osebnosti odpira in odpre t o t a l n o s t n i k u l t u r n i p o g l e d na svet in življenje, da se mu njegovo osebno spoznanje dviga in dvigne na neko spoznavno višino, raz katero je šele možno zajeti s v e t č l o v e k a, ki je bil doslej res kar preveč časa — to vsi čutimo še danes — nepoznan ali vsaj premalo spoznan, ker mehanično pojmovan. V tem oziru smo res v občečloveškem kulturnem smislu še daleč, saj so vse te psihološke smeri — z najnovejšo strukturno — komaj započele orati ledino v široki pedagoški provinci, kar je jasen dokaz, da se naš pogled, ki je bil doslej le preveč obrnjen navzven in se je naslajal ob pestrosti raznih prirodoslovnih, fizičnih in kvečjemu še bioloških zakonov, počasi obrača vendarle v našo notranjost, o čemer nam priča tudi bohotno se razvijajoča otroška psihologija s svojo aplikacijo na »novo šolo« pa tudi — s t r u k t u r n a p s i h o l o g i j a.

Rayno strukturna smer nam bo odprla pravo pedagoško razgledišče na svet in življenje, na otroka in kulturo v vsej njeni sestavljenosti, skratka, na vse pojave, ki se z njimi ukvarjamo na pedagoškem polju. Že beseda

sama pomenja tisto življenjsko celotnostno gledanje, ki dobro loči tezo od antiteze, ki ju spet skladno spaja v sintezo, saj je vodila trnjeva spoznavna pot do nje preko obeh teh v naši pedagoški zgodovini že uveljavljenih, a do neuspehov vodečih smeri. Tako pravilno sintezno in življenju odgo-varjajoče totalnostno kulturno gledišče pa je pedagogu mnogo bolj potrebno kot vsa spreminjajoča se in le osebno prikrojljiva in izvedljiva metodična navodila, ker daje pedagogu tisto duhovno ozračje, v katerem on more šele res osebno delati. Sem namreč naziranja, da bi bilo danes vse bolj potrebno govoriti o pedagoški, ki ji je temelj spoznanje, kot pa o vseh številnih njenih sodobnih vrstah in pa vrstah, ki vse temeljé sicer na avtonomiji te pa one parcijelne kulturne smeri, ne pa na osnovi ene večnostne pedagogike, ki je sicer v vseh delno zastopana, kolikor so te smeri življenjske, a ne v skladju s tisto kulturno celotnostjo, katera je pedagogu, ki mu je v roke izročena celota otrokove in človekove duševnosti in njegove življenjske usode, nujno potrebna. Le globoko kulturno spoznanje more torej — ob polnem doživljanju naših življenjskih in zlasti vzgojnih problemov — nuditi nam vsem ključ do najboljše metode, odgo-varjajoče tudi sodobnemu vihravemu času in njegovim potrebam. Spoznanje pa je eno, ki se mu vsi lahko samo približujemo, a ga nikdar ne bomo izčrpali, to je spoznanje objektivne kulture, njene gáduhá in njenih zakonov, ki moremo iz njega zajemati le toliko, kolikor res polno osebno kulturno živimo, in ga potem posredovati osebno v skladju z njim tudi drugim, oziroma ga tudi s svoje strani presnavljajoč odkrivati in množiti v našem življenjskem delu. To spoznanje pa zavisi od vsakega posameznika, da smo zanj sposobni, da smo mu kot vzgojitelji že zgodaj odprli svojo dušo in da ga spoznamo za tako vrednoto, za katero prav radi žrtvujemo vse, tudi življenje, če je treba.

To razglabljanje bo pokazalo predvsem, da je človeška osebnost prav tako pestro notranje zasnovana, če ne še raje mnogo bolj, kot je rastlina ali žival, ki smo jima vse doslej znali uspešneje posvečati več pozornosti kot človeku, to je nam samim, ki smo se preveč začeli že ocenjevati stvarno, o čemer pričajo vse oblike modernega suženjstva. Le preveč smo namreč gledali in opazovali po fizikalno-mehaničnih merilih v našem vzgojnem, kakor še bolj javnem življenju. Odkrilo nam bo morda ali vsaj poudarilo vso notranjo strukturnost doživljanja, ki jo mora imeti pedagog pred očmi, obenem pa bomo zagledali podobno strukturiranost i v vsem ostalem prirodnem in duhovnem svetu, kar nas veže veno vseobsegajočo življenjsko kulturno skupnost, t. j. v tisto zgradbo, ki bi jo moral vsak praktični vzgojnik vedno čutiti nad seboj in se počutiti v njej — kot svoji najvzvišenejši duhovni delavnici — domačega in srečnega kljub vsem viharjem časa, ki butajo ob njo in jo groze podreti, in tudi kljub vsem, iz njene notranjosti prihajajočim in odzivajočim se silam naših delnih in nedoraslih, kulturno nedograjenih smeri in tokov naziranj tega pa onega današnjega posameznika. Tako nam bo postalo jasno, da je le notranje polno zgrajena in bogata ter zavestna človeška oseb-

nost tisti stvarjajoči prevodnik kulture, ki nas more povesti v srečnejše in dostojnejše življenje. Kakor ostaja lahko narod tudi še potem, ko se morda njegove državne meje premaknejo, zvest svojemu narodnemu sociološkemu bistvu skozi dolga stoletja, podobno ostane tudi človeška osebnost, njen duh in njene ideje, če so notranje pristno duhovno porojene, uveljavljene slej ko prej, pa naj se napram njim zarote vsi tokovi, ki butajo reaktivno v tem pa onem času proti njej. Ideja ni plod družbe, kot to danes večkrat čujemo, ampak je plod posamezne osebnosti; ne ravna se ideja po časovnih gibanjih, pač pa se vsako gibanje rodi po tej osebnosti in tako se je porodilo tudi sodobno socialno gibanje, ki mu stoji v ozadju drobec velike filozofske misli o čim popolnejšem skladju človeškega življenja. Res pa je, da se — zlasti dalekosežnejša ideja — sproti v vsakem časovnem miljeju ne uveljavi, a uveljavlja in uveljavi se v toku človeške duhovne zgodovine prej ali slej, če je porojena iz tistega celotnostnega gledanja na kulturo, ki se mu vsi približujemo — četudi po velikih ovinkih — in ki je posebno važno za vzgojnika. Ker je torej strukturna psihologija naravnost središčnega in temeljnega pomena za pedagogiko in ker nam Slovencem doslej ta pojem in ta smer še ni bila mnogo pojasnjena, se bom moral najprej pomuditi pri njej in šele ob koncu tudi nekoliko pri vprašanju njenega praktičnega odnosa do vzgoje.

Strukturna psihologija in po njej uravnana pedagogika pa predpostavljata poleg naglašene človeške osebnosti, kot nosilca vsega neposrednega duhovnega življenja, še nekatere organične sociološke zajednice, kakor so v prvi vrsti družina, potem narod in pa c e r k e v. Važnost družine gleda strukturna psihologija zlasti v tem, da je družina tista sociološka zajednica, ki načelno po svoji prirodno-duhovni sociološki organični obliki daje i osebnosti lahko tisto vzgojno okolje, ki more na to osebnost življenjsko polnostno vplivati in jo individualno bogato strukturno oblikovati, dočim vsaka večja disharmonija v družinski skupnosti vpliva na duševno in duhovno strukturo otrok kvarno in dostikrat celo porazno. Da, tvegati bi trditev, da je baš sedanja slaba in sproletarizirana družina tisti trhli temelj, na katerem danes nekateri poskušajo zidati kaotično zgradbo neke nove, tako zvane socialistične družbe in kolektivne kulture, ki jo moremo označiti za tem bolj zgrešeno in negativno, čim bolj ona gazi vsako duhovno individualno osebnost, ki je vendar edino možna podlaga boljši družbi in njenemu redu. Zato gleda strukturno usmerjena psihologija in pedagogika v družini neizpodbitno važen temelj in išče skladno razmerje od nje do šole, ker le v skladni skupnosti obeh teh dveh vzgojnih činiteljev je možna uspešna in strukturno pravilna vzgoja.

Narod pa je strukturno usmerjeni pedagogiki tisti višji sociološki organizem, v katerem edinem je možen resničen notranji duhovni razvoj, posamezniške osebnosti in po katerem edinem je možno dobiti naravni strukturni spoj z občečloveško kulturo, ki nujno na njem kot na osnovnem sociološkem organizmu sloni. Internacionalizem je kakor masa brez vsake notranje duhovne organične strukturnosti in so ga — oprostite temu iz-

razu — večni internacionalci Židje v svoji zagrenjenosti obesili že po naravi nekoliko bolj kolektivno usmerjenemu ruskemu konglomeratu slovanskih narodnosti »za vrat«; kako so posamezni ruski narodi s tem internacionalnim plaščem zadovoljni, o tem slišimo in beremo dandanes veliko (Ukrajinci!) Slovstvene in sploh kulturne zgodovine posameznih narodov pa pričajo o velikih narodnostnih vzgojnih vrednotah. Če fašizem danes pretirava narodno vzgojno smer in jo postavlja na nivo dresure, potem prav tako in še bolj pretirava socialna ali boljše socialistična vzgoja, ki se kaže v Rusiji (prim.: Hessen, Petnajst let boljševiške prosvetne politike) in se zdaj razodeva v krvavi Španiji, ker enako »dresira« v ruskem primeru in nikakor ne »vzgaja« v edino pravilnem psihološko-strukturnem smislu; hkratu pa tudi nič ne upošteva narodnostne vzgojne vrednote, dočim narodnostna socialno upošteva. Nacionalizem kakor socializem sta dva ekstremna časovna svetovna ali življenjska nazora, ki potrebujeta širše sinteze, katero nudi le strukturno pojmovana organična kultura, ki je prava pedagoška kultura in ki vključuje v sebi poleg vrednot narodnostne in socialne kulture še vso tisto znano lestvico kulturnih vrednot, ki se po dosedanjem psihološkem znanstvenem dognanju začena pri gospodarski, a smotrno zaključuje v religiozni kulturi.

Le strukturno pojmovana kultura je res objektivna kultura, zato ker odgovarja vsem plastem človeške duše, ker je polnostna in vse ekstreme in avtonomne ter izolirane kulturne smeri skladno obsegajoča; edino ta totalitetna kultura pa more nuditi vzgojniku tudi ono razgledišče, raz katerega lahko uspešno dviga in oblikuje človeka k večji duhovni popolnosti, katero blaži in pospešuje zlasti njena religiozna plast kulture, ki v socioloških transcendentnih svojih organizmih Cerkvâ te in one konfesije vzgojno dviga človeka iz materialističnih nižin in stvarja tako iz njega duhovno usmerjeno bitje, po čemer se ravno človek razlikuje od živali. To religiozno teženje se skriva globoko v duši posameznega človeka, v najzadnji in najbolj skriti kamrici njegovega srca, kakor to lepo izraža naš Cankar; vsa znanost o človeku, ki bi to za človekovo življenje najvažnejšo in najodločilnejšo ter najodrešilnejšo kulturno plast v človeku zanikala ali le poskušala zabrisati, bi bila že a priori laž in n a n o s t ali tendenčna teorija, oslanjajoča se na strukturno okrnjene človeške osebnosti. Teža se strukturna psihologija zaveda in zato postavlja v kontinuiteto vseh organično duševnih zajednic tudi Cerkve v ter smatra — kot bomo čuli — vprav religijo za najvažnejšo kulturno plast v celotni strukturi človeške kulture.

Tako sem menda jasno nakazal že v tem uvodu k strukturni psihologiji njen glavni pomen za pedagogiko, ki je v celotnostnem pojmovanju sveta in življenja, otroka kot mikrokozmične in občečloveške makrokozmične kulture, to se pravi v spoznanju, da je človeška duševnost in duhovno organično z njim spojena kultura končno ena sama velika totalnost, ki se ne dá poljubno ločevati in oddeljevati ter izolirano pojmovati, čeprav je sicer zgrajena — toda organično — na avtonomnih

kulturnih plasteh kot zase strukturiranih delnih kulturah, kakršni sta vprav sodobna socialna in narodnostna kultura. S tem je pa tudi dovolj jasno menda povedano, da bi moral vprav vzgojitelj, ki mu je izročen otrok, t. j. mladi človek v oblikovanje, tako celotnostno pojmovati svet in življenje, ne pa da ga begajo časovne ekstremne smeri in struje, ki zase ne morejo biti normativne. Ni in ne more biti pravilno usmerjen pedagog tisti, ki ta dognanja sstrukturne psihologije zanikava in gre preko osnovnih stanic človeške duhovne kulture, kot so: družina, narod, Cerkev.

F. L.

Odstavki iz psihologije

Psihologija je samostojna strokovna znanost, ki zahteva za obvlado in napredek ves čas celega moža. Položaj psihologije v današnjem času je označen v veliki obsežnosti njenega raziskavanja in v množini njenih smeri. Spoznavanje te znanosti leži deloma v sporih za njene metode pa tudi v medsebojnem vplivu pri naravoslovnih, duhovnih in socialnih znanostih. Smeri dušeslovja razdeljujejo dušeslovci v razne delne obsege. Glavni obseg, psihologija človeka, se razpredeljuje v splošne in na individualne razlike. Tu se odkriva duševnost v otroku in drugih življenjskih dobah; ozira se tudi na slaboumne, duševne bolne, celo na gospodarstvo in umetnost. Razne podrobnosti o teh razpredelitvah ima Herderjev »Lexikon der Pädagogik der Gegenwart« 1932, II. del. — Spekulativna in empirična psihologija je bila nekaj del metafizike, danes pa razlikuje bistvo psihičnega, obstoj in način dušne substance, nesmrtnost duše, skratka neko ontologijo (bitnost) duše. Marsikaki poskusi v tem oziru še niso zanesljivi. Spekulativna metafizika duše iz starega veka in krščanske filozofije, zaznamenuje o snovnosti duše danes samo dve resni ideji: identificiranje principa organskega življenja z dušo in da je nasprotje duša — snov, duša — telo, zavest — telo le sekundarno, ki temelji na sistemu psihološko nevtralnih bitnih enot. Izkušveno dušeslovje se deli v smeri, ki kažejo bolj razlike kakor dopolnila. Enota kakega sistema je n. pr. naloga, ne pa dejstvo. S preizkusnimi metodami se vedno bolj opazuje človeka v celotnem obstoju. Razna življenjska bitja se opazujejo v raznih situacijah. To imenujejo behaviorizem in se goji posebno v Ameriki za spoznavanje nagonov ali prirojenih psihičnih momentov. To stališče je kavzalno (vzročno), v daljnem smislu pa biološko. V tem je sorodna psihoanaliza.

Delo

Prijetno je dovršeno delo.

Cicero, De finibus.

Razprave o Slomškovich spisih

Vinko Brumen

Slomšekova izdaja šolskih knjig

IX. Dvojezične knjige

(Nadaljevanje iz lanskega letnika.)

Šolske knjige, ki jih je sestavil in izdal opat Felbiger, so bile nemške. Veljale pa so za vse šole v državi in le pod silo prilik je osrednja šolska oblast dovolila, da so se smele te knjige prevajati tudi v druge jezike. In še ti prevodi so se morali dobesedno strinjati z nemškim besedilom, vzporedno s katerim so se tudi tiskali kot dvojezične šolske knjige. Zato so bile te knjige za ne-nemške šole seveda tudi obširnejše in dražje. Sicer so nekatere med njimi izšle tudi samo v slovenščini, toda te izdaje niso bile zakonite in se v šoli praviloma niso smele uporabljati.¹

Kranjske podeželske šole so si sicer po dolgi borbi pridobile pravico, da se je v njih smelo poučevati samo slovenski in da so se smele zanje tudi šolske knjige natisniti samo v slovenščini. Pač pa se je moral vršiti na glavnih ter vseh ostalih mestnih in trških šolah uk še nadalje v obeh jezikih in tako so se morale tudi tiskati zanje učne knjige.²

Na ostalem slovenskem ozemlju si šole niti te pravice niso mogle nikoli izbojevati. Saj so s težavo dosegle še dvojezične knjige. Sicer so se tudi tukaj našli možje, ki so izdali v tisku samo slovenske prevode šolskih knjig brez vzporednega nemškega besedila. Morda bi se dalo (n. pr. na slovenskem Štajerskem) doseči tudi kaj več, ko bi bili šolniki in prireditelji šolskih knjig složni in se ne bi prepirali med seboj zaradi različnih črkopisov in narečij.³ Tako pa so izšle za te kraje prve uradne čisto slovenske šolske knjige šele v Slomškovih izdaji.

Zanimivo pa je, da je isti Slomšek skrbel tudi za nadaljevanje tradicije, namreč za posebne dvojezične šolske knjige poleg čisto slovenske vrste. Kakor je sam poznal in naglašal vrednost domačega (materinskega) jezika za pravo vzgojo, tako pa si tudi ni zatiskal oči pred dejanskimi razmerami in potrebami našega ljudstva. To se je toliko bolj skladalo z njegovimi nazori, ker mu noben jezik ni bil sam sebi namen, kakor takrat se prebujajočemu nacionalizmu, temveč le sredstvo za dosego prave omike. Slomšek je vedel, da prava pot do te vodi le po domačem jeziku in po vrednotah domače kulture, prav tako pa ni pozabil, kar tudi danes naglašamo, da tudi tuji jezik in po njem tuja kultura pogloblja človekovo izobrazbo. Poleg tega pa je iz čisto praktičnih razlogov mislil, da je vendar dobro, če Slovenci tudi »nemške besede saj poverhi umijo«, kajti »koljkor jezikov kdo zna, toljko človekov velja«,⁴ posebno še tako dolgo, dokler so bili vsi uradi nemški. Iz takih nazorov je mogel govoriti še pet dni

¹ Brumen, »Blaže in Nežica«, 19 sl.

² Brumen, 20.

³ Prim. n. pr.: Mal, Zgodovina sl. nar. Najnov. doba. Str. 398 sl.

⁴ Brumen, 91.

pred smrtjo: »Temelj vsake naravne ljudske izobrazbe je kultura ljudskega jezika; brez te ostane vsako ljudstvo v zibelki svoje izobrazbe... Materinski jezik nam bodi desnica pri izobraževanju slovenskega ljudstva... Toda k dobremu in boljšemu napredku je tudi levica, če ne vsem neobhodno potrebna, pa vendar koristna — za mnoge posle *conditio sine qua non*; enako v naši deželi drugi deželni jezik — nemški... Slovenski jezik nam bodi desnica — pa tudi nemški naša levica; oba hočemo spodobno ceniti in gojiti.«⁵ Iz istega nazora je tudi Slomšek mogel blagrovati Slovence, ki znajo dva jezika, medtem ko Nemci le enega, češ da bodo laže po svetu hodili in bodo podobni zvestemu hlapcu, ki je prejel od Boga dva talenta in si bo lahko z njima pridobil še druga dva.⁶ Prav tako pa je mogel grajati tiste Slovence, ki so se naučili le enega jezika in še to tujega — nemškega, »ki slovenske zemlje kruh zavživajo, in pijejo vince slovenskih goric, slovenski narod pa zasramujejo, in napeljujejo proste Slovence nemškovati in nemško saj na pol hrustati...«, pa ne pomislijo, da je slovensko mladež po nemško šolati ravno toliko, kakor prazno slamo mlatiti; veliko ropotanje, malo po čerstvega zernja.«⁷

Saj je Slomšek tudi od Nemcev, »kateri na slovenski zemlji živijo«, terjal, »da se učijo njihovi otroci slovenščine.«⁸ Ni ga pa motilo, če je našel za to pri Nemcih gluha ušesa, hotel jim je kot Slovenec priti naproti. Morda ga je pri tem podpiralo tudi dejstvo, da so se vendar ponekod naši zmerni Nemci, ki so se radi učili tudi slovenščine. Zlasti s Koroškega imamo poročila o mnogih takih primerih.⁹ Narodno občutljivejši rojaki so mu to hudo zamerili in so ga celo imenovali »padlega angela.«¹⁰ Kljub temu pa je bil do smrti steber mariborskega slovenskega življenja (čitalnica!) in tudi po njegovi smrti se je borba za pravice slovenstva na spodnjem Štajerskem in slovenskem Koroškem vršila v njegovem imenu.

V vse podrobnosti Slomškovega nazora o vlogi domačega in tujega jezika pri izobraževanju, seveda tu ne moremo iti. To vprašanje je tako važno, da zasluži posebne in temeljite študije. V tej zvezi smo si morali le nekoliko ogledati ozadje, ko govorimo o tem, da je Slomšek izdal tudi vrsto dvojezičnih knjig za naše šole, namreč: abecednik pa malo in veliko berilo.

Za slovensko-nemški abecednik je skrbel Slomšek že od začetka leta 1850. Po prijatelju Vodušku je 10. jan. tega leta vabil J. Krajnca, da bi sestavil tak abecednik, ker je že v (Malem) Blažetu pokazal potrebne sposobnosti in ker bi lahko uporabil pri tem slovensko zlogovnico iz Malega Blažeta. Poslal mu je tudi svoj načrt, ki naj bi ga Krajnc pregledal in morebitne pomisleke sporočil Slomšku, še prej ko bi se lotil dela. Slom-

⁵ Kosar, Slomšek (nem.), 262 sl.; Brumen, 88 sl.

⁶ Slomšek IV, 267.

⁷ V »Graji nemškutarjev«, »Drobt.« 1862 (= Slomšek IV, 251 sl.).

⁸ Prim. Slomšek IV, 31.

⁹ Prim. poročila o tem v »šolskem prijatelju« 1852 sl. Tudi: Beg, Slov. šolstvo na Koroškem, »Popotnik« 1911.

¹⁰ Kosar, Slomšek (nem.), 253.

šek mu je poslal tudi neki ljubljanski in tržaški abecednik; po prvem naj bi Krajnc posnel obliko, po drugem snov. Končal naj bi delo do velike noči in računal bi lahko na zmeren honorar. To delo pa da bi bilo tudi zanj važno, ker bi njegovo ime postalo znano v ministrstvu. Če pa dela nikakor ne bi hotel prevzeti, ga je mislil izročiti šoštanjskemu učitelju Musiju.¹¹

Krajnc je delo gotovo prevzel, ker je leto dni pozneje (6. jan. 1851) Slomšek v pismu Vodušku napovedal, da bo Krajncjev nemško-slovenski abecednik kmalu izšel.¹² A to se še ni takoj zgodilo. Slomšek je namreč terjal rokopis nazaj od ministrstva, ker ga je želel pregledati tudi Rudmaš, ki bi prav tako silil k natisu, čim bi se prepričal, da so dvojezične šolske knjige v istini potrebne.¹³ Koliko pa je Rudmaš zares sodeloval pri končni ureditvi tega abecednika, se iz ohranjenih Slomškovih pisem ne da ugotoviti. Saj je pač pristal na to, da izidejo za Slovence tudi dvojezične šolske knjige, ker je mogel Slomšek proti koncu leta (2. nov. 1851) iznova napovedati, da bo slovensko-nemški abecednik skoraj izšel v veliko jezo enostranske slovenske stranke,¹⁴ to se pravi onih Slovencev, ki se niso strinjali s tem, da so poleg samo slovenskih izhajale za naše šole tudi dvojezične šolske knjige. In k tem je, vsaj nekaj časa, spadal tudi Rudmaš, kakor nam priča Slomšek sam.

Kdaj je potem dvojezični abecednik v resnici izšel, nam Slomšek v pismih ne sporoča. Celovski »Šolski prijatelj« pa je 8. jun. 1852 priobčil po »Oesterr. Correspondenz« vest, da je razen »Malega berila za prvošolce« pravkar izšel tudi »Abecednik za slovensko-nemške šole«.¹⁵ Torej je izšel v prvi polovici leta 1852.

Sam abecednik pa Slomšku še ni zadostoval, izdati je hotel tudi dvojezična berila. Če je še 1851 omahoval in ni vedel, kako bi ustregel Slovencem, ki »eni kličejo za nemško-slovenske knjige, drugi vpijejo le za slovenske bukve...«,¹⁶ je sredi naslednjega leta (1852) že sestavljal nemško-slovensko berilo,¹⁷ v začetku leta 1853 pa je že pisal slovensko-nemško slovnico, ki jo je nameraval priključiti temu berilu, in je še prav hitel, da bi vse šolske knjige odpravil do velike noči (1853).¹⁸ To mu ni uspelo. Dvojezično (pač m a l o) berilo se je sicer v februarju že tiskalo.¹⁹ A ker je Slomšek sam oskrboval popravke, je bilo julija še vedno v tisku.²⁰ Izšlo je pred 8. sept. 1853; ta dan ga je »Šolski prijatelj« že naznanil. Priključena mu je bila »Vaja slovensko in nemško besedo prav govoriti«, torej nekaka slovnica.²¹ Veliko (dvojezično) berilo pa je mogel Slomšek šele na

¹¹ AZN I, 131.

¹² AZN I, 138.

¹³ AZN I, 145 sl.

¹⁴ AZN I, 149.

¹⁵ »Šol. prij.« 1852, 192.

¹⁶ AZN I, 314.

¹⁷ »Šol. prij.« 1852, 288.

¹⁸ AZN I, 162 sl.

¹⁹ »Šol. prij.« 1853, 71 sl.

²⁰ »Šol. prij.« 1853, 231.

²¹ »Šol. prij.« 1853, 360.

koncu leta 1855 (19. dec.) poslati Bleiweisu in najbrž tudi ni veliko prej izšlo. V svojem pismu Bleiweisu je Slomšek tudi razložil, kaj je hotel z izdajo teh knjig. »Slovencom v sedajnih zadevah nikakor ne kaže nemšino odstranovati, marveč predvsem slovenščino na noge postaviti, in na materni jezik gospodarjeviga dodevati.« Zato je Slomšek »Berila slovensko skovane tudi p o n e m č i l in mladini skoz domače vrata v sosedno hišo odpirati poskušal, ter vsakovrstne stvari in reči po slovensko in nemško uverstil«. K temu je še dostavil: »Storil sim iz namena dobriga; ako nisim vsim vstregil, se čudil ne bom. Vse človeško delo je pregreško.«²²

Poglejmo si še vsebino teh knjig! *A b e c e d n i k*²³ vsebuje najprej 16 strani samo slovenskih vaj, ki niso iste kot v slovenskem abecedniku, temveč krajše; v vsaki lekciji jemlje po dve novi črki. Temu sledi tabela malih nemških črk (gotica), 6 strani nemških vaj in tabela velikih nemških črk. Nato pridejo vzporedne nemške in slovenske oz. slovenske in nemške bralne vaje, ki vsebujejo tudi nekak nazorni nauk, a drugačen, kakor je v slovenskem abecedniku. Dalje ima abecednik vzporedna nemška in slovenska sestavka o »opravih ljudi« in o »rokodelcih« in vzporeden slovenski in nemški spis »od Boga, starišev in učencov« (pod črto: ločnice). Potem so še rimske številke, v tabeli latinske tiskane in pisane črke (sestavljena slovenska in nemška latinska abeceda), »kratke povesti« (med njimi le ena iz slovenskega abecednika: strupene gobe) in na koncu skupina molitev.

Ta abecednik torej nima člankov o Bogu (Očetu, Sinu in sv. Duhu), niti realističnih sestavkov iz slovenskega abecednika, ima pa spis o rokodelstvu in molitve, torej pač tisto, kar je Slomšek črtal iz rokopisa slovenskega abecednika.²⁴ To kaže na istega avtorja obeh abecednikov (Krajnca), ki je v dvojezičnem pač marsikaj izpustil, da bi ne bil preobširen, bolj pa je razliko med obema podčrtal Slomšek, ko je izpustil v slovenskem nekatere stvari. Toda zakaj so prišle v dvojezični abecednik druge »kratke povesti«?

V formalnem oziru je sestavljalca dvojezičnega abecednika hotel pokazati, da sta mu oba jezika enako pri srcu. Zato je dal za nekaj časa slovensko besedilo na levo stran in nemško na desno, pa zopet obratno. Začel pa je s slovenskimi bralnimi vajami, ker je bil abecednik namenjen slovenskim otrokom, ki naj bi se poleg slovenščine učili tudi nemščine. — V začetku vsake pole spodaj ima ta abecednik značko: »Namenb. deutsch u. slov. außer Krain.«

*M a l o b e r i l o*²⁵ je le dvojezična in skrajšana izdaja samo slovenskega »Malega berila za prvošolce«. Na levi strani ima slovensko in na

²² AZN I, 319 sl.

²³ Abecednik za slovensko-nemške šole. — *Namenbüchlein für slovenisch-deutsche Schulen.* Wien. 1862. 8^o. 103 str.

²⁴ Gl. »Sl. učitelj«, 1936, 110 sl.

²⁵ *Malo Berilo za slovensko-nemške šole ... Na Dunaju ... 1860.* — *Kleines Lesebuch für slovenisch-deutsche Schulen ... Wien ... 1860.* 8^o. 239 str.

desni nemško besedilo. Nekateri sestavki so odpadli, zlasti bolj leposlovnih (pesmice . . .). Posebno zanimivo je, da so odpadli tudi Slomšek tako ljubi dostavki v verzih, ki v slovenskem berilu zaključujejo mnoge sestavke; te je pač bilo težje prevesti. Izmed 63 sestavkov slovenskega berila jih je v dvojezičnem le 23, razen teh so 4 novi, med njimi »cesarska pesem«. Dve drugi pesmi (»Juterna« in »Večerna pesem«) sta vključeni v dva stara sestavka, pesmi pa sta tudi novi. Tu je Slomšek pač poiskal nemški izvirnik, pa ga je prevedel, ali pa prevod poiskal. Zanimivo je, da slovenski prevod ni točen, ter ima »večerna pesem« n. pr. v nemščini 5 kitic, v slovenščini pa kar 7. Med novimi sestavki je tudi »dvanajstero vġank ali zastavic«, ki so nekatere morda nemške, druge slovenske; v berilu so seveda vse v obeh jezikih. Tudi »prislovice ali preġovori« so v dvojezičnem berilu novi (v celoti seveda, ne vsi posamezni) in kaġejo, da so tudi med njimi nekateri prvotno slovenski, drugi pa zopet nemški. Prevod je v obe smeri vġasih precej svoboden. (N. pr.: Stara navada, Źelezna podkva = Jung gewohnt, alt gethan. Pomalem konju trava raste = Eile mit Weile! Mlad beraġ, star brez hlaġ = Ein junger Bettler, ein alter Dieb. Itd.) Nekatero jezikovno posebnosti (tudi poslabšanje) v slovenščini so najbrġ znak poznejšega tiska, morda tudi drugeġa korektorja. Sinonimi pod ġrto so le redki v slovenskem besedilu.

Berilu je dodana »I. Vaja slovensko in nemško besedo prav govoriti in pisati«, torej nekaka slovensko-nemška slovnica, ki si jo bomo še natanġneje ogledali v poglavju o Slomšekovih slovnicaġ. V Zaġetku vsake pole spodaj ima to berilo znaġko: »Malo Berilo (slov. deutsch auġer Krain).«

Veliko berilo²⁶ je tudi le dvojeziġna in skrajšana izdaja samo slovenskeġa »Velikeġa berila in Pogovorila . . .«. Uvodni sestavki so odpadli, dvojeziġno berilo se priġne kar s »I. Erdkunde« na levi (nemški) in s »I. Spoznava zemlje« na desni (slovenski) strani. V nadaljnjem vsebuje vseh pet poglavij slovenskeġa berila, seveda precej okrajšano. Zlasti so zopet odpadli vsi bolj leposlovnih sestavki in je tako dvojeziġno berilo zares ġisto realistiġno. Saj novih pesmi ali drugih leposlovnih sestavkov v tem berilu ni. Slovenskemu besedilu so pristavljena pod ġrto vprašanja, ki hoġejo berivo poglobiti. V dodatku ima berilo nekako vodilo za spisovanje, ki ima v nemščini naslov: »II. Anleitung zu schriftlichen Aufsätzen«, v slovenščini pa: »II. Vaja slovensko prav spisovati«. Rimska številka II kaġe, da hoġe to biti nadaljevanje »I. vaje« iz maleġa dvojeziġnega berila. Zato si bomo tudi to bolj ogledali pri slovnicaġ.

V zaġetku vsake pole spodaj ima to berilo znaġko: »Groġes Leseb. f. d. II. Kl. slov. dtsch.«

V celoti so dvojeziġne Źolske knjige le slovensko-nemška izdaja ġisto slovenskih knjig. Najbolj se Źe razlikujeta oba abecednika, berili manj. Zanju je Slomšek sam napisal, da »malo Berilo ima sestavke po moġi od besede do besede ponemġene; veliko Berilo pa u bolj prostem duhu nem-

²⁶ Groġes Lesebuch fŹr slovenisch-deutsche Schulen . . . Wien . . . 1858. — Veliko berilo za slovensko-nemŹke Źole . . . Na Dunaju . . . 1858. 8^o. 437 str.

ščine, kajti so učenci nemške besede že bolj vajeni. Vsa Berila so u slovenskem duhu zložena, zato je nemška beseda nekoliko bolj okorna; učitelj jo naj za potrebo olika o pravem času . . . « A »slovensko-nemško berilo je močno okrajšano in za omiko šolcev premedlo; učitelj si zatorej naj več iztisov celega slovenskega berila omisli«²⁷ in naj izpopolnjuje in oživlja uk s povesticami, pesmicami, ugankami, pregovori . . . , ki jih v dvojezičnih berilih ni. Zlasti velja to za veliko berilo.

Z dvojezičnimi knjigami je Slomšek sicer ustregel ministrski določbi, ki je terjala, da se v jezikovno mešanih krajih gojita v šoli oba jezika. Vendar se je bolj oziral na ono določbo, ki se je tikala učencev, govorečih že zdoma oba jezika. Pri teh je namreč bilo treba začeti bralni uk v enem jeziku, a čim so bile premagane začetne težave, pritegniti tudi drugega in uk nadaljevati v obeh (razen v verouku). S katerim jezikom naj bi se pričelo, pa je imelo odločiti neposredno predstojništvo vsake šole, ki je dobro poznalo prilike.²⁸

Slomšekove dvojezične knjige so mogle torej zlasti služiti onim šolam, katere so obiskovali učenci, ki so že doma govorili slovenski in nemški, prvenstvo pa je zaradi krajevnih prilik šlo slovenščini. Manj so ustrezale onim šolam, kamor so zahajali tisti slovenski učenci, ki so le tu in tam slišali tudi nemški govor, pa so se vendar hoteli naučiti tudi nemščine. Kajti za te šole je edino smiselno in tudi ministrstvo je določilo, da se mora ves uk začeti in nadaljevati v materinščini ter šele potem, ko so si učenci utrdili, začeti z drugim jezikom. To pa se ni lahko zgodilo pred začetkom tretjega razreda.²⁹ Za tak uk so se morale oskrbeti posebne šolske knjige, ki praviloma niso smele biti dvojezične, razen če so bile izrecno in izključno slovnične in jezikovne vadnice. Med take pa Slomšekovih knjig ne moremo šteti, ker so bile, kakor smo videli, le dvojezične običajne šolske knjige (abecednik in berili s slovničnima dodatkom). In zanimivo je, da je Helfert poznal poleg poljsko-ruske začetnice le še slovensko-nemškimi šolam namenjene Slomšekove tri dvojezične knjige.³⁰

Tudi Nemeč nadzornik J. Hermann je mislil, da bi moral biti v čisto slovenskih krajih ves šolski uk slovenski. Le če bi starši hoteli, naj bi se otroci učili tudi nemščine toda v posebnih urah³¹ in pač tudi s pomočjo posebnih jezikovnih vadnic. Podobno ali še bolj radikalno mnenje je zastopal Fr. Miklošič, ki je predlagal za slovenske šole izključno slovenski, za nemške ali vsaj pretežno take pa prav tako izključno nemški učni jezik.³²

Slomšek je v tem oziru zastopal nekako posredujoče stališče. Ugodili so mu, a le kolikor je šlo za slovenske šole. Tako je — pač nekoliko nehote — ustvaril v jezikovnem oziru in uku za naše šole nekako izjemo, ki nam ni bila najugodnejša.

(Dalje.)

²⁷ Slomšek IV, 32 sl.

²⁸ Helfert, Die österr. Volksschule III, (str.) 24 sl., 302.

²⁹ Helfert III, 26, 303.

³⁰ Helfert III, 305 sl.

³¹ Prim. Mal, Zgodovina sl. n., 914.

³² Prim. Brinar, Slomšek kot pedagog, 28.

Kulturno-pedagoški pomen knjige »Blaže in Nežica v nedeljski šoli«

IV.

Kulturno-pedagoški pomen knjige

(Dalje.)

Da vrši kako delo svoje kulturno poslanstvo, mora biti mojstrovina — in čim bolj zasluži to ime, tem trajnejši je njegov pomen za rodove in narod in narode. Zato pravimo, da so taka dela nesmrtna. Ni jih veliko, posebno v naših dneh ne, ko tudi književna dela ne rastejo več samo iz notranjih duhovnih globin, ampak klijo le na površju in se množe skoraj v istem tempu kot milijonski izdelki civilizacije po naših tvornicah. Zato pa je treba pogosto le nekaj let, da potegne krepka sapa in dvigne lahke pleve — dela in njih pisci gredo v pozabo.

Kultura raste iz globin in kar daje, vodi tudi do globin. Duha bistri in bogati, srca požlahtnjuje, celega človeka zgrabi in ga poduhovlja, da je vedno večja razdalja med njim in med vsemi drugimi bitji, ki niso zmožna kulturne rasti.

Ali je Slomšekova knjiga Blaže in Nežica vršila tako poslanstvo? Brez dvoma! Knjiga je bila pisana za narod, je šla v narod, ga je dramila in odpirala našemu preprostemu človeku oko, da je bistreje gledal okrog sebe in vase.

Njen kulturni pomen je že v tem, da je pomagala gladiti najpotrebnejši temelj ljudske izobrazbe — pismenost. Ko je pričela naša najstarejša oblikovalnica ljudske duše — Mohorjeva družba — razpošiljati svoj Koledar in svoje Večernice med slovenski narod, tedaj so bila tla že kolikortoliko pripravljena. Ljudje so že znali brati. Odkod so se naučili? Ne samo iz »Platelfofov«, kot so imenovali stare slovenske abecednike, ki so jih rabili v šoli, ampak lepo tudi sami doma iz Slomšekove knjige — kot ona ženica v Izlakah.

Še več zaslug za dvig narodne kulture ima knjiga po svoji bogati vsebini. Saj ga ni pomembnega vprašanja iz tiste dobe, ki bi se ga ne dotaknila — še celo v prihodnost je segala. Narodno vprašanje v onih časih, ko je pisal Slomšek svojo knjigo, še ni bilo prav dozorelo, saj je šele leto 1848. narodno idejo močno razplamtilo — in vendar govori Slomšek že tedaj o »grdem nemškutarstvu« in hoče, da otroci vse lepo »po slovanje« povedo. Podlost narodnih odpadnikov se je že Slomšku-bogoslovcu priskutila. »Zakaj tajiš, nespametnež, da si Slovenec, ko vendar slovenstvo na svojem čelu nosiš, kaj se sramuješ svojega očeta in svoje matere zato, ker sta Slovenca?« (Iz uvodnega govora celovškim bogoslovcem. Kovačič, str. 36, 37.)

Seveda, šovinist Slomšek ni bil. Svoj narod in svoj materin jezik je ljubil tako gorko, kot malokdaj kak sin slovenske zemlje, o njem je pisal v tako pristrčni besedi, da ji še danes z ganotjem prisluhnemo. V Drobt-

nicah l. 1848. je spominjal svoje rojake na dolžnost, svoj jezik spoštovati, češ: »Kdor svoj materin jezik zavrže in ga pozabi, je zmedenemu pijancu podoben, ki potepta zlato v prah in ne ve, koliko škode si dela. Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih staršev; skrbno smo ga dolžni ohraniti, olepšati in zapustiti svojim mlajšim... Med vsemi jeziki mora nam Slovencem naš materin jezik biti najljubši.«

Tako je mislil in čutil Slomšek. In vendar je bilo za tisti čas potrebno, da so se otroci tudi v slovenskih šolah, kakršne so bile vse nedeljske šole, učili nekoliko nemščine. Potrebo tega pouka je utemeljil takole: »Na meji med Slovenci in Nemci imajo starši navado, svoje dečke, celo deklice, med Nemce pošiljati, naj bi se nemške besede lotili. Želja po nemški besedi ni sama na sebi graje vredna; človek toliko velja, kolikor jezikov zna. Blizu Nemčije nam je gotovo tudi nemške besede potreba; zategadelj se tudi deca za potrebo nemškega jezika uči.« (Jamšek, str. 87.)

Slomšek je vedel, da se tudi slovenskemu fantu pri vojakih slabo godi, ako ni vsaj za silo več nemščine. Oholi nemški častnik ga prezira in se norčuje iz njega, kot da je zabito teslo, in si zato rad privošči neumno šalo z njim. V Blažetu in Nežici pravi učitelj v uvodni besedi za pouk v nemščini: »Še zdaj mi mrzi, kako so nekdanj Nemci Slovence za zjaka imeli. Tisto leto, ko so morali tudi kmetje za deželno brambo na orožne vaje hoditi, niso razumeli, kaj je links, rechts. Privezali so jim, pravijo, na levo nogo slame, na pravo pa sena, ter so jim rekli: Slama! seno! slama! seno! da so vedeli s katero nogo prestopati.«

Da je Slovenec zmožen priučiti se kmalu tujega jezika, o tem je bil Slomšek prepričan. Čujmo njegovo mnenje! »Mati Slovenka nauči svojega sinka 32 glasov jezika in nam ravno s tem bogastvom jezika pet talentov poda, se vseh drugih jezikov prav lahko lotiti.« (Jamšek, str. 85.)

Tako je sprejel Slomšek v obseg predmetov nedeljske šole tudi nemščino, a učili so se je samo za praktično uporabo. Kar je imel povedati Slomšek svojim učencem lepega, v srce segajočega, tega ni povedal nikoli drugače kot v materinem jeziku. Sicer so bili nekateri mnenja, da je nemščina v knjigi nepotrebna. Ko je pripravljala drugo izdajo, je pisal Slomšek prijatelju Vodušku: »Različne želje so se pojavile. Ta hoče več resnobe, drugi, da se nemščina izloči iz knjige. Ostanemo pa pri starem, saj želja vseh itak ni mogoče izpolniti.« (Pismo Vodušku 9. VII. 1847. Arhiv za zgodovino in narodopisje l. 1930-32, I. knjiga.) Ne iz ljubezni do nemškega jezika, ampak iz ljubezni do svojega ljudstva, ki mu je bila tedaj nemščina potrebna, je ostal pri starem.

Obča prosvetljenost je posebno merilo kulturne stopnje kakega naroda. Čim primitivnejši je kak narod, tem več je v njem še ostankov praznoverja, ki so znak zgodnjih še mračnih vekov. V tem pogledu je bil Slomšek neustrašen borec za občo prosveto. Ljudske vraže je z vso odločnostjo pobijal, vse tiste prazne marnje, ki jih je ljudska vera našemila na duhovnikovo obleko, je hotel do korenin iztrebiti. Da ima duhovnik tajno moč nad vremenom, da je od njega odvisno, če v fari toča pobije — to je bilo v

Slomšekovih časih, ko e poznal slovenski človek še samo duhovnika kot »gospoda«, kar splošna vera, kljub temu, da se je že skozi stoletja razlagala v cerkvi prva božja zapoved. Proti takemu izmaličevanju vere je nastopil Slomšek v svoji knjigi kar najstrožje. Župnik v Orehovem moli za to, da bi toča pobila in njegovih faranov očistila slabe vere, češ dokler je on v fari, jim bo Bog z uimo prizanesel.

Čarovnike in čarovnice je neusmiljeno razkrinkoval, smešil je tiste, ki gredo ciganskim potepuhom na limance, odpraviti je hotel vse nespametne običaje na ljudskih slavjih, ki so pogosto vzrok znatnim nesrečam.

Malo poučeno ljudstvo je lahkoverno, hitro vidi čudež in verjame vanj tam, kjer ga ni. Kar samo si ustvari čudežno dogodbico, jo postavi na določen kraj in naredi iz njega novo »božjo pot«. Tako početje pa je za čisti krščanski nauk nevarno. Zanimivo je, da je hotela nastati taka »laži-božja pot« v Slomšekovem času v župniji Vitanje (Weitenstein) pri Celju. Na visoki »sveti smreki« se je baje prikazovala Mati božja. Neka deklica jo je videla. Njeni sorodniki so iz gole dobičkarije trosili vest o čudežnih prikazovanjih in cele trope ljudstva so romale k sveti smreki. Pa je povzdignil Slomšek — tedaj že mariborski vladika — svoj glas. V pastirskem listu je poučil in ostro posvaril vernike, češ »da je v tem le zvijača satanova, ki hoče, da so poleg pravih posvečenih oltarjev tudi oltarčki na skritih krajih, kjer se časte zemski maliki«. (Kosar, str. 234.)

Odmev teh Slomškovih prizadevanj je tudi v knjigi »Blaže in Nežica«. Učitelj ne dovoli kar tako na slepo, da bi šolarji zahajali na božja pota, vsak mora prositi g. kaplana dovoljenja za to — sicer pa: »Najlepša božja pot je tisti kraj, kjer se kaj lepega izučiš in zvesto Bogu služiš.«

(Nadaljevanje.)

Ema Deisinger

Slomšek — Pestalozzi

(Dalje.)

c) Pestalozzijeva in Slomšekova pedagoško-idejna samorodnost

V vodilnih idejah njune pedagogike se Pestalozzi in Slomšek v marsičem ujemata, vendar njuna idejna sorodnost izhaja bolj iz njunega celotnega gledanja na življenje, dočim v potankostih učinkuje Slomšek globlje, je kritičnejši, zanesljivejši, treznejši, uvidevnejši, bolj spoznaven, vodilen in pomemben. — Mogočna črta med Pestalozzijem in Slomšekom je naznačena tudi v njuni metodološki in didaktični smeri.

Slomšekove vodilne pedagoške ideje so namreč, kakor smo videli, zajete iz domačega ozračja, prepojene s skrbjo za narodno bodočnost, po značaju občečloveške in narodno važne obenem, vznikle naravnost iz tal, iz naravne podlage in položajev slovenskega ljudstva.

Kakor ni nobene resnične umetnine brez srca, tako tudi ni pedagoške umetnosti brez ljubezni. Ljubezen je toplomer vsega vzgojeslovja. V ljubezni je združeval Slomšek šolo z življenjsko stvarnostjo, bodril slovensko ljudstvo k narodni zavednosti in humaniteti, v ljubezni je Pestalozzi narekoval,

da bodi izobrazba namenjena vsem ljudem, nizkim, revnim, ubogim in bogatim, zbiral okrog sebe bedno in zapuščeno deco ter ji bil oče in mati.

Z izobrazbo sta tako Pestalozzi in Slomšek hotela zagotoviti človeštvu višje duhovno življenje in trajnejše dobrine srčne omike in kulture.

V pedagogiki stremita oba, Pestalozzi in Slomšek, da podasta veliki zakon vsega vzgojeslovja, vendar je Slomšekov duhovni vzgón večji in prodornejši, njegov pedagoški pogled prodirnejši, tajnovidnejši in usmerjen tudi na vse podrobnosti človeškega življenja, je dalekoviden in realen obenem, dočim se je Pestalozzi preveč utapljal v svoje čustvene drgete ter se v mukah dotipaval do realnih spoznanj.

Slomšek je spajal toplo človečnost z mirno dostojanstvenostjo, Pestalozzi pa se je potapljal v neobvladana dogajanja, v katerih se zrcali njegov skoro otroški odnos do življenja in njegova brezpomočnost. Toda ta Pestalozzijev otroški odnos ni bil samo trenuten v njegovi zrelejši moški življenjski dobi, ampak trajajoč skozi vse njegovo življenje.

Ob tolmačenju in ocenjevanju Pestalozzijeve pedagogike se razhajajo mnenja in smeri. Zanimiva so mnenja številnih Pestalozzijev raziskovalcev in biografov, kakor Natorpa, Dittesa, Riedla, Hunzinkerja, Morfa, Heubauma, Wigetsa, Fritscha i. dr., ki odgonetavajo Pestalozzijev vzgojni načrt in se ne morejo sporazumeti, ali je Pestalozzijev vzgojni program prikrojen in concreto za otroka revnih, ubožnih staršev ali na občo mero enotne človeške vzgoje. Tako gre prepir, ali naglaša in zahteva Pestalozzi v svojem vzgojnem programu občečloveško ali le stanovsko izobrazbo. Pestalozzi naglaša zdaj individualni stanovski cilj, potiskajoč humanitarno idejo v ozadje, zdaj zopet naglaša in propaĝira splošno, občečloveško enotno vzgojo.

Našteti Pestalozzijevi raziskovalci opravičujejo Pestalozzija s starostno onemoglostjo in izčrpanostjo, ker svoje najpoglavitnejše vrhovne vodilne ideje svojega vzgojnega načrta, namreč o občečloveški, splošni in enotni vzgoji, ni mogel v svojem spominu pridržati do konca življenja.

Poglejmo še mi, kam kažejo kazalci Pestalozzijeve pedagogike, ako hočemo, da bodi ta študija objektivno pomenljiv prispevek k raziskovanju Pestalozzijeve pedagogike!

Res je, da se je Pestalozzijevo naziranje o vseobči človeški vzgoji tekom njegove življenja večkrat spremenilo, da je zdaj naglašal Pestalozzi individualno stanovsko poklicno vzgojo, zdaj zopet to svoje mnenje popravil v prid enotne in splošne občečloveške vzgoje. To nedoslednost v vrhovni in vodilni ideji njegovega vzgojnega načrta ne kaže opravičevati s starostno zlomljenostjo in izčrpanostjo, saj je celo kot 80 letni starček v globoki užaljenosti nad svojimi nasprotniki spisal v »Neuhofu« zanje »Schwanengesang« ter »Meine Schicksale«.

Pri razvozlavljanju Pestalozzijeve pedagogike, ki očituje v svojem osrčju ta najosnovnejši, bistveni konflikt, ne smemo prezreti zanimive podrobnosti, katero sem navedla v svoji razpravi »Slomšek-Pestalozzi« v št. 5—6 in 7—8 »Slov. Učitelja« l. 1936, kjer omenjam razne Pestalozzijeve sotrudnike, zlasti Niedererja in Schmida, ki sta imela neomejni vpliv na

Pestalozzija. Niederer je imel toliko moč nad Pestalozzijem, da je Pestalozzijeve sestavke ne le pilil, popravljal in prepletal v svojimi izrazi, ampak je mehkeemu Pestalozziju sugeriral v vodilnih mislih njegove pedagogike svoje lastno mnenje in svoje lastne vodilne misli. Kako je tudi Schmid Pestalozzija popolnoma obvladal, nam dovolj pojasni dogodek, opisan v št. 5—6 »Slov. Učitelja« l. 1936, str. 116, kjer omenjam, kako je Pestalozzi naposled vrgel čevelj Schmidu v hrbet, ker le-ta ni hotel prisluhniti Pestalozzijevemu živemu navdihu o ustanovitvi sirotišnice. Pestalozzi se ni mogel več dvigniti preko teh svojih sotrudnikov in pomočnikov, ki so neomejno gospodovali nad njim, zato je tudi človeško umljivo, da so ti sotrudniki premikali Pestalozzijeve vodilne pedagoške ideje tako, kakor so se prilegale njegovim nazorom, ter podvzeli tudi ta najusodnejši korektiv v bistveno najvažnejši stvari Pestalozzijeve pedagogike: o občih, splošni človeški vzgoji.

Malokdo pa utegne doumeti, kako težko in v glavnem brezplodno je, izločevati sedaj v Pestalozzijevi pedagogiki ono, kar naj bi bilo pristna Pestalozzijeva lastnina, in ono, kar naj bi bilo lastnina številnih Pestalozzijevih sotrudnikov, saj predstavljajo povezane črke homogeno miselno obliko in stvarno idejno celoto, dasi očituje Pestalozzijeva pedagogika v tem najosnovnejšem konfliktu pravo ideološko dramo. V zagovor Pestalozzija navajam, da je svoj vzgojni načrt po splošni ljudski izobrazbi že ideološko jasno razvil v svojem filozofskem delu: »Meine Nachforschungen über den Gang der Natur in der Entwicklung des Menschengeschlechtes«, kjer govori o enakosti bistva človeške narave vseh ljudi, vseh zemljanov ter iz tega spoznanja gradi tudi temelj za vseobčo ljudsko vzgojo. Doslovno pravi: »Ich mußte, wenn ich durch das Gewölk des äußeren Zustandes der Armen in das Wesen der menschlichen Natur hineindringe, wesentlich und notwendig das nämliche finden, was ich würde gefunden haben, wenn ich durch das Gewölk des äußeren Zustandes der Reichen in das Wesen der menschlichen Natur hineingedrungen wäre.« (Najti sem moral, ako sem prodiral skozi oblačno nakopičenost zunanjih položajev ubogih v bistvo človeške narave, bistveno in nujno isto, kakor če bi prodiral skozi oblačno nakopičenost zunanjih položajev bogatih v bistvo človeške narave.) — Ravno v teh idejah je Pestalozzi najglasnejši oznanjevalec vseobče in občečloveške vzgoje.

V pedagogiki pa je to Pestalozzijevo načelo postavljeno na glavo, kajti tam zahteva zopet Pestalozzi stanovsko poklicno vzgojo, trdeč, da šele zunanji položaji, prilike in drugi življenjski pogoji ustvarijo individualno podlago človeka. Po pravici torej Natorp nad tem konfliktom zmaje z glavo, opravičujoč Pestalozzija s starostno boleznijo.

V tem resničnem in najbolj globokem konfliktu Pestalozzijeve pedagogike pa nikakor ne smemo prezreti ogromne metodične in didaktične važnosti njegove pedagogike.

Kakor je glavno oznanilo Pestalozzijeve pedagogike ljubezen do človeka, tako odmeva ta ljubezen ne le v metodiki stroge nazornosti, temveč

tudi v njegovi vzvišeni izpovedi o človeški naravi. V čistem idealizmu mu plamti srce, ko daje piti iz svoje globoke religioznosti vsem, ki se vda-
jajo trpkemu pesimizmu nad človeško naravo. Poglejmo Pestalozzija tudi
v tej religiozni izpovedi, kar drugi tiho prezro!

»Kar ima človek z drugimi čutnimi bitji stvarstva skupnega, to mu ne
daje nikake vrednosti. Mirnost, kakor jo ima tudi lev, pretkanost, ki jo ima
skupno z lisico, zvičajnost in naglico, ki jo ima skupno z mačko, ali če
hočete, s tigrom, čutno ljubezen, ki jo ima skupno z opico, umetnostni
nastroj, ki ga ima tudi bober, pridnost in marljivost, ki jo očituje tudi
mravlja — vse to mu ne daje nobene človeške vrednosti... Samo v tem
je človek res človek in nesmrten, da svojega duha, svoje srce in svojo
umetnost povzdigne nad zahtevki čutnega in živalskega življenja ter po-
stane čist in božji. Človeški razum postane samo po božji ljubezni razum
nesmrtnih bitij. Človeška ljubezen postane ljubezen nesmrtnih bitij samo,
ako se osmiseljuje v božji Ljubezni, in človeška umetnost postane ta-
kisto umetnost nesmrtnih bitij, ako služi božjemu duhu.« — »Tisto nad-
čutno in neminljivo, kar ne moremo ne videti ne čuti ne otipati in vonjati,
ne nastane in ne preide šele s tvarnim svetom, temveč leži v neposredni
človeški zavesti, se javlja v njej kot nekaj samorodnega in neuničljivega
in razkriva človeku misli o Večnem ter ga že v njegovi zemeljski bitnosti
včleni v brezkončno verigo božjega življenja — to je pravo in specifično
bistvo človeka.« — »Kar ga dviga, je slutnja nesmrtnosti. Ona leži izmed
vseh drugih bitij stvarstva edino v človeku, dasi se zdi človek prav tako
minljiv kakor druga živalska bitja. Edino na točki človeka govorimo o tej
slutnji, edino v njem, namreč v človeku, živi ta težnja, da ostane v krogu
tega božjega stvarstva večni, nesmrten.« — »Njegovo telo je minljivo,
slabotno, betežno, njegova dela zapadejo prav tako uničevanju v brez-
brezbrežnem toku časa. Človek živi večno le v svetosti, v božjosti, ki leži v
njegovi naravi, in samo po tem, kar je v njegovi naravi svetega in božjega,
je nesmrten. Samo v tem in po tem pride on do te slutnje, do tega nazora
o nesmrtnosti, katero mu je vdihnil Stvarnik. Nehote mora priznavati
Boga, kajti božja iskra duha, ki ga je vdihnil Stvarnik človeku, sama čuti
in najde v sebi odblesk svojega pravira, iz katerega je izšla in h kateremu
se vedno spovrača.« — »Vera v Boga, ti si najgloblje vsajena v bitnost
človeške narave, kakor tudi čut za dobro in slabo, kakor tudi neizbrisni
čut za pravico in nepravico, vera v Boga, tako nespremenljivo trdno ležiš
ti kot podlaga vsega človeškega oblikovanja in izobraževanja v notranjosti
naše narave.« — »Odtod tudi dejstvo,« pravi Pestalozzi, »da navzlic naj-
bolj škodljivim vplivom na človeka ostane v njem še vedno kaka sled
njegovega boljšega dela. Je Bog, ki je proti razvratnosti in razbrzdanosti
naše narave sam postavil protiutež v našo notranjost. Celó v najbolj po-
kvarjenem značaju kakega človeka ostane v njem še vedno drobec spošt-
ljivega strahu pred božjim glasom v njem. Najsi je človek v svoji notra-
njosti izničil vse, kar je višjega in plemenitega v njem, stremi vendar na
zunaj, da svoji hudobiji nalepi videz plemenitih namenov, misli in nazorov,

stremi, da vsaj na zunaj obvaruje videz visokega, plemenitega, častnega, popolnega. Če laže, hlini resnicoljubnost, če se vdaja hudobijam, jih zagovarja z občekoristnim namenom, namreč, da je zasledoval kak plemenit in človekoljuben cilj. — Tako priča človek celo v svoji nižji živalskosti proti svoji pokvarjenosti in za višjo določitev svoje narave.«

Tla, na katerih je rastla Pestalozzijeva velika нравstvena in moralna sila, so bila pognojena z njegovo veliko vernostjo. To ozračje globoke vernosti in нравstvenosti veje iz vse njegove pedagogike, in v tem se Pestalozzi in Slomšek najpopolneje ujemata. Vera in нравstvenost sta Slomšku kakor Pestalozziju najvišji etos duhovnega življenja, izobrazbe in vzgoje. motni »Neuhof«.)

Z orlovskim očesom je bdel Slomšek nad slovenskim ljudstvom in mu čuval sveto dediščino in svetinjo. Slomšek je izvedel svoje pedagoške ideje do zadnjih posledic po pravcu moralno-etične vzgoje ter trdo in konsekventno vodil tudi svoje učence kot bodoče učitelje po tem pravcu. Slomšek očituje globoko spoznanje človeka, zato podaja svoje nauke z globoko premišljenostjo in življenjsko modrostjo, dočim se Pestalozzi ni naučil nič praktičnega spoznanja o človeku in tudi iz svojih življenjskih izkušenj se ni mnogo naučil. Že iz svojih disciplinskih neuspehov pri učiteljstvu bi lahko črpal koristen nauk, da bi ojeklenil moč svoje osebnosti — ali Pestalozzi se ni ničesar takega naučil, ampak je obratno dopustil, da so ga izigrali in vodili njegovi sotrudniki, mesto da bi jih on trdno in konsekventno vodil. (Nazadnje je moral bridko razočaran in duševno potr umakniti se tem svojim pokroviteljem in prijateljem, ki so se nenadoma spremenili v brezobzirne sovražnike in nasprotnike, v zapuščeni in samotni Neuhof.)

Slomšek je v stiku z življenjem spoznaval ljudi take, kakršni so, ter si z ostrim opazovanjem pridobil široko vseumevanje vseh življenjskih oblik in plasti ljudstva. Življenjska modrost ga je odlikovala že v mladosti, spoznavajoč, kakor sam pravi: »Vsaka stvar na svetu ima svoj hasen, vsaka pa tudi svoj nauk.«

Svojo veliko življenjsko modrost je Slomšek najtesneje združeval tudi z verskim apostolatom v prid ljudstva in mladine. Iz srca, z globokim spoznanjem življenja, z globoko premišljenostjo, z mirno dostojanstvenostjo, resno in z ljubeznijo je govoril Slomšek vedno svojemu ljudstvu in mladini in verske resnice prepletal z življenjskimi nauki in izkušnjami. Tak biser versko-nravne vzgoje in življenjske modrosti je ohranjena Slomškova pridiga iz leta 1826 »Otroška reja nar imenitnej seja«¹; kjer uči Slomšek starše, kako »morajo znati svojo mladino pred hudim varovati ino na dobro obračati«.²

To še neobjavljeno pridigo iz l. 1826, LIX. na XXVII. nedeljo po binkoštih, podajam v izvlečku:

¹ sēja — sejāti — sejánje.

² To pridigo mi je dal na razpolago g. prelat Kovačič in se mu zato najiskreneje zahvaljujem.

UVOD: »Nobeden pod milim soncem ni tako čisto zastopil, nobeden na zemlji ni vedel iz vsakega kmetskega posla, iz vsake domače reči toliko lepih naukov posneti, kakor naš ljubljeni Jezus, celega sveta Zveličar. — Eno samo majčkeno gorčično zrno je njemu zadosti, ljudem očitno pokazati, kaj se bode z njegovo še tako malo razširjeno vero velikega zgodilo; kako malo je zrno gorčično tako malo je bilo molivcev v Betlehemskem hlevčku, le nekoliko pastircev, ki so z angelci Jezusa molili, le malo je bilo skraja njegovih prijateljev, nekoliko ribičev, ki so se njegovega nauka oprijeli. Ino glej, vesoljni svet zdaj njega spoznava in njega moli; kralji in cesarji najdejo v njegovih naukih veselje in mir. Tako se je iz malega začetka krščanske vere njen nauk po vsem svetu razširil, kakor izraste iz malega zrna veliko ženofovo drevo, na katerem ptice izpod neba prebivajo.

Ravno tako tudi vse dobro le iz malega veliko izraste, da mora vsakdo pri malem začeti, kdor želi postati dober in pošten kristjan. Ravno tako hudo iz malega, ako se ne zaduši, veliko prihaja, zakaj, kakor eno pergiše kvasa celo peko moke skisa ino skipne, Jezus veli, tako pokvari ena mala hudobija, ako s eji človek ne odpove ino ne varje, celega človeka. —

Kakor malo zrnce, kakor je bilo malo gospodinjeva kvasa Jezusu dovolj, v tajistih nam večne resnice razlagati; tako bi ravno po njegovem vzgledu se morali zadržati starši vi vsi, človeka prvi učenički, tako bi morali svoje nauke peljati vsi otroški redniki; lepo po domače mladosti razlagati nauk tolikih božjih skrivnosti.

a) Celu pohištvo so staršem vam bukve odprte, v katerih se berejo nauki nebeški, vsi domači posli so živi učenički, ki kažejo Bogu dopadljivo živeti. — b) Koliko več bi angeljcev v človeškem truplu na zemlji, koliko več bi svetnikov bilo v nebesih, ako bi se tako lepega podučjenja bolj zvesto prijeli!

Poglejte svoje otroke, ali niso ženofovemu semenu podobni. Kakor oni, rastejo tudi oni, ino hudo ali dobro raste ravno tako z njimi vred. Vi jih morate z mladega dobrega vaditi, ino pred hudim varovati, da bodete enkrat tudi vi našli pod njihovimi odrašenimi vejami lepih čednosti svoj lastni počitek in svoje srčno veselje.

Ali starši ino vsi redniki nedolžne mladine! Ako hočete iz svojih mladih sadik lepo zlahtno drevce čednostnih in poštenih ljudi podrediti, morate:

I. Tudi vi najpoprej vsega dobrega vajeni, ino svojim rejencem lepi vzgled biti.

II. Morate znati svojo mladino pred hudim varovati ino na dobro obračati. — Kako se more vse to zgoditi, od tega hočem danes jaz govoriti.

I.

V lepem jesenskem jutru sem se med vinograde podal in premišljeval sedanji zmešani svet. — Stopil sem prvič v lepo polno trsje, zvesto nakôleno, in obdelano je komaj kolovje stalo, ino trte so se od lepega žoltega grozdja šibile, le toliko, da se niso vinske trte polomile, ker so na svoje kolovje zvesto privezane in taistih oklenjene se zvesto držale. Le gledal bi bil, ino pa od veselja se jokal! Tako le, sem sam pri sebi dejal, je veselje v taistih krajih, kjer so očetje čvrstim kolom podobni, kateri v svoji hiši mater ino otroke svoje držijo in nje redijo, kakor vinski kol trto drži, njo v zemlji gnoji, ino pred hudim pišem obvarje, — tamkaj so otroci zlahtnim grozdom enaki, svojih staršev čast ino vsega dobrega sveta veselje.

Komaj sem se od tega veselega trsja ločil, sem stopil v puščavo slabega vinograda; nobenega kola pri svoji trti, kolovje je malovredno okoli ležalo, trte vse kumerne na tleh so ležale, le tu pa tam se je kak medel in kisel grozdek pokazal, z zelom in trnjem je bilo preraščeno vse. — Žalost je moje srce

prevzela, da sem sam pri sebi dejal: Tako se po taistih krajih in hišah godi, kjer se očetje mater ne držijo, ino nje z otroci vred v nemar pustijo, — kakor slabo kolovje v zapuščenem vinogradu; tamkaj moraju biti njih otročiči kumernim grozdom že na truplu podobni, kako revni šele na njihovi duši. In tako se dandanašnji po širokem svetu godi.«

Rad bi očetom svojega srca govoril besede, ali njihovo srce se mi trdo in suho dozdeva, kakor les, le malo, le nekoliko dobrih se še najde med mojimi poslušavci; zategadelj se posebno obrnem, matere, k vam, — posebno med vami še zaupanje imam, da ste polne dobrih želja, kakor vinska trta sadonosnih sokov. Ravno na vas je pri otrocih največ ležeče, le vi zamorete svoji dečici bogaboječnost dati, le vi ste v stanu svoje mlajše v božji ljubezni ino ljubezni svojega bližnjega podrediti (izrediti). Pokazati hočem vam brumno mater, kako ona svoje dete Boga spoznati in častiti uči, kako ljubiti druge ljudi.

II.

Dobra mati, sama polna božje ljubezni, zalo dete je imela, tudi božje ljubezni taisto naučiti želela. Zgodaj, v nekem poletnem jutru še pred solničnim vzhodom dete zbudi: »Vstani, moje dete, boš videlo, kako lepo, lepo bo danes zlato solnčece vstalo!« — Potem ga na veseli hribec pelje. »Vidiš, vidiš, kako je zlato nebo, kako višnjeve so gore! Glej, glej, kako solnčece svojo nebeško zlato glavico vzdiguje!« —

»Oj, kako mogočen in velik mora biti taisti, ki je nam solnce, ino vse, kar ono obsije, tako lepo ustvaril! — Le poglej, kako se od solнца cerkveni stolp sveti, ljudje vsi urni, ker so se sladko naspali, hitijo na svoje delo, veselo živinica skače pred prepevajočim pastirjem, ki jo žene na zeleno pašo; kosci si kose glasno brusijo, in na hladnem travniku kosijo, že strneno na polju rumeno zori, da ga bomo želi. Oj, kako milostljiv in dobrotljiv mora biti Oče taisti, ki se nam tako ljubeznjivo smeji in vsakemu svoje veselje deli! Dal nam je že itak tako lepo zemljo, ino nam še enkrat tamkaj pri njem še lepše prebivališče v nebesih obljubil. O dete moje,« ga mati milo pogleda, »kdo bi takega Očeta vesel ne bil, kdo bi ga ne ljubil in hvalil!« — Mati je hotela svoje dete modrosti božje naučiti. Peljala ga je spomladno nedeljo ob večerki na polje. »Pojdi z menoj,« veli, »da boš videlo, kako nam kruhek priraste.« Na njivi pri kraju zrnca korusi vsadi. Detetu to ni po volji. »Nikarte, mati,« veli, »bo zrnce segnilo, ni škoda?« »Vidiš,« mu mati odgovori, »to zrnce bode segnilo, ali v kratkem času bova videla, kako bo iz tega gnilega zrna Bog zeleno sadiko naredil. Le pri miru moraš pustiti.« — Kadar se je že korusa ozelenila, mati zopet dete pelje, ino ono od daleč zagleda, leti, ino hoče zeleno odtrgati. »Nikar, dete moje,« veli mati, »če ti to lepo zeleno peresje odtrgaš, tako božjo stvar pokvariš, ino nič ne bode priraslo. Le kako drugo odtrgaj ino pridi čez nekoliko dni pogledat, kaj bode iz njega.« Dete stori, ino samo od sebe materi oblubi, nobene škode več ne narediti.

Tako ga mati pelje k tičjemu gnezdu, mu pokaže umsko zloženo gnezdece, koliko se v njem zaznava božjo modrost, ki je tudi trnje mladim ptičkom k bivališču naredil, njegovo dobroto, s katero po starih, ki mladim hrano nosijo, za živež skrbi. Ino tako dete modrega in dobrotljivega Stvarnika časti. —

Mati svoje dete tudi moliti uči, ne s šibo ino ne s kaznijo, — z njo se otroci le posilijo in odrašeni molitev čisto opustijo, tudi ne z očenašem najpopred, katerega še odrašeni ne zastopijo, ampak mati po jedi je vpričo otroka pokleknila, na glas roke povzdiguje k Bogu zahvalila, in potem utihnila. Dete jo je enkrat gledalo in začelo posnemati. Mati vstane ino dete njo vpraša: »Mati, kaj ste pa zdaj delali?« »Jaz sem Boga molila, ino z njim govorila!« »Ali ne smem tudi jaz z njim govoriti?« »Tudi ti moreš Boga za jesti prositi ino se mu zahva-

liti; če se prav ne zadržiš, ga odpuščanje prositi!« »Pa ne vem, kako reči?«
»Ravno tako,« veli mati, »kakor svojega očeta prosiš in z njim govoriš!«

Tako je modra mati najpoprej dete učila Boga spoznati, potem šele njega prositi in hvaliti, ino celo nazadnje Očenaš moliti, kakor Jezus, ki je šele nazadnje očenaš svoje učence moliti učil.

Ljubezniva mati je tudi hotela ljubezen do svojega bližnjega v mladem detetu v srce zasaditi. Dete je ljubilo mater samo od sebe; očeta zavoljo matere, ker je toliko ljubeznivega o njem pravila detetu. Kolikokrat je dete z materjo očetu kaj dobrega prihranilo, kolikokrat njo ubogalo, da bi le očeta ne užalilo.

Da bi dete tudi z ubogimi usmiljenjem imelo, pusti mati večkrat detetu vbočajme dajati, ino jim postreči, tudi lačnim jesti dati.

III.

Le malo je dandanašnji brumnih otrok, veliko hudobnih, ali temu se čuditi ni, kako krivo starši otroke redijo.

1. Starši radi svoje otroke drugim prepustijo, ino velikokrat za svojo živino bolj ko za mladino skrbijo. Namesto jim pripovedovati božje reči, jih kratkočasijo z vse vrste bedastim govorjenjem, jim govore zdaj od coprnije, zdaj od hudoduhov, ino jih tako zastrašijo, da otroci pred vsakim črnim štorom ponoči, pred vsakim belim kamnom trepečejo, da so otroci polni vražjeverstva in praznih kvant, tako da se jih noben zdravi nauk več ne more prijeti. — Prej jih naučijo pred hudičem črnim namalanim trepetati, kakor Boga ljubiti ino njega spoštovati.

2. Kakor pokvarijo dušo s praznimi kvantami, tako tudi njihovo mlado telo s sladkimi in posebnimi rečmi, katere zdaj očetje na sejmi nakupijo, zdaj matere doma posebej naredijo, ino svojim malim pomolijo, da se oni lizanja navadijo ino se takih posebnih koščkov preobasajo, da trebuh pred njimi gre, kakor senca daleč za njimi.

3. Komaj dete malo odraste, že mu pisano posebno opravo omislijo, ob nedeljah ga tako nališpajo, da dete samo od štimanja ne ve, kaj bi začelo. Nato še pridejo domači, žlahta in znanci, ino dete čez vse hvalijo, kako lepo da je, ino tako ga gizdavosti z mladega navadijo.

4. Dete na kamnu pade, si svojo opravo oblati, se morda malo udari, zdaj priletijo odrasli, še bolj ko dete kričijo, kregajo in tepejo mrtvi kamen, tudi druge ljudi, — ino tako za prazen nič dete jeze in srda učijo. Ako detetu eden kaj po volji ne stori, se začne jokati, cepetati, ino zdaj pride kdo in mu po volji stori, mu voljo izpolni, — ino dete svoje trme tako se navadi.

5. Naj staršev eden dete kaznuje, ga drugi brani, ino še mu lagati pomaga, mesto da bi ga pravo podučil...«

Varujte, starši, svoje mlade otročiče pred hudim nagnenjem bedaste gizdavosti; povejte jim, da je vsa lepota človekova le prah, ako srce čisto in z lepimi čednostmi olišpano ni. Varujte jih pred jezo, katero človek z malega kakor kačo v srcu redi, ino ne ve, da sam sebi smrtni strup pripravlja!

Kadar bodo videli otroci kakega pijanca, ne pustite otrokom delati zjaskov, ampak ravno na pijancu jim pokažite, kako velika grdoba je pijani človek, da se bodo vina varovali.

Pri vsem dobrem, morate le starši vi otrokom živo ogledalo vseh čednosti biti, v katerem bodo otroci vse dobro videli, ino vi v svojih otrocih svoje čednosti gledali. Tako boste storili srečne sami sebe ino svoje otročiče.«

SKLEP. Popotniki smo na zemlji, kakor vsi naši, ki so nam umrli. Starši so vižarji svojih otrok. Oj, kako neskončno bo veselje staršev, pokazati Sodniku, kakor enkrat mati Kornelija, svoje otroke, rekoč: »Tukaj so moji zakladi, tukaj vse moje premoženje! Tako bodo otroci malo ženofovo zrno zrasti k velikemu drevesu od zemlje do nebes, po katerem pojdemo v nebeško kraljestvo.«

(Dalje.)

Naš novi prosvetni načelnik prof. dr. Lovro Sušnik



V začetku letošnjega leta je nastopil pri prosvetnem oddelku banske uprave kot načelnik profesor dr. Lovro Sušnik. Imenovani je znan po svojih obsežnih in aktualnih razpravah o šolstvu in kulturi v raznih državah, ki jih je deloma tudi sam prepotoval. Mnogo teh razprav, ki so izšle v raznih letnikih »Časa« in v drugih revijah, je ob njegovem imenovanju navedel že »Slovenec« dne 19. decembra 1936. Na tem mestu pa dodajam še kratek pregled razprav, ki so do sedaj lepo napolnile literarni prostor v »Slovenskem Učitelju«. V letniku 1927 je v članku »Katoliške učiteljice v francoskih šolah« opisan roman mlade učiteljice Davidée Birot. V tem letniku je tudi opis šolstva v Jugoslaviji z naslovom »Naša šolska

zakonodaja z ozirom na versko vzgojo.« Mnogo je tu povedanega o pouku verouka na osnovnih, srednjih in meščanskih šolah, o verskih vajah in drugih verskovzgojnih sredstvih. V istem letniku je še razprava »Šolstvo na Poljskem«. V letnikih 1931 in 1932 je razprava o Švicarskem šolstvu«. Tu vidimo, kako je Švica še najbolj svobodoljubno urejena država v Evropi, kantoni so v večini zadev samostojni. V letnikih 1933 in 1934 najdemo razpravo »Posebnosti kanadskega šolstva«, torej šolske stvari onkraj zemeljske oble. Šolske razmere so tam kaj nenavadne, pa zelo poučne; do konca je izveden princip verske šole kot nadaljevanje družine. V »Slovenskem Učitelju« 1934 je zopet obširna razprava o »Irskem šolstvu«. Irska je bila v zgodnjem srednjem veku vzgojevalnica Evrope, morala se je pa za obstoj zelo boriti proti Angležem. Zanimivost irskega šolstva je v tem, da na Irskem ni in ni bilo nikoli državnih srednjih šol. Vse šole so samo privatne, pač pa dobivajo javne podpore in imajo zato zmerno javno nadzorstvo. — Vse razprave dr. L. Sušnika se ozirajo tudi na politične razpredelitve in obsegajo veliko statističnih podatkov ter so dokumentirane s prvovrstnimi nemškimi, francoskimi, angleškimi in drugimi viri. Posebej opozarjam še na spis, ponatisnjen iz »Časa« 1934/35, »Šolstvo na Holandskem«, ki je posebno vreden primerjave z našim šolstvom. Prav poučne stvari kažejo poglavja o uredbi srednjih, strokovnih in visokih šol. Tam je šolstvo preizkušeno v velikih borbah, zasebna šola je pravilo, javna pa dopolnilo. Praktični Holandci imajo rajši več majhnih šol, kot malo pa velikih šol, ker se male lažje prilagodé raznim potrebam. Koliko dobrega so na Holandskem že več kot 50 let pred nami s šolstvom ustanovili. — Izredno moramo biti dr. Sušniku hvaležni za njegovo sodobno knjigo »Akademski poklici«, ki je kažipot za srednješolce ob izbiri poklica. — Gospod dr. L. Sušnik je tudi večkrat predaval pri »Slomškovi družbi« in vedno podal zelo pomenljive poudarke o kakem šolstvu po svetu. Na novem položaju mu želimo obilo sreče in uspeha.

F. L.

† Fran Gabršek

Ze je bila ta številka v tisku in že je bilo toliko smrtnih slučajev, da sem komaj še za dne 16. januarja v Ljubljani umrlega Fr. Gabrška postavil nekaj vrstic. Toda čutil sem, da moram dati tako uglednemu šolniku hitro nekaj prostora. Višji šolski nadzornik Fr. Gabršek je dosegel starost 80 let, od teh je 60 porabil za intenzivno šolsko delo. Služboval je nekaj časa v Braslovčah, Zidanem mostu in Radečah. L. 1885 je prišel v Krško, kjer je ostal 10 let

nadučitelj in okrajni šolski nadzornik. Veliko je v tem času sodeloval pri »Učiteljskem Tovarišu« in »Popotniku«. Če pogledamo samo v »Učiteljskega Tovariša«, letnik 1886, najdemo članke: Svojestvo dobrega učitelja, Sila duše, Dejanjsko obrazovanje razuma, Prirodna in umetna vzgoja, Vzajemnost vzgoje in zdravstva, Vzгляд in duh časa, Nujnost vzgoje. Izredno delo si je pa Gabršek napravil, ko je ustanovil »Pedagoško društvo« v Krškem. Pri omenjenem društvu je izdal l. 1887 knjigo »Obče vzgojeslovje«, ki jo je prevedel po 6. izdaji dr. Jos. Micha. Tako je dobilo učiteljstvo prvo slovensko sestavljeno vzgojeslovno knjigo. L. 1888 je izšlo »Obče ukoslovje«, l. 1889 je dovršil »Izkustveno dušeslovje«. Pri »Vzgojeslovju« so vpleteni tudi citati iz Slomškovih vzgojnih spisov. Za takrat, ko še nismo imeli dobrih slovarskih pripomočkov, kakor pozneje Pleteršnika, so te knjige dobrodošle in ustrezale jezikovno in vsebinsko. Kot šolski nadzornik v več srezih in poznejši višji šolski nadzornik za mariborski del Slovenije se je seveda še bolj poglobil v šolske razmere. L. 1895 je prišel v Ljubljano na učiteljske, a l. 1897 je napravil izpit za meščanske šole. Ker se »Ped. društvo« ni hotelo preseliti v Ljubljano, je l. 1889 skrbel za ustanovitev novega društva in mu sam dal ime. Nastala je »Slovenska Šolska matica«, pri njej je bil dolgo let tajnik in tudi predsednik. Popis o tem razvoju društva je v »Pedagoškem Letopisu« 1928/30 v članku »Ob 30 letnici Slovenske Šolske matice«. Gabršek je bil povsod zraven, kjer se je kaj urejevalo za šolstvo. Tudi pri »Slomškovi zvezi« je pred leti v marsičem z vnemo sodeloval. Kot funkcionar pri višjem šolskem svetu je bil zelo vesten in preudaren uradnik, nikdar ni bilo opaziti, da bi komu delal krivico. Za vsako stvar je šel skrajno do dna, samo da ni bilo treba pozneje popravljati. Spominjam se, koliko je bilo prva leta po prevratu pri višjem šolskem svetu dela za prešolanje nemškega šolstva na slovensko na bivšem Stajerskem in v Prekmurju. Kolikokrat so bila zvečer že zaklenjena vrata vladne palače, ko sva še nadaljevala s pripravami za potrebne predloge pri sejah višjega šolskega sveta. Tak je ostal Gabršek tudi po 48 letih službe, ko je iz ljubezni do mladine prevzel delo za oblastni odbor Podmladka Rdečega križa in žrtvoval počitek v letih pokoja. Tega mnogi ne morejo umevati. Večkrat sva menjala vloge, da je kaj časa bil on moj predstojnik, za nekaj let je pa mene v to zavlekel in se ni dal odvrniti, da bi ne bil moj tajnik. Nikoli si ni dal počitka, ni jemal dopustov in reševal z železno vztrajnostjo kupe uradnih spisov. Ni bil razburljiv, pač pa ustrežljiv vsakemu. Poleg vsega uradnega dela je našel čas, da se je udeleževal učiteljskih zborovanj, pregledoval slovnstvo in sestavljal kako učno knjigo. Proti koncu aktivnega dela pri višjem šolskem svetu mi je pa vendar včasih rekel: »Glejva, da čimprej proč prideva! Brema je vedno večje, čas vedno bolj hiti in ne izplača se v njem spoznavati.« V pokoju je bil tudi predsednik »Društva upokojenega učiteljstva«. Tako sem dražega tovariša Gabrška v naglici vsaj nekoliko označil pri njegovem neutrudljivem poslu. Življenje mu je bilo lepo samo v požrtvovalnosti za blagor šolstva, v tem pa je pazil, da ni bil nikomur sovražnik. Šolsko življenje je povsod hotel zajeti in šele smrt ga je od vsega odstranila. Čast njegovemu spominu!

F. Lužar.

Esperanto v praksi

V svojem prvem predavanju sem vam orisal postanek esperanta, povedal sem, da so ljudje že stoletja in stoletja stremeli za takim jezikom. Danes pa, ko se je esperantski jezik razvil v močnega moža — saj mu manjka samo še eno leto, pa bo videl Abraham, danes vam ne bom govoril o njegovih bojih za obstanek, temveč vam bom skušal navesti, kako se esperanto že danes, ko še ni splošno vpeljan v šole kot obvezen predmet, lahko praktično uporablja in nam prinaša koristi.

1. Esperanto in radio

Pred kakimi 10 leti je vstala nova velesila, ki si je v kratkem času zavejevala svet: radio. Ni je skoraj več države, ki ne bi imela svoje radiopostaje, ni je skoraj vasi, ki ne bi imela radioaparata. Zares, imenitna iznajdba. Toda nekaj je, kar nam zagreni veselje: vsake postaje ne moremo poslušati (izvzemši godbe), ker ne znamo vseh jezikov. Kako koristno bi torej bilo, ko bi vpeljali esperanto. Vsaka postaja bi nam bila dostopna. Toda nekatere radiopostaje so že uvidele njegovo veliko važnost in so ga stavile v svoj program. Danes oddajajo v esperantu: Ljubljana; Zagreb; Beograd; Rim; Trst; Dunaj; Praga; Brno (imenovana zelena postaja, je že oddajala Smetanovo »Prodano nevesto«); skoraj vse ruske radiopostaje itd. Posebno male države vneto propagirajo esperanto in se ga tudi pridno poslužujejo. Po esperantu seznanjajo svet s svojo majhno državo in ne brez uspeha. Tudi mi Slovenci smo že nekaj zanimivih predavanj poslali v širni svet po naši ljubljanski radiopostaji. Največ predavanj je sestavil ljubljanski esperantski klub, jaz sem sestavil do sedaj tri predavanja, in sicer: »Martin Krpan z Vrha«, »France Prešeren« in »V vlaku«, črtica od J. Ribičiča. Ljubljanska radiopostaja je dobila nešteto vzpodbudnih pisem iz inozemstva, tako da je vodstvo radiopostaje samo naprosilo ljubljanski klub, da naj nadaljuje s predavanji v esperantskem jeziku.

2. Esperanto in znanost

Esperanto se uveljavlja tudi v znanosti. Pred kratkim je izšla esperantska enciklopedija, ki obsega 600 strani s 761 slikami, in nad 1500 esperantistov je ovekovečenih v tej knjigi.

Mednarodna komisija za elektrotehniko pa je sprejela esperanto kot pomožni jezik. Izid glasovanja je bil sledeči: za esperanto je glasovalo 10 delegatov, 2 glasova sta bila proti, 2 delegata pa sta se zdržala glasovanja. Za esperanto so glasovali sledeči delegati: Wallot (Nemčija), Wüster (Avstrija), Kimmely (Amerika), Brylinski (Francija), Van de Well (Nizozemska), Lombardi, predsednik (Italija), Jacobsen (Norveška), Budeanu (Romunija), Mitković (Rusija), Norberg (Švedska); proti sta glasovala: Marchant (Anglija) in Drewnowski (Poljska); nista pa glasovala Baenninger (Švica) in J. Nemeč (Češkoslovaška).

Tudi kemiki so se izrekli ugodno za esperanto na svojem kongresu v Bruslju. Omenim naj še, da ima elektrotehnični slovar poleg angleške, francoske, nemške, italijanske, španske tudi esperantsko terminologijo.

Isto zanimanje za esperanto kažejo tudi juristi in zdravniki.

Pred tremi leti pa je izšla svetovna zgodovina v esperantskem jeziku (Jarmiloj pasas), ki jo je sestavil Haefker.

Kakor vidite, je esperanto važno sredstvo za razširjanje znanosti. Učenjaki pišejo danes knjige navadno v svojem materinem jeziku. Te knjige so seveda dostopne le njihovim sorojakom in le majhnemu krogu tistih, ki obvladajo dotični jezik. Čim večji je narod, tem večjemu krogu je dostopna knjiga. Drugi narodi pa se morajo zadovoljevati s prevodom. Zgodi se pa tudi, da morajo biti zadovoljni s prevodom prevoda. Drugače je to, ako znanstvenik piše knjige v esperantu. Dostopne so tako vsem narodom, treba je le prevesti knjigo iz esperanta v narodni jezik (za one pa, ki obvladajo esperanto, pa sploh ni treba prevoda, njim zadostuje original). Vsi poznate knjižico »Sedaj vem, kaj je radio«. Knjižica je bila spisana v esperantu, a sedaj je že prevedena v več nego 12 jezikov. Ko bi bil dotični spisal knjigo v francoskem jeziku, dvomim, da bi bila tolikokrat prevedena.

Ko bi bili nekateri znanstveniki dalekovidnejši, bi tudi svojemu narodu lahko več koristili, če bi se hoteli posluževati esperanta. Slovenski esperantisti so hoteli predstaviti dr. Vidmarjevo knjigo o šahu v esperantski jezik, pa je

avtor zahteval previsoko nagrado, tako da je bilo prevajanje onemogočeno. Prepričan sem, da bi njegova knjiga v mednarodnem svetu žela veliko večji uspeh. Za tako stvar je treba pač tudi nekaj žrtvovati. V zadnjem času pa se zdi, da so tudi učenjaki začeli upoštevati esperanto, kar je seveda zelo razveseljivo in bo tudi esperantu prineslo prej gotovo zmago. (Dalje.)

Kronika mladinske glasbe

† Emil Adamič, mladinski skladatelj

Rodil se je 25. decembra 1877 na Dobrovi pri Ljubljani, študiral na ljubljanskem učiteljskišću, bil učitelj v raznih krajih Slovenije in v Trstu, ruski ujetnik, profesor na učiteljskišću v Ljubljani, prezgodaj upokojen, umrl 6. decembra 1936 v ljubljanski bolnišnici, pokopan 8. decembra z največjo častjo vsega slovenskega ljudstva. —

Oče slovenske mladinske glasbe je Slomšek. On je dosegel s svojo Solo veselega petja (1853), da je v dobrem desetletju nato (1869) bilo petje odnosno pevska vzgoja obližatna. V 116 napevih je Slomšek pokazal pot bodoči slovenski skladateljski generaciji. To naj bo namreč na trdni podlagi glasbene folklore. Po smrti Slomška so mnogi mladinski skladatelji še kar dosti prispevali, toda uspehov ni bilo takih, ki bi jih bili pričakovali. Z nastopom Emila Adamiča je Slomšek ponovno oživel in ni čuda, da je slovenska mladinska glasba dosegla v njegovi smeri svojo prvo kulminacijo. Adamič je kot učitelj in še bolje kot pevski učitelj predobro poznal duševno strukturo mladostnika. Predobro je vedel, da poje mladina najraje narodne odnosno v narodnem stilu pisane pesmi. Zato je mladini nenehoma pisal:

a) Kar najodličneje in pri tem pa kar najenostavneje in kar najbolj pevno harmoniziral pevsko folkloro iz apskih, primorskih, belokranjskih in panonskih krajev.

Seveda bi bilo napačno, če bi svoje umetniške intuicije vedno in vedno bolj ne zgoščeval in kompliciral in je zato

b) napisal moderne pesmi na osnovi ljudske poezije (Štrekelj) s skoraj narodnimi glasbenimi motivi in ritmi.

Višina njegovega udejstvovanja v mladinski glasbi so

c) mladinski pevski ciklusi in mladinske igrice, pa tudi sijajne kantate z orkestrom. Čisto v koralu so njegove mladinske maše. Skratka: postavil je našo mladinsko glasbo na svetovno umetniško višino, kar je izpričal trboveljski »Slavček« na kongresu svetovnih mladinskih zborov v Pragi 1936, kjer je o slovenski mladinski glasbi še predaval naš nepozabni rajnik.

Kot glasbeni vzgojitelj nam je dal mnogo glasbenih učiteljev, ki so vneti delavci in zagovorniki pevske kulture. Umrl nam je. Toda dokler bo slovenska mladina pela in kulturno živela, bo živel v svojih nesmrtnih zvokih.

Edicija SIMC je izdala mladinske pesmi »N a š a p e s e m« (1936). Zvezek vsebuje 15 otroških dvo-, tro- in četverglasnih pesmi. Pesmi so: Ine Slokanove, Ruže Petelinove, Utve, Nolinala, Hudalesa, Ločniškarja, Gorenjka-Pučlja in Mileta Klopčiča. V teh tekstih gledamo podobo pozabljenega proletarskega otroka. Glasbeni del nam je popolnoma sodoben kakor po formi tako tudi v melodiji in ritmu. S to zbirko stopa naša mladinska glasbena literatura novo pot kvišku. Je to edicija, ki nas najlepše reprezentira v vsem kulturnem svetu.

Edicija je opremljena s prikupno enostavnostjo, tisk zelo lep in cena nizka. Posvečena je komponistu svetovnega slovesa, Slavku Ostercu.

Avtorji so: Dragotin Cvetko, Peter Lipar, Riko Paternost, Makso Pirnik in Franc Šturm.

UPZ je praznoval (1936) svoj prvi umetniški decenij. Vse je šlo mimo nas kakor po navadi. UPZ je edini progresivni sodobni umetniški korpus. Rodil se je na folklori, razrasel in proslavil s konstruktivizmom. — Izšle so (1936) kar tri mladinske cerkvene pesmarice. Prvi dve: Brede Šček in Alojzija Rozmana. Obe sta pisani v najpoljubnejše tradicionalnem slogu in sta zato zelo priporočljivi našim podeželskim mladinskim cerkvenim zborom pri šolskih mašah. Tretja pesmarica (Luke Kramolca) je zbirka starih religiozних motivov, ki so jih razni avtorji harmonizirali. Podrobneje ne vem, ker nimam zbirke (50 Din), pač pa so jo časniki toplo priporočili. Vse tri pesmarice priporočamo.

* * *

V »Cerkvenem Glasbeniku« 1936, v 9. in 10. številki, je zanimiv članek ali celo razprava (Hinko Druzovič) o Slomšku, učitelju petja. Sicer bomo pa mi v eni izmed prihodnjih naših številčk objavili o Slomškovi šoli veselega petja.

* * *

Ker bomo vodili kolikor mogoče natančno statistiko mladinske pevske kulture, prosimo, pošljite programe pevskih prireditev in event. publikacije na naslov: Peter Mislej, Gajeva 9/12, Ljubljana.

Iz društva

Božične prireditve Slomškove družbe

Na zadnjem občnem zboru Slomškove družbe v velikih počitnicah na Brezjah so člani napravili sklep, da mora v božičnih počitnicah zopet biti večje zborovanje z najbolj sodobnimi predavanji. Odbor je po daljšem razmotrivanju spoznal, da je najaktualnejše vprašanje sodobno vprašanje načelnosti ter prosvetnega in socialnega dela. Zaradi tega je sestavil program po teh smernicah.

Pozdravni večer

Ker je bilo pričakovati večje udeležbe, je odbor zamislil še za prejšnji večer pozdravni in prijateljski sestanek. Žal pa, da je v Ljubljani tudi kriza za dvorane in se je za ta večer že izkazala verandna dvorana v hotelu Union mnogo premajhna. V lično, v božičnem smislu okrašeni dvorani so se začeli okoli 8 zvečer zbirati tovariši in tovarišice, ki so vsi trdili, kako težko so že čakali teh dni, da se zopet enkrat med sabo neprisiljeno porazgovore. Ko je godba zaigrala pozdravni komad, ni bilo nobenega prostora več praznega. Predsednik Štrukelj je nato pozdravil v prvi vrsti notranjega ministra in voditelja slovenskega naroda dr. A. Korošca, ki tudi to pot ni pozabil priti med svoje prijatelje in sodelavce. Pozdravil je min. dr. Kreka z gospo, g. bana dr. Natlačena z gospo, predsednika apel. sodišča dr. Goljo z gospo, načelnika kmetijskega oddelka banske uprave inž. Podgornika z gospo, zastopnika mestnega župana ban. nadz. v p. g. Lužarja, obč. svetnike gg. Novaka, Musarja in tajnika Vidra, ref. min. za prosveto g. Erjavca, ustanovitelja Slomškove g. Jakliča, zastopnike akademskih društev »Danica«, Zarja« in »Savica«, vse tovariše in tovarišice od blizu in daleč. Posebno prisrčno je pozdravil tudi stanovsko tovarišico sicer, ki pa si je izvolila umetniško pot, go. Bernot-Golobovo.

Sledili so potem odzdravi vseh teh častnih gostov, vmes pa je igrala vojaška godba slovenske narodne pesmi in druge večeru primerne skladbe. Vi-harno pozdravljen je izpregovoril dr. Korošec nekaj prisrčnih besed. Gospa

Bernot-Golobova je zapela z njej lastno toplino in virtuoznostjo tri prelepe pesmi in je vso dvorano spravila v slavnostno razpoloženje. Tudi učiteljski pevski zbor je zapel nekaj pesmi, od katerih so posebno ugajale slovenske domoljubne pesmi. Prehitro je minil čas in to zlasti še zaradi tega, ker je drugi dan čakalo vse udeležence resno delo in so se morali raziti.

V ponedeljek dopoldne

V ponedeljek, 28. dec., ob 9 je bila sv. maša v frančiškanski cerkvi, kjer je učiteljski zbor prepeval stare in moderne božične pesmi. Po sv. maši pa je Frančiškanska ulica vsa oživila, kakor procesija se je vila truma učiteljev in učiteljic iz cerkve v frančiškansko dvorano v frančiškanskem konviktu. Vsi sedeži do zadnjega so bili zasedeni, ko je predsednik začel izredni občni zbor, v katerem so se spremenila pravila glede na podružnice. Odlični predstavniki javnih, prosvetnih, kulturnih in drugih ustanov so izrazili iskrene pozdrave svojih korporacij in želeli zborovanju najboljšega uspeha. V pozdravnem nagovoru je predsednik imenoma pozdravil gospo banovo, Podgornikovo in Krekovo, zastopnika mestnega župana gospoda Vidra, duhovščino, redovnike in redovnice, akademska društva, katoliška društva, gg. tovariše in tovarišice, ki čakajo na svoja nova službena mesta.

Ko je g. inspektor D o l e n e c sporočil pozdrave zadržanega gospoda bana, je takoj pričel s svojim predavanjem »V č e m s e l a h k o u č i m o o d K r e k a«. Kakor le on sam zna, je nanizal na Krekovo osebo vse one vrline, ki nam ga kažejo kot voditelja in ljubitelja našega naroda. Prva je ta, ki jo je sv. Janez Evangelist vedno poudarjal: »Ljubite se med seboj«. Krek je to prav dobro vedel in tudi dobro izvrševal. Predavatelj je povedal, da se je Krek rad imenoval »kolomaz«. To pa zaradi tega, ker je vselej znal ublažiti vse, kar je bilo škripajočega v družbi ali društvu. Druga misel je bila ta, da naj drže ljudje skupaj. Takoj tretja, ki izvira iz te, pa hvaležnost. Nova značilnost Krekova je bila vera v to, da se vsak človek da popraviti, a vselej na dobro. Osvajalna sila Krekova je bila, da je vsakega ujel v svojo mrežo. Cankar je ob Krekovi smrti zelo dobro povedal: »Narod dobro čuti, kdo mu da, kdo mu jemlje«. Vse te lastnosti Krekove so nujno potrebne vsakemu učitelju, zlasti še Slomškarju. Ljubezen je prva. Slomškar naj bo v učiteljskem zboru »kolomaz«, pa tudi v javnosti, kjer je to treba. Nadaljnja lastnost Krekova je bila njegova resnična naprednost, želja po lastnem izpopolnjevanju. Tudi v tem je Krek vsakemu učitelju najlepši zgled. Biti mora sodoben, resnično napreden, kakor zahteva vsakokratni čas. Nova lastnost Krekova je bila njegova velika svobodoljubnost. Tudi učitelj bodi tak. Nikoli zahtevati, da se drugi ravna po njem, ampak po notranjem nagonu naj se ves da mladini. Tudi demokratičnost je ona čednost velikega Kreka, ki mora biti vsakemu učitelju vzor. Zadnja in morebiti najlepša je bila njegova veselost, vedro gledanje na življenje in zato globoka vera v Boga. Veliki možje so kakor rudnik, iz katerega se koplje pravo zlato. Krekov rudnik je izredno bogat, zato pridno kopljimo iz njega.

Predsednik je poudaril na to, da je velika čast in ponos za nas učitelje, da je Krek izšel iz učiteljskih vrst. Učiteljski stan je torej lahko ponosen, da je dal narodu Kreka.

Vadniška učiteljica Krista H a f n e r je potem govorila o »V z g o j i v z g o j i t e l j e v«. Uvodoma je podala kratek pregled stare in nove vzgoje. Reforma šole je prišla k nam od drugod in ni vsa zrastle iz naših tal. Zato velikokrat reformatorjev nismo razumeli, ker smo mislili, da hočejo le reformo pouka, hoteli pa so reformo vzgoje. Nanizala je potem celo vrsto dejstev, ki govore o vzgoji vzgojiteljev. Sam mora biti vzgojen, kdor hoče vzgajati. K prvotni vzgoji pa je treba pridejati še veliko življenjske izkušnosti o presojanju in gledanje na svet in na otroka. Samovzgoja je glavni faktor vsakega vzgojitelja. Vzgojitelju je

treba premišljenosti, mirnosti in preudarnosti, dobrote in duhapolnosti. Nujno potrebno je soglasje med šolo in domom. Ker je otrok član družine, ima družina pravico zahtevati, kdo bo vzgajal njenega otroka. Starši zahtevajo, da šola drži iste temelje za vzgojo, kot jih je imel dom pri vzgoji, namreč vero in narodnost. Zgled pa je tisto, ki deluje, in z zgledom vodi učitelj učenca do končnega cilja — nebes. Zato bi moral biti vsak učitelj svetnik, tak svetnik, ki nihče nanj ne kaže, a ga vsi ljudje slutijo kot takega. »Taki, ki druge vodijo in uče, se bodo svetili kakor zvezde na nebu.« V debati, ki je sledila temu predavanju, se je poudarjalo (Pečjak), da narod zahteva dobrih učiteljev, ki so zrasli iz njega. To bi bili kmečki fantje, ki bi jih dala meščanska šola, toda šolske odredbe tega ne dopuščajo. Nujno potrebna bi bila reforma učiteljskih, da bi bili učitelji ljudski učitelji, ki bi se poglobili v slovensko kulturo in gospodarstvo. Nevenljiva zasluga Slomškove družbe je, da je s svojo ustanovitvijo zajela velik del učiteljstva in ga zapeljala v narod, ter je tako sodelovala pri izobrazbi celega naroda. Predlaga, naj družba v posebni anketi razpravlja o tem vprašanju.

Debate so se v nadaljnjem udeležili tudi še p. K o p a t i n, ki je priporočal duhovne vaje, G o l o b i č, ki je govoril o strpnosti, R u s i j a n, ki je citiral Kreka, češ da se osebne žalitve morajo pozabiti, če gre pa za najsvetejše, za cerkev in vero, pa je treba krepkega nastopa. Š u b e r t o v a je opozorila, da morajo privatne abiturientinje nostrificirati svoja izpričevala, ker je referent Erjavec pojasnil, da glavna kontrola ne prizna drugih kakor državnih šol.

V ponedeljek popoldne

Popoldne se je nadaljevalo zborovanje ob 3. Zborovanje je počastil prevzvišeni gospod škof dr. Gregorij R o ž m a n s svojo navzočnostjo. Prvi je govoril predsednik Prosvetne zveze univ. prof. dr. L u k m a n: »P o t a i n c i l j i n a š e p r o s v e t e«. Zahvalil se je v prvi vrsti za lepo sodelovanje katoliškega učiteljstva v katoliški prosveti. Katolištvo je nujno, zato poudarja slovenstvo in demokracijo, kakor je min. ref. Erjavec lepo povedal, da so to trje najvažnejši činitelji za učiteljevo delo. Ko govorimo o slovenstvu, moramo vedeti, da je narodnost naravna dobrina. V to je treba vzgojiti ljudi, da so ponosni na svoj narod brez bahaštva. Tu se pokažeta dva predsodka, ki ju tolikokrat slišimo: malodušno jadikovanje, malo nas je... toda majhen človek nima manj pravice kakor velik, prav tako tudi majhen narod ne manj pravico do kulture in kulturnega izživljanja. Drugi predsodek je, da Slovenci nimamo zgodovine. Nimamo je pa zato, ker je ne poznamo. V dolgi vrsti je analiziral teme in možnosti za sestavljanje tem pri prosvetnem delu, kakor: naseljevanje, ekspanzivnost, zgodovina našega jezika, zgodovina umetnosti, zgodovina prava, zgodovina reformacije, zgodovina katoliške restavracije, zgodovina slovenske literature, politična zgodovina, zgodovina našega združništva, znanstvena zgodovina, ter je naštel celo vrsto slovenskih mož-učenjakov svetovnega slovesa. Da nimamo zgodovine, je bajka. Slovenski biografski leksikon dviga iz pozabljenosti može in žene, ki so bili do sedaj neznani. Kdor ima take ljudi, ima tudi zgodovino.

Dolžnost učiteljstva je seznanjati se z zemljo in ljudstvom. Poznamo nekaj naravnih lepote, toda koliko nam je še neznanih. Vsaka pokrajina ima svojske lastnosti, vrline in senčne plati. Kakor je jezik zelo različen, tako so različni tudi ljudje in značaji. S tem spoznanjem budimo ljubezen do rodne grude. Odpravljati moramo vse senčne strani, napovedati boj pijančevanju in surovosti in privedi narod do resnično krščanske kulture. Čim boljši Slovenec, tem boljši Jugoslovan. Državna in socialna vzgoja nam je vsem potrebna. Vzgajati moramo k zavesti socialne dolžnosti in odgovornosti, gojiti stanovsko zavest brez bahaštva. Spoštovanje do dela, telesnega in duševnega! Tako pripravljeni bomo lahko stopili v boj proti zlim močem sedanje dobe: materializmu, komunizmu. Najnovejši stan, delavstvo, potrebuje nas vseh, da se pravilno včlanimo v družabni organizem.

Državljska vzgoja prične pri družinski vzgoji. Država — to smo mi. Tu imamo svoje pravice in svoje dolžnosti. Na ta način bo rastla avtoriteta, to je ona moralna sila, ki spada pod četrto božjo zapoved in veže oba nosilca in vršilca avtoritete. Politika — skrb za javni blagor. Za državljansko vzgojo je naštel predavatelj celo vrsto momentov iz zgodovine, ki so pripravljali pot za našo narodno državo, v kateri bivamo in smo. Vsaka mlada država pa boleha v svojem detinstvu na otroških boleznih. Tudi to je treba povedati in narod bo razumel, zakaj še ni vse tako, kakor bi si želeli. Narod mora vedeti, da je Slovenija integralni del Jugoslavije in je slovenstvo zanjo sestavni del. — Pri tem in takem prosvetnem delu ne smemo pričakovati pretiranih uspehov, dovolj je, ako v vsaki župniji izobrazimo nekaj mož in nekaj žena, ki se bodo oprijeli teh naših nauk in uspehi ne bodo izostali.

Poslušalci in predsednik so se predavatelju iskreno zahvalili.

Naslednje predavanje je imel strokovni učitelj V. Jagodič: »Bodočnost slovenskega naroda je povezana z njegovo moralno krepkostjo, z njegovo zemljo in ljubeznijo do pravice«. Podal je sliko sedanje ogrožene mladine, ki čaka in išče pomoči in opore, da se vrne nazaj na pravo pot. Pojasneval je iz svoje prakse, kako resnično je, da so ljudje produkt zemlje in okolja. Razložil je antropološke principe in ekonomski determinizem, ki sta glavni struji pri presoji vzrokov za mladinske prestopke. Citiral je iz časopisov, poročil, opisov in iz ljudskega mnenja teh mladostnikov ter se je dalje časa pomudil pri zgodovini kazenskega prava. Zopet in zopet pa je poudarjal, da vsa teža leži na vzgoji. Ni pa res, da bi le dom in šola vzgajala, ker so še drugi činitelji, ki so morda še močnejši. Moralno in fizično zdrav človek je za narod najdražji kapital. Poudaril je, da so zapuščeni otroci (brezprizorni) potrebni prav posebne pozornosti s strani vzgojiteljev. Ugotavlja tudi, da je za podvig in pomoč storila največ Cerkev. Jasno in temeljito opiše proces degeneracije, ki jo ima priliko opazovati skorajda vsak vzgojitelj. Izraža željo, naj bi vzgojitelji-učitelji kot poznavalci radi sodelovali pri sestavi raznih statistik in poročil, ki se večkrat pokažejo pri šolskem delu.

Predsednik se mu iskreno zahvali za predavanje, ki je podalo marsikateremu izmed navzočih čisto nova odkritja. Opozarjal je zborovalce, naj zlasti pri pisanju kronike vnašajo v letna poročila o dogodkih na šolah tudi take, ki bi mogli podati verno sliko ljudstva, ki prebiva v tem šolskem okolišu.

Zborovalci so končno večer prebili v prijateljskem razpoloženju in razgovorih.

V torek dopoldne

V torek, 29. decembra, ob 8 zjutraj se je nadaljeval program. Predsednik je pozdravil prosvetnega šefa dr. Lovro Sušnika, nadalje je pozdravil g. min. v p. prof. I. Vesenjaka in ga prosil, da začne s predavanjem: »Učitelj vzgojitelj malega človeka«. Uvodoma poudari predavatelj, da nima glede svojega dela, ki ga je vršil kot profesor in vzgojitelj učiteljev, pa do danes glede vzgoje ničesar preklicati, le malo dodati, kar so prinesle s seboj razmere in razvoj časa. Učitelj prav res ne more drugega biti kakor vzgojitelj. Umevno je, da je vzgojitelj malega človeka, to je ljudstva, slovenskega ljudstva, ki je vse skromno, dobro in ukaželjno. Vse to delo sloni na velikem izreku sv. Janeza: »Ljubite se med seboj«. Prva zahteva vse vzgoje naj bi bila: Nazaj k naravi, nazaj iz umetnične vzgoje k pristni domači vzgoji! Nazaj k našemu slovenskemu ljudstvu! Odkar se je učiteljstvo navzelo laži-liberalizma, jo postalo ljudstvu tujec. Člani Slomškove družbe izpovedujejo javno: Brez krščanske etike ni pravega krščanskega pedagoga. Harmonija v tem vsem je v našem Slomšku. On je bil res vzgojitelj slovenskega naroda. Učitelj biti, se pravi: ljudstvu služiti z ljubeznijo in razumom! V ljudskem občestvu se mora čutiti kot član, ničesar smešiti in zaničevati, kar je nerazvitega v ljudstvu. Spoštovati je treba v prvi

vrsti moralno krepost! Več spoštovanja zasluži preprosti čistilec kanalov in cest, ki v potu svojega obraza služi svoj kruh, kakor pa bogatin, ki za svoje bogastvo ni niti mignil s prstom. To je namreč važno, da se ne dá vzgojitelj preslepiti od vnanjega bleska. Mnogo metod imamo, a katera je prava? Vsak večer, ko si čisto sam, pobrskaj po kotičkih svoje duše in se vprašaj, ali nisi morebiti dolžnosti zanemarjal, komurkoli škodoval? Skleni: vsaj škodovati nočem, če že koristiti ne morem. Da smo Kristusovi in Slomškovi učenci, se ne smemo ustrašiti tudi žrtve, ki je potrebna. Daritev narodu, domovini, Bogu!

Po krajši debati se je predsednik s poslušalci vred predavateiju iskreno zahvalil.

Drugo predavanje je imela prof. E. Deisinger: »Socialni problem v svoji duhovni iztočnosti«. Uvodoma je poudarila, da je vse to, kar bo povedala, doživela sama, ko je dolgo kot brezposelna čakala na službo. Podala je zgodovino socialnega problema skoraj vseh ljudstev in narodov ter ugotovila, da ni to nekaj novega, ampak se je pojavljal v vseh dobah človeške družbe. V zadnjih časih je bolj viden, ker so se vedno bolj očitno pojavile socialne krivičnosti. Elementarni studenec za rešitev tega vprašanja je religija, saj vemo, da je Kristus rešil ta problem, ko je rekel: »Iščite najprej božjega kraljestva in njegove pravice in vse drugo vam bo navrženo.« Te besede so za sedanjí čas izredno važne, ker nam kažejo, da je bila tudi njegova doba tako zelo v oklepu socialnega nerešenega vprašanja, da zanj tudi On ni vedel drugega izhoda.

Predsednik se zahvaljuje predavateljici za izredno točno sliko socialnega položaja sedanje dobe ter apelira na zborovalce, da se vsi in vsak postavi v delo za rešitev in izboljšanje socialnega vprašanja, za kar je posebno dovolj prilike tudi v karitativnih organizacijah, v katerih učiteljstvo mora sodelovati. Iz debate, ki se je razvila in so se je udeležili Hafnerjeva, Kopriva, Golobič, Vider, Petje in Rusijan, je izšla zahteva, da naj prihodnji tečaj sprejme na dnevni red podrobna predavanja, boljše študije iz življenja malega človeka, kmeta, delavca itd. in se na ta način učiteljstvo поблиže seznaní s temi vprašanji. Pereče vprašanje tudi za naš narod in stan je: padanje rojstev tudi pri nas. Posebno pažnjo je obračati na literaturo, iz katere študiramo, ki je prepojena z indiferentnim duhom. Nujna potreba: slovenska višja pedagoška šola v Ljubljani! Decentralizacija šolstva — avtonomija v prosveti! Po tem predavanju in debati je izpregovoril prosvetni šef dr. Sušnik nekaj pozdravnih in iskreno bodrilnih besed, za katere so se mu zborovalci zahvalili z burnim aplavzom.

Zadnje dopoldnno predavanje je imel ravnatelj mešč. šole I. Teuerschuh: »Načelnost brez kompromisov«. Naznanil je celo vrsto resnic iz življenja, kjer se ločijo duhovi, kajti nevtralnosti ni in je ne sme biti. Ali za, ali proti, srednje poti ni. Boj, ki se bije v sedanjosti za načela, ni nov, star je, kakor je star Kristusov nauk, kajti že tedaj so mu mnogi nasprotovali. V sedanjem zmaterializiranem času je treba borcev: močnih, neustrašenih brez kompromisov. Brez moči pa bi bili ti borci, ako bi ne črpali iz žarišča, iz plamena, iz hrane, ki nam jo nudi Kristus v Evharistiji. Religiozno-moralna vzgoja je edina, ki se je sme in mora okleniti katoliški učitelj, doma, v šoli, v družbi, v cerkvi, povsod. Tudi mi smo izbrani in poklicani, da vršimo to delo. Prisluhnití moramo duhu časa. Dobri duh in zli duh si utirata kot, vsak išče privržencev. Tudi mi moramo na plan! Naš katoliški nazor in naša narodnost je glavno za sedaj in za bodočnost. Poklicani smo, da vzgojimo slovensko mladino. Vzgojili jo bomo po vzorih, ki so nam svetli, ne le v dobre Slovence, ampak tudi Jugoslovane.

V torek popoldne

Prvi predavatelj popoldne je bil šef-urednik dr. Ahčin, ki je govoril: »Naše prosvetno in socialno delo«, ki ga hoče prav v sedanjem času zbegati val komunizma, ki je zajel vso Evropo. Označil je komunizem kot

logično posledico materializma, ki je komunizmu oče. V prvem delu svojega predavanja je razvijal misel »Zakaj je komunizem nevaren«. Na podatkih iz držav, kjer je komunizem na vladi, je podal točno sliko o tem. V drugem delu je govoril o taktiki komunistov pri pridobivanju privrženecv. Deloma je to idejna stran, katere se oprimejo le oni z višjo inteligenco, in pa izrabljanje gospodarskega sistema, katero sredstvo izrabljajo delovni sloji. Za eno kakor za drugo so tla pripravljena, ker je družabni red tak. V tretjem delu je opisal boj, ki ga vodi svet s komunizmom. Pravi nasprotnik komunizma je samo krščanstvo. Ker je krščanstvo že bojevalo boj z materializmom od njegovega obstoja, je naravno, da se bori zoper njegovo dete — komunizem. Komunizem organizira vse tisto, kar je negativnega v človeku. Kar smatra katoličanstvo za nedovoljeno, za greh, za slabo, to povzdiguje komunizem kot dovoljeno, kot krepost, kot dobro. Je pa to tisti nevarni duh, ki je že prvemu človeku in še celo angelom narekoval odpor: »Ne bom služil!« Pozitivnost katoličanstva in krščanske vzgoje je tisto, kar nam je v boju proti komunizmu najvažnejše orožje. Ko je človek 20, 25 let star, je že prepozno. Katoliški učitelji naj se zlasti v pošolski dobi žrtvujejo za mladino, kajti ljudska prosveta nujno potrebuje te pomoči. Vsi pa moramo imeti zaupanje v svoj nauk in v svoj koncept življenja. Umevno, da se je po tem predavanju vnela najživahnejša debata, pri kateri so, lahko rečemo, vsi sodelovali. Rezultat je bil ugotovitev, da je najprej treba ozdraviti dušo.

Rusova predlaga, da je v ta namen nujno potrebno posebno predavanje o Katoliški akciji, ki ima prav ta namen. Iz tega bi se gotovo izcimile razne zahteve in predlogi, ki bi jih moglo in moralo vršiti katoliško učiteljstvo.

Naslednje predavanje je imel tov. I. Majhen: »Učiteljski pokret na vasi«. Podal je sliko dosedanjega dela v tej smeri in pokazal tudi nedostatke, ki bi utegnili iz takega samo zunanjega dela nastati. Navaja potem tudi vse, kar se da v tem oziru napraviti, da bi imel tak pokret res tiste uspehe, kakor jih po pravici smemo pričakovati. Pokaže tudi na par primerih, da je tudi v tem pokretu nujna potreba svetovno nazorni poudarek, kajti materialistično in zgolj zunanje delo, ki seveda ne more biti izven šole in izven družbe, ampak prav v njih, zajame bodisi mladino, bodisi odrasle, prav od tiste strani, ki jo poudarja, pa bodisi, da je pozitivna ali negativna. Kot katoliški vzgojitelji pa ne moremo in ne smemo dati prednosti negativnemu, ampak izključno le pozitivnemu. K temu delu nas kličejo tudi papeške okrožnice zadnjih časov, ko izzvene vse v željo, naj zavladajo resnica, pravica in bratska ljubezen povsod.

Zadnje predavanje je imel J. Tavželj: »Kako naučimo podoželske pevce petja po notah«. V svojem res praktičnem predavanju je pokazal preizkušeno metodo, ki jo uporablja sam. Metoda je bila tako nova in prijetna, da smo si jo udeleženci napisali. Kljub temu pa smo naprosili predavatelja, naj objavi svoje predavanje v »Slovenskem učitelju«.

S tem predavanjem je bil izčrpan dnevni red. Predsednik se je iskreno zahvalil predavateljem, ki so rade volje prevzeli predavanja, pevcem, ki so sodelovali pri službi božji in na zabavnem delu, odličnikom, ki so počastili te božične prireditve ter vsem tovarišem in tovarišicam, ki so vztrajali vse dni polnoštevilno na zborovanju, seveda tudi gostoljubnemu frančiškanskemu samostanu. Ker so se tekom teh dni izrazile marsikatero želje glede nadaljnjih tečajev in dela v Slomškovi družbi in podružnicah, smemo upati na čim živahnejše delovanje. Vse delo pa naj vodi misel, da vršimo le svojo učiteljsko in vzgojiteljsko dolžnost, ako zastavimo vse svoje moči vzgoji mladine, izobrazbi naroda in bo tako čvrsta in močna naša domovina.

Srečno novo leto je voščil z besedami, ki dičijo vhod v gostoljubno dvorano frančiškanskega doma: Pax et bonum.

H koncu so zapeli zborovalci še slovensko in državno himno.

Polagoma se je izpraznjevala velika dvorana, ki je bila te dni tako živahno polna.

A. L.

Pomen pomožnega šolstva in njegov razvoj v Jugoslaviji. Ob 25-letnici pomožne šole. Izdala pomožna šola v Ljubljani 1936. V knjigi so zanimivi članki. Anica Lebar: Pomožnošolski otrok, poskus njegove karakteristike s psihološkega vidika. Pomožnošolski otrok ima pomanjkljive možnosti, da bi si pridobil potrebnih vrednot kulturne skupnosti. Čut za vrednotenje je izpal ali je zelo otežen, večkrat je omejen zaradi boleznih in se pozna otroku splošna slabost razvoja. Psihologija izsleduje splošno veljavne duševne dogodke in individualne razvojne možnosti; pomožnošolskega otroka je opazovati v zvezi s celoto okolice, kateri pripada. Tudi za takega otroka je združena zahteva za red in delo in tudi za te otroke velja vprašanje: kako se bo otrok razvijal pri izstopu iz šole in se uveljavljal v življenju. — Angela Vode: Socialne razmere pomožnošolskih otrok. Vedno je važno za otroka, da njegovi vzgojitelji točno spoznajo poleg prirojene dispozicije tudi okolje, v katerem otrok dorasča. Odločen je tudi gospodarski položaj otrokove družine in so tudi za vzgojo vsekakor potrebni dobri pogoji. Tu se je treba zavedati odgovornosti in imeti gotove vzgojne možnosti. Brezposelni oče, ki ne more preživljati družino, bo prav težko mislil na vzgojo. Kje naj vzame v skrbeh utrujena mati potrežljivost za pravilno ravnanje z duševno zaostalim otrokom? Večini takih otrok bi pomagal le primerno urejen zavod. — Anka Levec: Kako pripravlja pomožna šola svoje učence za življenje. Šola mora v učencih pomožne šole vzbujati samozavest ter voljo in smisel za delo. Tako skuša ustvariti podlago za eksistenčno možnost manjnadarjencev. Učitelj mora vzbujati potrebno zanimanje za delo in otrok mora sam videti uspeh. Pouk deškega in dekliskega ročnega dela naj bo z ostalim poukom čim tesneje povezan. Šivanje goji pomožna šola od prvega razreda dalje. Na šoli bi bila potrebna kaka urejena kuhinja. Kjer še nimajo zavoda, naj se ustanovijo posebna dnevna zavetišča. Potrebno je prav posebno varstvo za gojence, ki so izstopili iz šole. S tem se vrši važno socialno delo. — Josip Mihelič: Otroci in učiteljstvo pomožne šole. Razni socialni vidiki so bili odločilni, da so se po vseh kulturnih državah od l. 1870 dalje pomožne šole zelo hitro pomnožile in izkazale kot prav potrebne. Te šole razbremenjujejo normalne razrede, ki so jim duševni slabiči v veliko oviro. Najbolj so se ustanavljali v ta namen posebni razredi in se sčasoma razvili v novo kategorijo šol. Pouk se vrši nazorno in s sistematično vajo; uporablja se izredno previdno izbrana učna snov. Sprejem otrok odloča posebna preizkusna komisija. Ločiti je

posebno treba slabo nadarjene od normalno razvitih, ki so pa zaradi boleznih ali zanikrnosti zaostali v napredku. — Ivan Dimnik: Razvoj pomožnega šolstva v Sloveniji in Jugoslaviji. Prvi pomožni razred v Ljubljani je bil otvoren leta 1911. Prva učna oseba je bila učiteljica Ana Lebarjeva. V Jugoslaviji je bil ustanovljen poseben strokovni referat pri ministru prosvete. V članku so pregledno navedene vse šole za defektno deco. — Spominska knjižnica pomožnega šolstva ima tudi mnogo slik in 2 tabeli. Priporočam jo v nakup starem in šolam. F. L.

Slovenski pravopis, ki je izšel l. 1935, sta priredila naša dva najboljša merodajna jezikoslovca, profesor A. Breznik in F. Ramovš, po pravopisnih načelih, ki jih je odobrila pravopisna komisija Znanstvenega društva v Ljubljani. O tem pravopisu je pisatelj Vladimir Levstik zapisal, da je epohalnega pomena za naš jezik in narod in da bo Pravopis zanesljivo, preprosto in naruri slovenščine ustrezajoče vodilo. Enako sodi A. Debeljak, naše slovstvene revije pa se bodo tega pravopisa odslej držale, da bo enkrat konec podivjanosti na polju našega jezika, ki ga piše skoraj vsak tako, kakor se mu zljubi. Na razne ugovore je dr. Breznik sam obširno odgovoril in jih izpodbil. Če se komu pojavi sum, kako naj to ali ono domačo besedo ali pa tudi tuško piše, pogleda v Pravopis in je dvoma rešen. Pravopis pa ima tudi navodilo, kdaj rabiti velike, kdaj male črke, kako pisati in sklanjati tuja lastna imena, kako pisati sestavljene besede in kako uporabljati ločila, v čemer tudi vlada pri nas prava anarhija. Pravopis sodi v roke vsakega Slovenca, da bomo odslej svoj jezik pisali kolikor mogoče enotno in pravilno. Izdala in založila ga je Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani in stane 60 Din.

Ivan Cankar, Zbrani spisi XX. zvezek: Podobe iz sanj. — Dostavki: Romantične duše, Črtice 1897—1918; Politični, satirični in polemični spisi. Uvod in opombe napisal France Koblar. Založila »Nova založba« v Ljubljani, 1936. Str. XVI + 309. Cena: broš. 55, polplatno 66, platno 72, polusnje 90 Din.

Lanski božič je slovenskemu in knjižnemu trgu prinesel najlepše presenečenje: Zadnji zvezek Cankarjevih zbranih spisov. To je zaključek ogromnega dela Ivana Cankarja, ki se je s svojo največjo in najglobljo knjigo »Podobe iz sanj« dvignilo do najvišje umetnosti. Urednik zadnjega zvezka nam je razvil pesnikovo duševno stanje, ko so se mu odkrivale vizije vojnih grozot in so se mu porajale preroške obljube o narodnem in vseobčjem vstajenju. Pri tem urednik ugotavlja, da so te »Podobe« nastale

sicer iz iste pesnikove vere, ki jo srečujemo v njegovih zadnjih delih, da namreč še nobeno trpljenje ni bilo zastoj, vendar je pesnik tu šel dalje in postavil, da je za vsako povelicanje trpljenje nujno in neizbežno.

Tako so »Podobe iz sanj« zadnja pesnikova izpoved in njegovo popolno očiščenje. Uvod nam v nadaljnjem odkriva zadnje dneve Ivana Cankarja, ko je pesnika preganjala smrtna slutnja in je kazal očitna znamenja svojega trpljenja, pa je kljub temu snoval načrte za nova velika dela. V »Dostavkih« imamo mnogo pesnikovih del, ki v prejšnjih zvezkih niso bila še objavljena: »Romantične duše« in več značilnih manjših del, zlasti iz zadnjega časa. Na koncu imamo celotno kazalo, ki pregledno kaže vse Cankarjevo delo. To kazalo je bilo potrebno, da se bralec lahko hitro orientira, ko išče ta ali oni spis. — »Nova založba« je v dvanajstih letih zmogla ogromno založniško delo. To je v današnjih časih veliko dejanje, terjalo je vztrajnosti in poguma. Pa tudi slovensko občinstvo je s svojim razumevanjem in spoštovanjem do Ivana Cankarja v veliki meri storilo svojo dolžnost, da založnica pri svojem načrtu ni omagala, kljub temu, da je zastavila v to delo vso svojo gospodarsko moč. Zato je založnica stalnim naročnikom Cankarjevih spisov ta zvezek poklonila zastoj.

Dr. Franc Detela, Prihajač, Pegam in Lambergar. Zbranih spisov zvezek drugi. Družba sv. Mohorja v Celju. 1936. Urejuje prof. Jakob Solar. Za desetletnico Detelove smrti je izdala družba II. zvezek njegovih zbranih spisov, ki obsega omenjena spisa. V Prihajaču se razvija dejanje ne iz slučajne usode oseb, marveč iz konflikta sodobnih vaških značajev in nazorov z novotarskim prihajaštvom, ki ga zastopa tujec-prihajač, ki se naseli v vasi. V njem je združil pisec trdo resnično življenje ter človekovo pokvarjenost z vero, vodečim principom duha in dobrote božje. Z globokim poznanjem življenja je videl na človeku slaba naagnjenja, a podal jih je z optimizmom. Vaščane, ki so zašli v konflikt s prihajačem, je narisal Detela dobro. Tako Mejača, krčmarja iz pravkar minule dobe, ki je premalo odločen, njegova žena pa je predstavnica košate županje. Pendant k Mejačevim je Čedinova hiša s staro slovensko kmečko solidnostjo. V ta vaški ambijent je prišel novotar trgovec Stržen, ki ga označuje domoljubarstvo in naprednjaško mišljenje iz čitalniške dobe. Naslikan je plastično in realistično. Njegovo mišljenje je naletelo med vaščane na odpor. V vsem tem je naslikal Detela slovensko vas iz časov, ko so izkoriščali naše kmečko ljudstvo vaški bogatini in širili med njimi svobodnjaške nazore. Med njimi so bili dostikrat »prihajači«, tujci, kakršen je bil Stržen. — V »Pegamu« pa se je lotil pisatelj zgodovinske povesti. Za podlago so mu bili zgodovinski viri in narodna pesem Pegam in

Lambergar. Prvi so mu dali zgodbo o borbi za dediščino celjskih grofov med cesarjem Friderikom in celjsko kneginjo Katarino. Le-to zastopa v boju Čeh Vitovec, t. j. Pegam, a ta bojuje boj tudi zase in tako je on pravi nosilec borbe. Glavno pomembnost v dejanju imajo zgodovinski in politični dogodki, kar dela povest mestoma suhoparno, vobče je pa to gibalo opleteno tudi z življenjem oseb: ljubezenska vez med Ostrovharjem in Lambergarjevo sestro Ano ter med Gregorjem in Tajdo. Narodna pesem mu je bila vir samo v smislu motiva borbe med junaškim Vitovcem in Lambergarjem, nasprotno je pa povest vir, ki tolmači zgodovinsko osnovo narodne pesmi. Povest ne kaže barvitosti, a okolje je podano prav dobro. V soglasju s svojo plemenito modrostjo in življenjsko kritičnostjo je podal pisec tu vrsto življenjskih resnic, ki jim je dal dr. Solar nekoliko veder naziv »moralne kapljice«. To so misli iz Detelove vzgojno filozofske smeri, ki mu daje še posebno vrednost. S temi mislimi in domislicami pa se pripoved ne prekinja tako močno, kot misli dr. Solar. Resnična pa je njegova misel, da je krajevni okvir risan medlo, kar čutimo skoraj v celem toku povesti. Glede jezika pa trdimo, da opazamo v »Prihajaču« pravo in živo — tudi sočno — ljudsko izražanje, v »Pegamu« pa bolj knjižno pravilno. Oba spisa prihajata med Slovence že tretjič. Prav! Poleg številnih prevodov iz svetovnega slovstva, ki nam slikajo tuji svet s tujimi ljudmi, naj dobi naš narod v roke povesti iz svoje, slovenske preteklosti. Spisa bosta obogatila zbirke v meščanskih, srednješolskih in ljudskoprosvetnih knjižnicah. Zbog izvrstnega literarnega uvoda in opomb pa izdaja prav dobro nadomešča izdajo za šolo.

Dr. M. Gorjanec.

Knjige Družbe sv. Mohorja za l. 1937. — Kalendar. Med razno vsebino najdemo članke: Direndaj. F.S.F. Tu je predlog za pomoč bednim in brezposelnim. Razdeljeni so v tri skupine. — Naše gospodarske težave. Janez Avsenek. Kar prodajaš, je dober kup, kar kupuješ, je drago. Ni zasluzka, delavec je revež. Kdo je kriv? Ali bo bolje? — Peli so jo mamca moja. Lea Fatur. — Pregled svetovnih dogodkov. Dr. V. Šarabon. — Kako je priti do kruha. Dr. L. Sušnik. Električna. Spisal L. André. Ta knjiga je izšla v 43.366 izvodih med narod, je podrobno ilustrirana in važna za podeželske ljudi. Zgodovina slovenskega naroda. Najnovejša doba. Zvezek 14. Spisal dr. J. Mal. Ta zvezek kaže razmere krog l. 1848 in o cesarju Francu Jožefu. Življenje svetnikov. 11. zv. V tej knjigi imajo največ prostora slovenski in domači svetniki. Naš pes. Spisal Narte Velikonja. Pisatelj pokaže družbo s psom Belinom v otroški dobi. Pri tem zvemo še posebej, kako je pri domačih opravkih na

deželi. Tako je na str. 48 omenjeno, kako se siri kravje in ovčje mleko in kaj se pri tem delu najbolj potrebuje. Lovrač. Spisal Jan Plestenjak. Slovenske večernice 89 zv. Zelo pretresljiva povest za one, ki žive brez Boga, brez cerkve in molitve ter se na nikogar ne naslanjajo, samo svobodoželjnost pa nič ne pomaža. Oliver Twist. Spisal Charles Dickens, poslovenil Oton Zupančič. Mohorjeva knjižnica 87. Svetovno znana povest o življenju zapuščenih otrok v velemestu. Pripetljaji so nanizani v 53 poglavjih s posebnimi vsebino zadevajočimi naslovi. Škof Nove Mehike. Spisal Willa Cather, poslovenil A. Anžič. Opis življenja misijonarjev v Ameriki v preteklem stoletju, kako se je ustanovil škof Laturov v Santa Fé. Sto basni za otroke. Zložil Viljem Hey, za mladino priredil pokojni Anton Funtek. Same misli za naravo, na živalstvo, a obenem nauke za življenjsko modrost. F. L.

Deška predpubertetna doba. (Doba pred dozorevajočimi leti od 11. do 14. leta.) Spisala Ema Deisinger. Strani 64, cena 16 Din, komisijska zaloga Jugoslovanske knjižarne v Ljubljani. — Dasi se zadnje čase pri nas piše nekaj več o vzgojeslovju, kot se je še v polpreteklem času, je vse to pisanje vendarle — oranje ledine. Zato z veseljem pozdravljamo vsakega delavca, ki hoče pomagati pri obdelovanju te naše zanemarjene ledine. Teža dela se je lotila tudi navedena pisateljica, ki na 64 straneh pove mnogo, za marsikoga celo mnogo popolnoma novega. Knjižica daje vpogled v dušo dozorevajočega mladostnika, ko mu je 11 do 14 let. Pisateljica opozarja na premočga polja, na katerih se v tej dobi usodno cepijo pota na desno in na levo, na versko, etično, estetsko in socialno, na prijateljstva, na pesništvo, petje in glasbo, na stanje nadin podrejenosti, na smisel na pravičnost itd. Kratko: vse struge, po katerih navadno vre in valovi življenje dečka od 11. do 14. leta. Teža znanja je nujno treba našim staršem. Knjižico je pisateljica namenila predvsem izobraženim slojem, ki jim bodo brez teža

znanja lastni otroci pogostoma nedoumljiva uganika, in vsem vzgojiteljem, ki imajo posla z vzgojo moške mladine. Koliko manj napak pri vzgoji bi bilo ob takem znanju! In koliko potov do moralnih zmag in do pravega etičnega napredka se bo odprlo ob tem znanju pred očmi vzgojiteljev! Zato to knjižico v roke staršem, učiteljem in vsem vzgojiteljem, ki jim je na tem, da rastemo, ne pa da umiramo, in da se razvijamo in zorimo v res zdravo in upa polno prihodnost. Priporočamo!

Cerkveni ljudski napevi. Zbral in uredil Luka Kramolc. Izdala banovinska zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani. Odobril škofijski ordinariat. Cena 50 Din. Napevi so za nabožno petje v cerkvi, v šoli in doma, prirejani za eno in dvoglasno petje z orglami. Pisatelj je nabral te pesmi iz najrazličnejših krajev in raznih bližnjih škofij, iz krške, lavantinske, goriške in ljubljanske. Poleg tega so mu še drugi dali razno gradivo. Zbirka ima veliko pesmi: 5 mašnih, 4 pred sv. Rešnjim Telesom, 4 blagoslovne, 2 adventni, 7 božičnih, 4 postne, 4 velikonočne, 10 šmarničnih, 2 binškošni, 5 za Marijine praznike in 3 razne. Marsikatera stara pesem je s tem zopet poživljena in vrnjena narodu, saj so nekatere pesmi stare po več sto let in se je bati, da bi prišle v pozabljivost, ker se zaradi kopic novega blaga toliko starega izgublja. Vse to je prireditelj zbirke pojasnil v predgovoru. Zbirka je izšla v prav lepi obliki, sliko na naslovni strani je narisala Ksenija Prunkova. Besedilo je v bistvu staro, deloma pa popravljeno, kar je prav. Tisk besedila je jasen in note jako dobro čitljive. Zbrani cerkveni napevi zaslužijo pozornost tudi iz narodopisnih ozirov in naj ji sledijo še druge zbirke. F. L.

Almanah kraljevine Jugoslavije. Tisk teža velikega dela se tiska pod pokroviteljstvom Centralnega Presbiroja Predsedništva Ministrskega sveta. Zvezek stane 260 Din, za uradnike pa tudi na mesečna odplačila po 25 Din. Opozarjamo na inserat na ovitku našega lista.

Beleške

Govor senatorja Iv. Hribarja v senatu 20. oktobra 1936. Po določbah poslovnika je seji predsedoval najstarejši senator Ivan Hribar, ki je imel daljši govor. V začetku svojega govora se je Ivan Hribar spomnil blagopokojnega kralja Aleksandra I. Nato pa je pohvalil delo predsednika vlade in zunanjega ministra dr. Milana Stojadinoviča, zlasti delo na okrepitvi Male zveze. Zelo nas je razveselila vest iz Bukarešte, je de-

jal senator Hribar, da je bil tam sklenjen sporazum glede petrolejske koncesije, na temelju katere bomo dobivali iz lastne rafinerije bencin in njegove izdelke derivate. Še bolj je vse Jugoslovane razveselila vest, da so zunanji ministri Male zveze sklenili na konferenci v Bratislavi tesno sodelovanje na gospodarskem polju. Senator Hribar je nato zagovarjal ustanovitev carinske unije med državami Male zveze, ki bo

postala tako velesila s 684.061 kv. km ter z nad 50 milijonov žilavega in hitro množečega se prebivalstva. Nato je Hribar dejal: Kar se nas Slovencev tiče, stojimo in tudi pademo z Jugoslavijo. To pa ne samo zato, ker nam to narekujejo naša čustva, temveč tudi zato, ker se dobro zavedamo, da izven Jugoslavije ne pomenimo ničesar. Za ravnokar navedene besede hočem navesti primer: Letošnje poletje je praznoval slovenski narod v Mariboru spomin na nekdanjega labudskega (lavantinskega) škofa Antona Martina Slomška, moža, ki se je kot vplivni cerkveni knez ob obupnih narodnostnih razmerah v Avstriji izkazal za velikega rodoljuba in najstarejšega čuvarja pravic svojega naroda. Predvojne politične razmere in osebna skromnost tega redkega, samo svojemu visokemu poklicu in pa skrbi za blagor svojega naroda živečega moža, so krive, da njegovo delo izven Slovenije v naši državi ni tako znano, kot bi to zaslužilo. Zato mi ne zamerite, ako vam ga s kratkimi citati iz mnogoštevilnih njegovih književnih del predstavim: Pisatelj bi z vsemi željami svoje plemenite duše pozdravil danes naše odrešenje in Jugoslavijo, če bi doživel današnje dni. Njegov citat:

»Ljubite svoj rod in spoštujte svoj jezik!« Tako se je Anton Martin Slomšek obračal k svojim rojakom. »Za čast svojega jezika vsak pošten mož bolj skrbi kakor pošten ženin za čast in poštenje svoje neveste. Kadar pa svoj materin jezik zataji ter ga pozabi in zapusti, je podoben zmedenemu pijancu, ki zlato v prah tepta in ne ve, koliko škodo si dela. Materin jezik je najdražja dota, ki smo jo dobili od svojih starih, skrbno smo ga dolžni ohraniti, lepšati in zapustiti svojim mlajšim. O ljubi, lepi in pošteni slovenski materin jezik, tebe hočemo kot najdražji spomin svojih staršev hvaležno spoštovati in ohraniti, za svojo čast in lepoto skrbeti po pameti, kolikor premoremo, v slovenskem jeziku najrajši učiti svoje ljube brate in sestre Slovence. Želim kot hvaležni sin svoje ljube matere, da kakor je bila moja prva beseda slovenska, tako naj bo tudi slovenska moja poslednja.«

Nato senator Hribar graja, da se slovenščina v uradnem jeziku ne uporablja toliko, kakor bi se mogla. Isto tako graja, da se na vagonih ne nahajajo slovenski napisi in da se slovenski napisi odstranjujejo celo na železnicah v Sloveniji. Svoj govor je končal s pozivom, naj se vsi Jugoslovani zedinijo okrog prestola našega mladega kralja Petra II.

† **Klun Nežika.** Dne 27. nov. 1936 jo je pripeljal rešilni avto mrtvo k njemu bratu v Ribnico. Med potjo domov je izdihnila. Od 8. sept. dalje je bila v bolnišnici. Trdno je upala, da bo do božičnih praznikov že toliko boljša, da se bo lahko vrnila k svojim bratom in sestram. Božiča ni čakala.

Koliko mladine je vzgojila v svojih 28 službenih letih! Bila je zelo vestna, marljiva, v šoli resna in stroga, a vendar polna ribniškega humorja. Službovala je v oddaljenem Kuželju ob Kolpi, pri Fari in v Dolenji vasi pri Ribnici. Letošnje počitnice je bila premeščena v Ribnico. Tu je takoj nastopila bolezenski dopust.

Na vseh službenih mestih se je rada in z veseljem poprijela izvenšolskega dela. Poučevala je petje, bila dalj časa pevovodkinja cerkvenih in društvenih pevskih zborov. Zlasti jo je veselilo gospodinjstvo. Bila je učna moč na potovalnih tečajih kmet.-gospodinjstkih šol, tako na Vrhniki, v Studenicah pri Poljčanah in Slov. Bistrici. V Dolenji vasi je v zimskem času poleg pouka na osnovni šoli vodila tudi gospodinjstkonadaljevalno šolo v letih 1929, 1930, 1931, 1934. Izobraževala je dekleta in matere, jih zbirala še ob nedeljah popoldne, jim izposojala knjige, v vsem jim je bila svetovalka, ker je želela, da bi bile res gospodinje. Slednji večer je bdela do 12. ure ter delala, študirala in to takrat, ko je že resno bolehalo. — Starši in mladina so znali ceniti njeno dobroto, ljubili so jo. Prav pridno je obiskovala cerkev, tolažila se je po dalj časa pri Bogu, bila je vsak dan pri sv. maši. Bila je članica Marijine kongregacije in je umrla ravno na praznik čudodelne svetinje, ki jo je tako častila. Spisala je lep članek v »Slov. Učitelju«

l. 1922 »O prostem času učiteljice«. Pisala je tudi v Prosveti (pril. Tovariša). Jesenska slana nam jo je pokrila in cvetje je uvenelo na njeni gomili, počivaj mirno, Ti plemenita, dobra, draga tovarišica! Zbogom!

Nežica Nadlerjeva.

† **Breznik Martin.** Dne 21. dec. 1936 je umrl v Ljubljani nadučitelj in starosta ljubljanskega učiteljstva M. Breznik. Rojen je bil l. 1850 v Trnovljah pri Celju in torej prekoračil 86. leto starosti. Služboval je skupno 48 let, in sicer pri Sv. Jakobu ob Savi, na Ljubnem v Savinjski dolini, v Zetalah, pri Sv. Marjeti ob Pesnici, v Jarenini in nekoliko še drugod. Poleg šole je mnogo deloval za ljudstvo. V Št. Jakobu ob Savi je l. 1872 napravil načrt za novi most čez Savo, kar je deželni odbor sprejel in izvršil. Tam je razširil šolo in zbral denar za nove orgle v cerkvi. Nekaj posebnega je bilo pri Brezniku, da je pazil na napredek kmetijstva. Tako je poskušal izboljšati vrste krompirja s sejanjem namesto s sadenjem. Šolski otroci so mu prinašali redke sadove krompirjevega semena, da je potem presajal rastline in s tem dobil prav lepe gomolje. Zato je na razstavi prejel od Kmetijske družbe kolajno in premijo za odlikovanje. To je bilo torej že v tistem času nekaj delovne šole. Za tako razmnožitev krompirja ni takrat našel razumevanja, a nekako po 60 letih je dobil zadoščenje, da so se v Rusiji oprijeli istega načina kakor nekoč on. V Ljubnem je učil kmete, da so s streljanjem v nebo točo uspešno odganjali. Pozneje so odpravili take strelske naprave na izpostavljenih krajih in glej, že prvo leto je toča vse pobila. Breznik je tudi izumil poseben sušilni aparat za slive. Štajerska kmetijska družba ga je zato odlikovala s srebrno kolajno in denarjem. Na ljubljanskem velesejmu so Bosanci pokupili opis njegovega aparata in čez nekoliko let so že prišle v Ljubljano krasno posušene bosanske slive, posušene po Breznikovem načinu. Naše kmetice pa še danes sušijo slive na pečnicah ter so seveda slabše od Breznikovih. Vse šole, na katerih je Breznik služboval, je znal hitro razširiti v 3, 4 in 5 razrednice, v cerkvah pa je dal predelati orgle. 40 let

je bil orglavec, vse prav po Slomškovem izreku: »Šola in cerkev sestrici sta dve...« V priznanje za toliko delo je dobil v Mariboru zlato kolajno. V pokojku je še osem let poučeval v obrtni, trgovski in gozdarski šoli. Veliko je delal za razvoj »Slovenskega planinskega društva«. Na stara leta je več let vneto delal kot tajnik »Društva upokojenega učiteljstva« in tu pridobil nad dve tretjini novih članov. Zelo se je držal načela pedagoga Pestalozzija: »Vse za druge, nič za sebe.« Breznikov ljubljenec je bil Slomšek in ponosno je pravil o sebi, da je bil njegov dejanski učenec. Pred nekaj leti se je oglasil na zborovanju Slomškove družbe in predaval, kako je bilo nekdanj v šolah. Morala in značaj sta bila na prvem mestu, učenci so se sicer manj vsakovrstnih reči učili, a tisto, kar so se učili, je bilo temeljito in je vsaj to držalo človeka v življenju. Iz njegovih razredov so prihajali učenci, ki so imeli velik ugled v življenju. Njegov sin je znan trgovec z glasbili in bivši učitelj v »Glasbeni Matici«. Na tem mestu sem mogel zbrati le nekaj podatkov, ki mi jih je pokojnik pred leti osebno pripovedoval. Vzornemu šolniku in izvenšolskemu delavcu bodi ohranjen časten spomin! F. Lužar.

† **Zajc Pavel.** Dne 15. januarja je umrl katehet na I. deški osnovni šoli v Ljubljani g. P. Zajc. Žalostna novica je presenetila ljubljanske kroge, ker je bil povsod priljubljen in dobrosrčen gospod. Po lepem žalnem sprevedu v Ljubljani je bil odpeljan v rojstni kraj Sodražico. Blag mu spomin!

Zanimiva napisa. V Št. Pavlu v Labodski dolini na Koroškem se nahaja na novi leseni hiši daleč viden napis:

Hütet der Heimat heilige Scholle,
frei soll sie bleiben,
komme, was wolle,
in Glück und Leid
deutsch soll sie bleiben in Ewigkeit.
Ottokar Kernstock.

Čuvajte domovine sveto grudo,
svobodna ostani,
naj pride, kar hoče,
v sreči, nesreči
nemška mora ostati na veke.

V istem št. Pavlu stoji na osvobodilnem spomeniku napis:

Es gibt kein Glück so hehr und rein,
als treu dem eig'nen Volk zu sein.
Den Befreiern die Befreiten.

Ni je sreče tako vzvišene in čiste,
kakor ohraniti zvestobo lastnemu
narodu.

Osvoboditeljem osvobojeni.
V. Č.

Kako kvarijo starši otroke. Glej pri-
digo, ki jo je govoril Slomšek pred 100
leti, kako kvarijo starši mladino z be-
dastim govorjenjem in lišpanjem. Natis-
njena je v tej številki »Slovenskega Uči-
telja« na strani 44.

Kje naj stoji šolsko poslopje? Slo-
veči pedagog J. A. Komensky (1592 do

1671) misli takole: »Šola naj bo na ti-
hem prostoru, ki je oddaljen od vsega
hrupa. Kraj naj bo prijazen, poln hrane
očem na zunaj in znotraj. Šolska soba
mora biti svetla, snažna, na vseh str-
neh ali poslikana ali polepšana z razni-
mi slikami imenitnih oseb, z zemljevidi
dežel, mest ali z zgodovinskimi podo-
bami. Pri šoli naj bo lep prostor za igre,
ker igre se morajo mladini dopuščati;
tudi naj ima svoj vrt, kamor naj se
mladina pogosto vodi. Če bo šola tako
urejena, dobé otroci veselje do nje ter
bodo radi zahajali v njo. Ako so tam
vse reči lepe, vseč so otrokom.« — Za
pravo postavitev šole z ozirom na oko-
lico, bi moral izvršitelj šolskih načrtov
tudi sam prej videti krajevno lego, kjer
bo stala šola. F. L.

Razglednik

Večja učna obveznost. Na srednjih
šolah v Avstriji je določena v noveli za
učiteljstvo večja učna obveznost: rav-
natelju 7—10 ur, za učitelje jezika 19
ur, za vse druge predmete 21 ur, sicer
pa splošno 25 ur. Srednješolsko učitelj-
stvo v Avstriji je znano, da poučuje z
veliko vnemo v šoli in posvečuje veliko
skrb mladini, mnogo pa tudi deluje pri
podrobnem znanstvenem delu. Novo
obremenitev pouka je srednješolsko uč-
iteljstvo radovoljno sprejelo, ker zahteva
sedanji težki čas večje žrtve za vsake-
ga. Lahko rečemo, da ne bo kvaliteta
pri tem nič trpela. Mladina je danes v
ostrejšem boju kakor nekaj, zato se ji
mora orožje duha izboljšati. Tu bo uč-
iteljstvo še nadalje storilo svojo dolžnost.
(»N. F. Presse«, maja 1936.) F. L.

Poenotenje šolstva. Kakor v Nem-
čiji, tako je tudi v Avstriji sprožen načrt
za poenotenje šolstva. Prešolanje iz
enega tipa v drug tip in iz ene poklicne
izobrazbe v drugo je stalo državo
ogromno denarja. Življenje ne dopušča
več tipizacije šolstva, zaradi česar je
nujno potrebno, da se mladi človek v
enotni šoli pripravi na življenje, da bo
lahko prijel kjerkoli za službo, ne pa,
da bi ga tipizacija ovirala pri izbiri po-

klica in službe. Ko stopi abiturient ka-
ke šole v življenje, prav nič ne ve, kje
in kako mesto bo dobil, zato mora biti
pripravljen in vsestransko tako podko-
van, da lahko uveljavi svoje sposobnosti
v katerikoli službi, ki se mu nameri.

Kakor se je v Nemčiji izvedla ta re-
forma šolstva, tako se isto namerava
tudi v Avstriji. E. D.

**Prešolanje ženske delavske mladine
v gospodinjske poklice.** Za žensko mla-
dino, ki dela v tovarnah, streže strojem
in opravlja druga težja dela, je državni
urad za delo v Nemčiji otvoril posebne,
zaprte učne tečaje, v katerih se ta mla-
dina pripravlja za drug poklic, pred-
vsem za gospodinjske poklice.

Ne le za žensko mladino, tudi za
moško mladino in druge izučene starej-
še delavce ter družinske očete se otvar-
jajo v Nemčiji tečaji za prešolanje v
druge sorodne poklice, v katerih bi laže
našli delo in zaslužek. Iz vseh strok,
ki so prenapolnjene, se odbirajo mlajše
moči, da »presedlajo«, t. j. da se izvež-
bajo v posebnih strokovnih tečajih za
druge poklice, ki jim bodo v bodočnosti
nudili samostojno existenco. Tovarni-
ške delavke, ki opravljajo težje delo,
škodljivo njihovemu zdravju, prodajalke

itd., ki v starejših letih težko najdejo zaposlitev in eksistenco, brezposelne uradnice in druga ženska mladina, ki želi sama si služiti kruh, se mora preselovati v teh tečajih v razne gospodinj-ske poklice, kjer bo našla delo in varno eksistenco.

Moška kakor ženska mladina se v teh tečajih pripravlja za poklice, ki imajo »bodočnost«, namreč da vsebujejo več pogojev, da najde človek v njih trdno eksistenco in trajno delo. To presolanje v druge poklice se vrši v Nemčiji v velikem obsegu; otvarjajo se prešolevalna taborišča (Umschulungslager), kjer se vrše strokovni tečaji, v katerih poučujejo najboljši strokovnjaki, da se mladina čimprej usposobi za drug poklic, kjer bo laže našla delo in zaslužek, pa tudi varno in trdno eksistenco ter tako izzorela v delovne ljudi, ki bodo družini in občestvu, narodu in državi v čast, diko in ponos. E. D.

Otroška policija. Mesto Amsterdam je uvedlo poleg redne mestne policije tudi posebno policijo za otroke in mladostnike. To policijsko službo opravljajo možje in žene, ki so dobro podkovani v pedagogiki in psihologiji.

Ta otroška policija ima vedno polne roke dela, saj je treba nešteto krat intervenirati pri starših zavoljo otrok, ki so kaj zakrivali, pa si ne upajo domov. Otroška policija nadzoruje otroke, katerih starši grdo z njimi postopajo ali zlorabljajo, nadzoruje pa tudi mladostne »ptičke brez gnezda«, da ne zabredejo v ponovne prestopke, ščiti deco slabovzrejenih staršev, ki navajajo svoje otroke k beračenju in tatvinam, da se ta deca moralno ne pokvari. Ženska policija hodi za temi otroki tudi v ponočne lokale, kjer ti otroci na prigovarjanje svojih slabih staršev prodajajo cvetlice in podobno, ter jih odvaja od tega opravka, jim daje v potrebi zatočišča, hrane in obutve ter skrbi za moralno vedenje in ponašanje take dece. E. D.

Bežen pogled na sovjetsko šolstvo. »Deutsche Presse« (Praga, 30. IX. 1936) piše: Sovjetska statistika, ki navaja, da obiskuje osnovne šole na Ruskem 25 milijonov otrok in da je v sovjetski državi 750.000 akademikov, nikakor ne

dokazuje ugodnega šolskega stanja. Kajti rusko šolstvo bolega na tem, da ni dovolj učnih moči in da je povprečna izobrazba razpoložljivega učiteljstva skrajno nizka. Ze l. 1924 je Stalin na strankinem zborovanju izjavil, da pomenja nizka stopnja znanja pri učiteljstvu sovjetske unije nevarnost za državne interese. — Nato se je razvila živahna agitacija, ki je poudarjala potrebo, da se dvigne kulturno stanje učiteljstva. Da bi se oglasilo za učiteljski poklic več kandidatov, so razpisavali ustanove za obisk pedagoških zavodov; hkrati so povišali tudi učiteljske plače. Toda tudi ta ugodnost ni dosegla kaj prida uspeha. Septembra l. 1926 se je oglasilo za 120 izpraznjenih mest na pedagoškem zavodu v Leningradu samo 58 kandidatov; sprejemni izpit jih je pa napravilo samo 13. Na nekem drugem takem institutu je bilo samo 14 ponudnikov, prostora pa za 90. Pri skušnjah se kaže porazna nevednost v vseh temeljnih zahtevah.

V zahodni Sibiriji manjka 3564 srednješolskih učnih moči, v okrožju Kalininsk 359, Ivanovsk 103, Saratov 245.

Značilno za izomiko srednješolskih učiteljev je dejstvo, da jih 75% nima višjih šol. Med 270.000 osnovnošolskimi učitelji jih je 160.000 takih, ki so brez srednješolske izobrazbe. »Komsomolska Pravda« je pisala: »Ta armada na pol izobraženih vzgojiteljev bo še naprej pripravljala na pol analfabete.«

Točnih učnih načrtov sovjetske šole nimajo; učiteljstvo tudi ni poučeno, katera šolske knjige naj bi uporabljalo in katera »ideološka smer« se trenutno zahteva. Pedagoško slovstvo se venomer menjava, kakršna struja že prevladuje med oblastniki. Do l. 1934 je veljal ukaz, naj učiteljstvo seznanja mladino z »ideali« svetovne komunistične revolucije; zdaj pa se priporoča, naj se vrši pouk v duhu ruskega patriotizma in nacionalizma.

Končno še dostavljamo, da manjka v Rusiji bolj ko kje drugod šolskih stavb, knjig, učil, klopi in miz in drugih potrebščin.

(Tako »Prager Deutsche Presse«.)
A. Čadež.

Narodno gospodarstvo kot učni predmet. Na srednjih in meščanskih šolah v ČSR se namerava v kratkem vpeljati nov predmet: n a r o d n o g o s p o d a r s t v o. Češkoslovaško ministrstvo je ta načrt že odobrilo, Predmetu hočejo posvetiti čim več pažnje, češ da je najbolj potreben izmed vseh drugih predmetov, kajti šolstvo je glede na prilike sodobnega življenja živelo še preveč v stari tradiciji. Zato je prosvetni minister izjavil, da hoče šolstvo prikriti potrebam časa in narodnemu gospodarstvu odkazati najvažnejše mesto. Vsak srednješolski učitelj se mora že na vseučilišču seznaniti s tem predmetom; oni, katerim je ta veda tuja, pa je zaukazano, da se čimprej seznanijo s tem predmetom. E. D.

Hitlerjeva mladina in Karl May. V Frankfurtu ob Meni so obravnavali, če sme Hitlerjeva mladina čitati spise Karla Maya. Neki govornik je to zanikal, ker kažejo te knjige tuji svet in Indijance, beli človek je pa naslikan kot kvarljivec in morilec množic. Večina zborovalcev je bila nasprotnega mnenja in se je zavzela za K. Maya in njegove junake. Nacionalni socializem ne sme mladini oropati vsako romantiko. Ju naška mladina hoče doživljati dejanja in se mora navduševati s pogumnimi dogodki hrabrih mož. Izkušnja je pokazala, da so vse knjige o dogodivščinah izgubile živahnost, ako so se jim dajale samo poučne injekcije. (»Frankfurter Zeitung«, julija 1936.)

F. L.

Spričevala za starše. Na nekaterih srednjih šolah v Budapešti so se odločili, da bodo ob zaključkih semestra pošiljali še za starše spričevala. Zakaj neki to? Danes so itak otroci vedno vznemirjeni in v borbi, nekaj zaradi tolike menjave učne snovi, zaradi večne bojzani pred vsako šolsko nalogo, vsako konferenco itd. Še bolj se pa večkrat tresejo starši, saj nimajo niti časa v šolo prihajati in seveda tudi ne otroke včasih v šolo spremljati, da ne pride do kake drame s spričevali. Zadnji fosilni eksemplari staršev so še oni, ki doma s palico v roki čakajo na »nezadostne«. Profesorji so sestavili »Izkaz za starše«, v katerem so rubrike o predmetih dolžno

sti za starše. Toda starši se po svoje opravičujejo. Nekateri časopisi so prinesli o tem več šaljivih in zbadljivih razmotrivanj. N. pr. V e d e n j e : »Očetova strogost nezadostna«. Starši pa mislijo, da je bilo vedenje vzorno. Bolj vzorno se starši niso mogli vesti, saj so profesorja že na razdaljo 20 korakov pozdravljali; pri jubilejih so mu takoj čestitali; profesorju matematike, ki je dobil dvojčke, so brzojavili v verzih; noben roditeljski večer ni bil zamujen itd. P r i d n o s t. Pridno so starši stikali ali tiho po prstih zalezovali, da se niso učenci zatopili v kake romane in sladke zmote. S p i s j e. Nam po pošti poslani nezadostni red je poniževalen. V sužnosti prostih spisnih nalog smo pazili na biografijo vsake snežinke. Profesor je divjal z rdečilom, ker se ni vsak stavek začel po šolsko »Zakaj, poleg, ker«. Smešno za dandanes, ko človek sploh ne ve začeti kaj pametnega. Obupne reči za starše so matematične enačbe: manj dohodkov + več izdatkov = x. Tu smo pač starši zaslužili nezadostno. Z e m l j e p i s j e. Za madjarske starše je tu opravičljivo, ker so se učili predvojno zemljepisje. Šolski atlas je zanje danes ves drugačen. Z lepilom in sindetikonom je raztrgana Evropa zakrpana in nekako v red postavljena. T e l e s n e v a j e. Zaradi prisiljenega sedečega življenja ni zanje veliko prilike. Veliki skoki se ne morejo delati, pač pa je zaradi vsakdanjih gospodarskih težav treba vse ob manjšem meriti. Z a p e t j e je oče preskrbel stanovanje z radioaparatom, bolj rad bi oče pel žalne pesmi. Za dober zgled je včasih zapel kako hvalnico, sicer z bolj surovim, a dobro mislečim glasom. Z a o b l i k o p i s m e n i h n a l o g. V teh se je oče vežbal pri mnogih opravičilih za zamujene učne ure. Niso sicer bile epidemije v hiši, a oče je vselej znal najti pravo obliko opravičila za glavobol, zobobol, želodčno zavijanje in dr.; krvavitve iz nosa je malo uporabljal, ker je to že preveč obrabljena oblika. Tako je oče vedno našel zase kako opravičenje. Tudi za naslednji semester v juliju se je že naprej tolažil z redom: »Očetova strogost nezadostna«. Kakor drugi očetje, je res malo preslab v očetovski strogoti. F. F. L.

Almanah kraljevine Jugoslavije

posvečen velikemu delu viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja. Tiska se na podlagi uradnih podatkov pod pokroviteljstvom Centralnega Presburoja Predsedništva Ministrskega sveta. V tisku je V. zvezek za l. 1937-38. Obsega med drugim naslove: Državno ustrojstvo in država, Geografski pregled, Letopis, Višje državne ustanove, Ministrstva, Versko ustrojstvo, Mednarodni odnosi, Vojska in mornarica. Glavni urednik je Viktor Manakin. Glavno uredništvo je Zagreb VI, Žerjavičeva ulica 4. Zvezek stane letno 260 Din, za uradnike je dovoljeno mesečno odplačevanje po 25 Din.
